सन २०२४ चा महाराष्ट्र अधिननयम क्रमाांक ११.

(माननीय राज्यपालाांची सांमती ममळाल्यानांतर "**महाराष्ट्र शासन राजपत्रात**"दिनाांक १९ जानेवारी २०२४ रोजी प्रथम प्रमसद्ध केलेला अधधननयम.)

मराठी भाषा, मराठी साहहत्य व सांस्कृती याांचे सांविधन, जतन, सक्षमीकरण व पररवतधन करण्यासाठी आणण महाराष्ट्र राज्यातील उच्च शशक्षणामध्ये मराठी भाषेचा ववकास व अशभवृद्ि्ी करण्यासाठी आणण तत्सांबांधित ककांवा तदानुषांधिक बाबीांसाठी मराठी भाषा ववद्यापीठाची स्थापना व ववधिसांस्थापन करण्याकररता अधिननयम.

ज्याअथी, मराठी भाषा, मराठी सादित्य व सांस्कृती याांचे सांवधधन, जतन, सक्षमीकरण व पररवतधन करण्यासाठी आणण मिाराष्ट्र राज्यातील उच्च मिक्षणामध्ये मराठी भाषेचा ववकास व अमभवृद्धी करण्यासाठी आणण तत्सांबांधधत व तिानुषांधिक बाबीांकररता मराठी भाषा ववद्यापीठाची स्थापना व ववधधसांस्थापन करणे इष्ट्ट आिे; **त्याअथी,** भारतीय िणराज्याच्या चौर्याित्तराव्या वषी, याद्वारे, पुढील अधधननयम करण्यात येत आिे :-

प्रकरण एक
प्राांशभक.

१. सांक्षक्षप्त नाव व प्रारांभ. - (१) या अधधननयमास, मिाराष्ट्र मराठी भाषा ववद्यापीठ अधधननयम, २०२३, असे म्िणावे.

(२) तो, राज्य िासन, **शासकीय राजपत्रातील** अधधसूचनेद्वारे ननयत करील, अिा दिनाांकास अांमलात येईल.

२. व्याख्या.- या अधधननयमात, सांिभाधनुसार िुसरा अथध, आवश्यक नसेल तर,—

(एक) “ववद्यापररषि ” याचा अथध, ववद्यापीठाची ववद्यापररषि, असा आिे;

(िोन) “सांलग्न प्राध्यापक”, "सांलग्न सियोिी प्राध्यापक" ककांवा “सांलग्न सियक प्राध्यापक” याचा अथध, ववद्यापीठाबरोबरच्या सियोिाच्या ककांवा सािचयाधच्या कालावधीत जजला तसे पिनननेमित केले आिे अिी उद्योि, व्यापार, वाणणज्य, सामाजजक, साांस्कृनतक, िैक्षणणक ककांवा इतर कोणत्यािी सांलग्न क्षेत्ाांमधील व्यक्ती, असा आिे;

(तीन) “प्राधधकरणे” याचा अथध, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्या अन्वये ववननदिधष्ट्ट केलेली ववद्यापीठाची प्राधधकरणे, असा आिे;

(चार) “व्यवस्थापन माांडळ” याचा अथध, ववद्यापीठाचे व्यवस्थापन माांडळ, असा आिे; (पाच) “केंद्र” याचा अथध, पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे ववद्यापीठाने स्थापन केलेले, व्यवस्थापन केलेले व साांचामलत केलेले केंद्र, असा आिे आणण त्यात िैक्षणणक सेवा केंद्राचा अांतभाधव िोतो;

(सिा) “कुलपती” ककांवा “कुलिुरू” याचा अथध, अनुक्रमे, ववद्यापीठाचा कुलपती ककांवा कुलिुरू, असा आिे;

(सात) “पसांतीवर आधाररत श्रेयाांक पद्धती” याचा अथध, पररननयमाांमध्ये ववदित केल्याप्रमाणे, साांधचत श्रेयाांकाांसाठी पाठ्यक्रमाांमधून (मुख्य, ऐजच्िक ककांवा िुय्यम ककांवा सुलभ कौिल्य ककांवा कौिल्यवधधक पाठ्यक्रम, इत्यािी) ननवड करण्यासाठी जी पद्धती ववद्यार्थयाांकररता बिु आांतरज्ञानिाखीय ननवडीांची साांधी िेते अिी अभ्यासक्रम पद्धती, असा आिे;

(आठ) “सियोि” याचा अथध, ववज्ञान व ताांत्रज्ञान, कृषी, उद्योि, व्यापार व वाणणज्य, क्रीडा, सामाजजक, साांस्कृनतक क्षेत्ातील व अन्य कोणत्यािी क्षेत्ातील स्थाननक, प्रािेमिक, राष्ट्रीय ककांवा आांतरराष्ट्रीय पररसांस्था, सांिोधन पररसांस्था व सांघटना याांसि इतर ववद्यापीठे, ववद्याववषयक पररसांस्था याांच्याबरोबर असलेले ववद्यापीठाचे ववद्याववषयक सियोिी उपक्रम, असा आिे ;

(नऊ) “अधधष्ट्ठाता” याचा अथध, ववद्यापीठाच्या प्रिलेचा अधधष्ट्ठाता, असा आिे;

(िि) “ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ” याचा अथध, राज्य िासनाने, अिा जमाती

म्िणून वेळोवेळी घोवषत केलेल्या जमाती, असा आिे;

(अकरा) “ववभाि” याचा अथध, ववद्यापीठामधील एखाद्या ववमिष्ट ववषय ककांवा ववषयाांचा िट मिकवण्यासाठी ववद्यापीठाने स्थापन केलेला ववभाि, असा आिे;

(बारा) “सांचालक” याचा अथध, व्यवस्थापन मांडळाकडून तसे सांबोधण्यात आलेला, ववद्यापीठाचे केंद्र ककांवा प्रिाला याांसि त्या पररसांस्थेचा प्रमुख ककांवा मान्यताप्राप्त पररसांस्थेचा प्रमुख, असा आिे ;

(तेरा) “आधथधकदृष्ट्या िुबधल घटक” याचा अथध, राज्य िासनाने वेळोवेळी अधधसूधचत केलेला कोणतािी आधथधकदृष्ट्या िुबधल घटक, असा आिे;

(चौिा) “िुल्क” याचा अथध, ववद्यापीठाने आणण त्याच्या उप-केंद्राांनी िोळा करावयाचे, ववकास आकाराांसि मिकवणी िुल्क, इतर िुल्क व आकार, असा आिे;

(पांधरा) “ववद्यापीठ ववभािाचा प्रमुख” ककांवा “ववद्यापीठ केंद्राचा प्रमुख” याचा अथध, अनुक्रमे ववद्यापीठ ववभािाचा प्रमुख ककांवा ववद्यापीठ केंद्राचा प्रमुख, असा आिे;

(सोळा) “उच्च मिक्षण” याचा अथध, उच्च माध्यममक िालेय मिक्षणाच्या टप्प्यावरील ककांवा त्याच्या समतुल्य स्तरावरील मिक्षणानांतरचा ज्ञानाचा व्यासांि, असा आिे;

(सतरा) “वसनतिृि” याचा अथध, ववद्यापीठाने तरतूि केलेले, स्थापन केलेले, चालववलेले, ववद्यापीठाच्या ववद्यार्थयाांसाठी असलेले ननवासस्थान, असा आिे;

(अठरा) “ आांतर-ज्ञानिाखीय अभ्यास " याचा अथध, पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे वववववध ज्ञानिाखाांमधील सांयुक्त िैक्षणणक अभ्यास व सांिोधन, असा आिे;

(एकोणीस) “ज्ञान सांसाधन केंद्र” याचा अथध, मिक्षण, सांिोधन, ववस्तार सेवा याांसाठी ककांवा तत्सम प्रयोजनाांसाठी उपयुक्त असलेले मुदद्रत, इलेक्रॉननक व दृक्-श्राव्य स्वरूपातील सादित्य, प्रबांधधका, सांिभध ग्रांथ, पाठ्यपुस्तके व समीक्षा ग्रांथ, सवध प्रकारच्या सांिोधन पत्रत्रका (जनधल्स) आणण कोणत्यािी स्वरूपातील इतर कोणतेिी सादित्य ठेवण्यासाठी, ववद्यापीठाच्या पररसरामध्ये ककांवा उप-केंद्राांमध्ये ववद्यापीठाने स्थापन केलेले ग्रांथालय, असा आिे;

(वीस) “बिु-ज्ञानिाखीय अभ्यास” याचा अथध, पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे, एखाद्या ववमिष्ट ज्ञानिाखेच्या वववववध िाखाांमधील सांयुक्त िैक्षणणक अभ्यासक्रम व सांिोधन अध्ययनक्रम, असा आिे ;

(एकवीस) “भटक्या जमाती” याचा अथध, आपल्या चररताथाधच्या िोधात एका दठकाणािून िुसऱ्या दठकाणी भटकांती करणाऱ्या जमाती म्िणून राज्य िासनाने वेळोवेळी घोवषत केलेल्या जमाती, असा आिे;

(बावीस) “िीघध सुटी नसलेला ववद्याववषयक कमधचारीविध” याचा अथध, राज्य िासन, िीघध सुटी नसलेला ववद्याववषयक कमधचारीविध म्िणून वववनदिधष्ट करील असा कमधचारीविध, असा आिे आणण त्यामध्ये, जो ववद्याववषयक कमधचारीविाधस पूरक आिे अिा सवध कमधचारीविाधचा समावेि िोईल, परांतु केवळ प्रिासकीय कामे करणाऱ्या कमधचारीविाधचा त्यात समावेि िोणार नािी; (तेवीस) “इतर मािास विध” याचा अथध, राज्य िासनाने नािररकाांचा सामाजजकदृष्ट्या व िैक्षणणकदृष्ट्या मािास विध म्िणून घोवषत केलेला कोणतािी विध, असा आिे आणण त्यामध्ये भारत सरकारने मिाराष्ट्र राज्याच्या सांबांधात वेळोवेळी घोवषत केलेल्या इतर मािास विाांचा अांतभाधव िोतो;

(चोवीस) “ववदित” याचा अथध, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याखाली केलेल्या पररननयमाांद्वारे ककांवा आिेिाद्वारे ककांवा, यथाजस्थनत, ववननयमाांद्वारे ववदित केलेले, असा आिे; (पांचवीस) “कुलसधचव” याचा अथध, ववद्यापीठाचा कुलसधचव, असा आिे;

(सव्वीस) “प्रािेमिक केंद्र” ककांवा “उप-केंद्र” याचा अथध, कायधक्षमतेत व पररणामकारकतेत सुधारणा करण्याच्या उद्िेिाने, ववद्याववषयक, प्रिासकीय, सांिोधन व ववस्तार कायध याांचे

ववकेंद्रीकरण करण्यासाठी असणारे ववद्यापीठाचे सवधसमावेिक अाांिभूत स्वतांत् केंद्र, असा आिे;
(सत्तावीस) "ननयामक प्राधधकरणे" याचा अथध, उच्च मिक्षणाचा ववद्याववषयक िजाध सुननजश्चत करण्याची मानके व िती ननधाधररत करण्याकररता, भारत सरकारने वेळोवेळी स्थापन केलेली ववद्यापीठ अनुिान आयोि, राष्ट्रीय अध्यापक मिक्षण पररषि, िूरस्थ मिक्षण पररषि, इत्यािीांसारखी ननयामक प्राधधकरणे, असा आिे;

(अठ्ठावीस) "अनुसूधचत जाती" याचा अथध, भारताच्या सांववधानाच्या अनुच्िेि ३४१ अन्वये मिाराष्ट्र राज्याच्या सांबांधात अनुसूधचत जाती म्िणून समजण्यात येणाऱ्या जाती, वांि ककांवा जमाती अथवा अिा जाती, वांि ककांवा जमाती याांचे भाि ककांवा त्याांच्यातील िट, असा आिे ;
(एकोणतीस) "अनुसूधचत जमाती" याचा अथध, भारताच्या सांववधानाच्या अनुच्िेि ३४२ अन्वये मिाराष्ट्र राज्याच्या सांबांधात अनुसूधचत जमाती म्िणून समजण्यात येणाऱ्या, मिाराष्ट्र राज्याच्या कोणत्यािी भािात राििाऱ्या "जमाती अथवा जमाती समूि ककांवा अिा जमाती ककांवा जमाती समूि याांचे भाि ककांवा त्याांच्यातील िट, असा आिे ;

(तीस) "प्रिाला"याचाअर्थ, विद्यापीठानेचालविलेलीिव्यिस्ापनकेलेलीअध्ययनप्रशाला, असाआहे;

(एकतीस) "मािास प्रविध" याचा अथध, राज्य िासनाने, वविेष मािास प्रविध म्िणून घोवषत केलेला नािररकाांचा सामाजजकदृष्ट्या व िैक्षणणकदृष्ट्या मािास प्रविध, असा आिे;

(बत्तीस) "राज्य" याचा अथध, मिाराष्ट्र राज्य, असा आिे;

(तेितीस) "राज्य िासन" ककांवा "िासन" याचा अथध, मिाराष्ट्र िासन, असा आिे;

(चौतीस) "पररननयम", "आिेि" व "ववननयम" याचा अथध, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याखाली केलेले ववद्यापीठाचे अनुक्रमे, पररननयम, आिेि व ववननयम, असा आिे ;

(पस्तीस) "ववद्याथी" याचा अथध, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी िैक्षणणक अध्ययनक्रमाकररता जजने प्रवेि घेतला आिे आणण जजची नोंििणी केली आिे अिी व्यक्ती, असा आिे;

(ित्तीस) "अध्यापक" याचा अथध, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्रिालेमधील, केंद्रातील, ववभािातील ककांवा उप-केंद्रातील ककांवा प्रािेमिक केंद्राांतील पूणधकामलक मान्यताप्राप्त प्राध्यापक, सियोिी प्राध्यापक, सियक प्राध्यापक, प्रपाठक, अधधव्याख्याता, ग्रांथपाल, प्राचायध, पररसांस्थेचा सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्राचा सांचालक, आजीवन अध्ययन व ववस्तार केंद्राचा सांचालक, ववद्यापीठाचा उप ककांवा सियक ग्रांथपाल, िारीररक मिक्षण सांचालक ककांवा ननिेिक, असा आिे;

(सितीस) "ववद्यापीठ" याचा अथध, या अधधननयमाच्या कलम ३ अन्वये स्थापन केलेले मराठी भाषा ववद्यापीठ, ररद्धपूर, अमरावती, असा आिे;

(अडतीस) "ववद्यापीठ अनुिान आयोि" याचा अथध, ववद्यापीठ अनुिान आयोि अधधननयम, १९५६ (१९५६ चा ३) अन्वये स्थापन केलेला ववद्यापीठ अनुिान आयोि, असा आिे.

प्रकरण दोन
ववद्यापीठ.

३. ववद्यापीठाचे वविीसांस्थापन.- (१). मराठी भाषा ववद्यापीठ, ररद्धपूर, अमरावती" या नावाने सांबोधले जाणारे एक असांलग्न एकात्म ववद्यापीठ घदटत करण्यात येईल.

(२) ववद्यापीठ िे, पोट-कलम (१) मध्ये ववननदिधष्ट्ट केलेल्या नावाचे एक ननिम ननकाय असेल आणण त्याची एक अखांड परांपरा व सामानयक मोिोर असेल आणण त्यास व त्याच्याववरुद्ध उक्त नावाने िावा िाखल करता येईल.

(३) ववद्यापीठाद्वारे ककांवा ववद्यापीठाववरुद्ध सुरू असलेल्या सवध िाव्याांमधील ककांवा अन्य कायिेिीर कायधवािीमधील वािकिथनाांवर, कुलसधचवाद्वारे ककांवा याबाबतीत प्राधधकृत केलेल्या इतर कोणत्यािी व्यक्तीांद्वारे, स्वाक्षरी करण्यात येईल, आणण ती सत्यावपत करण्यात येतील, आणण िाव्याांतील ककांवा कायधवािीमधील सवध आिेमिका, कुलसधचवाला काढण्यात येतील व त्याच्यावर बजावण्यात येतील.

(४) ववद्यापीठाचे मुख्यालय, ररद्धपूर, अमरावती, मिाराष्ट्र येथे असेल.

(५) ववद्यापीठाचे अधधकारक्षेत्, सांपूणध मिाराष्ट्र राज्यभर ववस्ताररत असेल.

(६) ववद्यापीठ, जांिम व स्थावर अिा िोन्िी प्रकारची मालमत्ता सांपािन करण्यास व धारण करण्यास, ववद्यापीठाच्या प्रयोजनाांसाठी त्याच्याकडे ननदित असेल अिी ककांवा त्याच्याकडून सांपािन करण्यात येईल अिी, कोणतीिी जांिम ककांवा स्थावर मालमत्ता, भाडेपट्टा, ववक्री, िििाणखत, सांमती-नन-परवाना, बक्षीस, सामांजस्य करार (एमओयु) या मािािधने ककांवा अन्य प्रकारे िस्ताांतररत करण्यास ककांवा नतची ववल्ििेवाट लावण्यास आणण या अधधननयमाच्या प्रयोजनाथध करार करण्यास व आवश्यक असतील अिा इतर सवध िोष्ट्टी करण्यास सक्षम असेल :

परांतु, ववद्यापीठाने ननयुक्त केलेल्या मान्यताप्राप्त मूल्यननधाधरकाकडून नतचे मूल्यननधाधरण केल्यामिवाय आणण राज्य िासनाची पूवधपरवानिी असल्यामिवाय, अिी मालमत्ता, भाडेपट्टा, ववक्री, िििाणखत, सांमती-नन-परवानिी, बक्षीस, सामांजस्य करार (एमओयु) याद्वारे ककांवा अन्य प्रकारे िस्ताांतररत करण्यात येणार नािी अथवा नतची ववल्ििेवाट लावण्यात येणार नािी.

४. ववद्यापीठाची उद्हदष्ट्टे.- ववद्यापीठाची सवधसाधारण उद्दिष्ट्टे िी, सवधसाधारणपणे, मराठी भाषा व सादित्य याांमधील अध्यापन, सांिोधन व ववकास, कौिल्य ववकास, प्रमिक्षण व मिक्षण, ववस्तार व सेवा याांद्वारे ज्ञान व मादिती याांचा प्रसार, ननममधती व जतन करणे िी असतील आणण त्यासांबांधीची उद्दिष्ट्टे, वविेषकरुन, पुढीलप्रमाणे असतील:-

(१) ज्ञानाच्या अमभवृद्धीसाठी व समाजाच्या उन्नतीसाठी मराठी भाषा, मराठी सादित्य व साांस्कृती याांमधील मिक्षण, सांिोधन व प्रमिक्षण याांना चालना िेणे;

(२) सांिोधनासाठी व ज्ञान अमभवृद्धीसाठी व ज्ञानाचा प्रसार करण्यासाठी, आणण सवधसाधारणपणे, बिु-ज्ञानिाखा व आांतर-ज्ञानिाखा क्षेत्े याांमध्ये मराठी भाषा व सादित्य याांचे सांवधधन करण्यासाठी व त्यास प्रोत्सािन िेण्यासाठी तरतूि करणे;

(३) मराठी भाषा, मराठी सादित्य व साांस्कृती याांमधील उच्च स्तरीय सांिोधन केंद्र म्िणून काम करणे;

(४) राज्यभरातील मराठी भाषेच्या ववववध बोलीांचा अभ्यास करणे;

(५) कला, साांस्कृती, सांिीत, रांिभूमी-नाट्यप्रयोि, धचत्कला, मिल्पकला, वास्तुकला, पुरातत्विास्त्, भाषा, सादित्य, व्याकरण, भाषािास्त्, इनतिास, धमध, तत्त्वज्ञान, वैद्यकिास्त्, अमभयाांत्रत्की ववज्ञान आणण िस्तकला याांमधील आणण ज्याांचा ववकास मराठी भाषा व सादित्य याच्या आधारे िोतो अिा तत्सम बाबीांमधील प्रित अभ्यास व सांिोधन करण्यासाठी सुववधा पुरववणे व त्यास प्रोत्सािन िेणे;

(६) भववष्ट्यातील सांभाव्य वैज्ञाननक ववकास ववचारात घेऊन, प्रत्येक क्षेत्ामध्ये प्राचीन, मध्ययुिीन व आधुननक मराठी सादित्यावरील सांिोधनासाठी तरतूि करणे;

(७) आधुननक ज्ञान भाषा आणण मिक्षणाचे माध्यम म्िणून मराठीचा ववकास करणे; (८) एका बाजूला िैक्षणणक सांस्था व सांिोधक समुिाय आणण िुसऱ्या बाजूला उद्योि व िासन याांच्यामध्ये सिकायध व परस्परसांवाि वाढववण्यासाठी एक केंद्र म्िणून सेवा करणे; (९) या बाबतीत, राज्य िासनाने, ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने व इतर ननयामक प्राधधकरणाांनी वेळोवेळी दिलेले ननिेि, केलेले ननयम, ववननयम व काढलेल्या अधधसूचना याांनुसार राज्यामध्ये व राज्याच्या बािेर प्रािेमिक केंद्रे ककांवा उप-केंद्रे स्थापन करणे;

(१०) भारताच्या सांववधानात जतन केलेले स्वातांत्र्य, धमधननरपेक्षता, समता व सामाजजक न्याय याांचे सांवधधन करणे, आणण राष्ट्रीय ववकासाचे तत्व असलेल्या मूलभूत अमभवृत्ती व मूल्ये याांना चालना िेऊन िेिभक्तीकारी सामाजजक-आधथधक पररवतधनामध्ये प्रेरक िक्ती म्िणून कायध करणे;

(११) उच्च मिक्षणाच्या अध्यापन, अध्ययन, प्रमिक्षण व इतर आधारभूत सेवासुववधाांचे समानतेने वाटप करण्यास चालना िेणे;

(१२) ववववध धमध, सादित्य, इनतिास, ववज्ञान, कला, सभ्यता व साांस्कृती याांच्या अभ्यासातून

राष्ट्रीय एकात्मता व बांधुता वाढीस लावणे आणण सांस्कृनतक वारसा जतन करणे तसेच, भारतातील ववमभन्न धमध व वववववध सांस्कृती यांच्याप्रती आिर वृद्धधंित करणे;

(१३) सवधसाधारणपणे, ववद्यापीठाच्या प्रिासनात सुधारणा करण्यासाठी व उच्च मिक्षणासाठी सुववधा पुरववण्यासाठी वववववध ववद्यापीठे, आणण राज्यातील, प्रिेिातील, राष्ट्रातील व जािनतक स्तरावरील इतर ववद्यापीठे यांच्यामध्ये अधधक चांिल्या प्रकारे परस्परसंवाि व समन्वय साधणे;

(१४) लवधचक व रचनात्मक अध्ययन मािांची तरतूि करून त्याद्वारे बिुववध प्रवेिाचे व ननिधमनाचे पयाधय उपलब्ध करून िेणे;

(१५) वरील उद्दिष्ट्टांची आणण केंद्र सरकारच्या राष्ट्रीय िैक्षणणक धोरणाची ककंवा ननयामक प्राधधकरणांनी दिलेल्या ननिेिांची, केलेल्या ववननयमांची पूतधता करण्यासाठी व त्यास चालना िेण्यासाठी आवश्यक असतील असे इतर उपक्रम िाती घेणे.

५. ववद्यापीठाचे अधिकार व कतधव्ये.- ववद्यापीठाचे अधधकार व कतधव्ये पुढीलप्रमाणे असतील:-

(१) ववद्यापीठ, वेळोवेळी ननधाधररत करील, अिा पसंतीवर आधाररत श्रेयांक पद्धती आणण भववष्ट्यात उियास येऊ िकेल अिी इतर कोणतीिी पद्धती यांसि िाखा ककंवा ववषय ककंवा ज्ञानिाखा व अभ्यास पाठ्यक्रम आणण यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण यांची तरतूि करणे;

(२) संिोधन आणण ज्ञानवधधन व ज्ञानप्रसार यांसाठी तरतूि करणे, आणण सवधसाधारणपणे अध्ययनाच्या वववववध िाखा आणण त्यांची बिु-ज्ञानिाखीय व आंतर-ज्ञानिाखीय क्षेत्े यांमध्ये मराठी भाषा, मराठी सादित्य व सांस्कृती यांचे संवधधन करणे व त्यास प्रोत्सािन िेणे;

(३) ववकसनिील जितील ववद्यमान सवध िैक्षणणक क्षेत्ांमध्ये समाववष्ट्ट असलेल्या मराठी भाषेच्या ववकासासंबंधीची कायधपद्धती ननधाधररत करणे आणण त्यासाठी योग्य दृजष्ट्टकोन ववकमसत करणे;

(४) अध्ययन, अध्यापन, प्रमिक्षण, संिोधन व ववकास ककंवा ववस्तार यांसाठी ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाि, केंद्रे, प्रािेमिक केंद्रे ककंवा उप-केंद्रे, प्रयोििाळा, ज्ञान संसाधन केंद्रे, अध्ययन संसाधन केंद्रे, ग्रंथालये, इत्यािींची स्थापना करणे, त्यांचे संघटन करणे, ती चालववणे व व्यवस्थापन करणे;

(५) मराठी भाषा, मराठी सादित्य व सांस्कृती यांचे जतन व संवधधन करण्यासाठी एक आंतरराष्ट्रीय केंद्र स्थापन करणे;

(६) वसनतिृिे, आरोग्य केंद्रे, श्रोतृिृि व व्यायामिाळा आणण क्रीडा सुववधा यांची स्थापना करणे, ती चालववणे व त्यांचे व्यवस्थापन करणे;

(७) ववद्यापीठाच्या उद्दिष्ट्टांिी सुसंित असलेल्या िरजांनुसार, इतर भाषांमधील पुस्तकांचा मराठी भाषेत अनुवाि करणे आणण मराठी भाषेतील पुस्तकांचा अन्य भाषांमध्ये अनुवाि करणे;

(८) मिाराष्ट्र राज्यामधील आणण मराठी भावषक लोक राित असलेल्या इतर िेिांमधील मराठी भाषा बोलणारे लोक वापरत असलेले मराठी िब्ि, वाक्प्रचार, बोलीभाषेतील संज्ञा, परस्पर व्यविाराच्या संज्ञा, उद्योि आणण इतर व्यवसायांमध्ये वापरले जाणारे िब्ि संकमलत करणे आणण प्रमसद्ध करणे;

(९) अध्यापन व संिोधन या क्षेत्ाच्या संबंधातील आधुननक ववकासािी जुळवून घेण्याच्या दृष्ट्टीने, भारतातील आणण वविेिातील इतर नामांककत परसंस्थांबरोबर अध्ययनक्रमांचे आिानप्रिान करणे;

(१०) राष्ट्रीय िैक्षणणक धोरण, २०२० च्या धतीवर, राज्य िासन, केंद्र सरकार, ववद्यापीठ अनुिान आयोि (यूजीसी), अणखल भारतीय तंत्मिक्षण पररषि व इतर ननयामक प्राधधकरणे यांनी, याबाबतीत वेळोवेळी दिलेले ननिेि, केलेले ननयम, ववननयम व काढलेल्या अधधसूचना यांनुसार, ववमिष्ट्ट क्षेत्ांमधील भारतातील ककंवा वविेिातील इतर संस्था ककंवा ववद्यापीठे यांसि बिुववध पररसर

अध्यापन व सांिोधन करण्यास मुभा िेऊन, त्याद्वारे सिपिव्या ककांवा िुिेरी पिव्या िेणे, आणण श्रेयाांकाांचे िस्ताांतरण करणे;

(११) ववद्यापीठाच्या अध्यापकाांना व ववद्यार्थयाांना उपलब्ध असलेल्या सांिोधन सांधीांची आणण ववत्तपुरवठ्याच्या पयाधयाांची व्याप्ती वाढवण्याकररता राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय सांिोधन सांघटनाांसोबत िीघधकालीन सांबांध प्रस्थावपत करण्यासाठी सामांजस्य करार (एमओयु) करण्यासि िवे ननजश्चत करणे व प्रस्थावपत करणे;

(१२) ववद्यापीठासाठी आवश्यक असणारी, त्याच्या ननधीतून आणण ननधीपुरवठा करणाऱ्या इतर अमभकरणाांकडून (राज्य िासन विळून) प्राप्त झालेल्या ननधीांतून ववद्यापीठ अध्यापक, िीघध सुटी नसलेला ववद्याववषयक कमधचारीविध, अध्यापकेतर कुिल, प्रिासकीय, मलवपकवगीय कमधचारी आणण इतर पिे ननमाधण करणे आणण त्याांच्या अिधता, अनुभव व वेतनश्रेणी ववदित करणे आणण त्याांच्या ननयुक्त्या करणे;

(१३) राज्य िासनाने, ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने आणण इतर ननयामक प्राधधकरणाांनी वेळोवेळी ववननदिधष्ट केलेल्या अिधता व अनुभव याांनुसार, ववद्यापीठाने ननमाधण केलेली आणण राज्य िासनाने माांजूर केलेली ववद्यापीठ अध्यापक, िीघध सुटी नसलेले ववद्याववषयक कमधचारी, अध्यापकेतर कुिल, प्रिासकीय,मलवपकवगीय कमधचारी व इतर पिे आणण ररक्त पिे याांवर ननयुक्त्या करणे;

(१४) अन्य कोणत्यािी ववद्यापीठात, उद्योिात, सांिोधन सांस्थाांमध्ये ककांवा सांघटनेत काम करणाऱ्या व्यक्तीांना, ववननदिधष्ट कालावधीसाठी ववद्यापीठाचे सांलग्न प्राध्यापक, सांलग्न सियोिी प्राध्यापक, सांलग्न सिायक प्राध्यापक, व्यवसायी प्राध्यापक, िुणवान प्राध्यापक, अध्यासन प्राध्यापक, मान्यवर प्राध्यापक ककांवा अभ्याित प्राध्यापक म्िणून ननयुक्त करणे ककांवा मान्यता िेणे;

(१५) परररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे ववववध अधधकारी पिाांवर ववद्यापीठातील पात्, कामधिरी करणाऱ्या आणण योििान िेणाऱ्या व्यक्तीांना नामननिेमित करणे;

(१६) एकल स्वरूपात ककांवा इतर राज्य ककांवा राष्ट्रीय ककांवा जािनतक ववद्यापीठािी सांयुक्त स्वरूपात ववमिष्ट पिव्या, पिववका ककांवा प्रमाणपत्े याांसाठी असलेल्या ववववध परीक्षाांचे, पारांपररक, समकालीन व भववष्ट्यकालीन ववतरण पद्धतीांमधील व पसांतीवर आधाररत श्रेयाांक पद्धतीमधील मिक्षण पाठ्यक्रम व अभ्यास पाठ्यक्रम ववदित करणे;

(१७) ववद्यापीठामधील ववववध अध्ययनक्रमाांच्या प्रवेिाांचे पात्ता ननकष ठरववणे आणण उप-केंद्रे ककांवा प्रािेमिक केंद्रे याांसि बिु-ज्ञानिाखीय व आांतर-ज्ञानिाखीय प्रिाला, ववद्यापीठ ववभाि व केंद्रे याांसारख्या ववद्यापीठाच्या िैक्षणणक घटकाांतील ववववध अभ्यास पाठ्यक्रमाांसाठी ववद्यार्थयाांना दिल्या जाणाऱ्या प्रवेिाचे पयधवेक्षण, ननयांत्ण व ववननयमन करणे;

(१८) ज्या व्यक्तीांनी. –

(क) ववदित रीतीने त्याांना परीक्षाांमधून सूट ममळालेली नसेल तर, ववद्यापीठातील, प्रिालेतील, ववभािातील ककांवा केंद्रातील मान्यताप्राप्त अभ्यास पाठ्यक्रम पूणध केलेला असेल आणण ववद्यापीठाने ववदित केलेल्या परीक्षा उत्तीणध केलेल्या असतील आणण   आवश्यक श्रेयाांक ककांवा िुण ककांवा श्रेणी ममळववलेल्या असतील; ककांवा

(ख) ववद्यापीठातील, प्रिालेतील ककांवा केंद्राांतील मान्यताप्राप्त अभ्यास पाठ्यक्रम पूणध केलेला असेल आणण ववद्यापीठाने ववदित केलेल्या परीक्षा उतीणध केलेल्या असतील आणण आवश्यक श्रेयाांक ककांवा िुण ककांवा श्रेणी ममळववलेल्या असतील; ककांवा

(ि) अधिेिाांद्वारे आणण ववननयमाांद्वारे तरतूि केलेल्या रितीन्वये सांिोधन केलेले असेल,

अिा व्यक्तीांच्या परीक्षा घेण्यासाठी ककांवा त्याांचे मूल्यमापन करण्यासाठी आणण त्याांना पिव्या, पिव्युत्तर पिववका, पिववकोत्तर पिववका प्रिान करण्यासाठी आणण उच्च माध्यममक मिक्षणोत्तर पिववका आणण

प्रमाणपत्े व इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या प्रिान करण्यासाठी परीक्षांच्या आधारे ककांवा अन्य रीतीने पिव्या, पिव्युत्तर पिववका, पिववकोत्तर पिववका आणण उच्च माध्यममक मिक्षणोत्तर पिववका, प्रमाणपत्े आणण इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या सुरू करणे; (१९) सांममश्र व िूरःस्थ मिक्षण, मुक्त, ऑनलाईन, सांममश्र व ननरांतर मिक्षण पाठ्यक्रम यांसाठी अिा पिव्या, पिववका व प्रमाणपत्े प्रिान करणे आणण िेणे आणण त्यांची व्याख्याने, मिक्षण व प्रमिक्षण िेण्याची तरतूि करणे;

(२०) पररननयमांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे, मानि पिव्या ककांवा इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या प्रिान करणे;

(२१) स्थाननक, प्राििेमिक, राष्ट्रीय आणण जागनतक स्तरावरील सावधजननक व खाजगी, उद्योग, िासकीय सांघटना यांकररता ववद्याववषयक अध्यापन, प्रमिक्षण व सांलग्न अध्ययनक्रम, सांिोधन, ववकास सल्ला व चाचणी उपक्रम आणण ककफायतिीर रीतीने, साधनसांपत्ती ननमाधण करणाऱ्या सेवा िाती घेऊन, आधथधक स्वयां- ननभधरता साध्य करणे;

(२२) ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाग व केंद्रे यांच्या िैक्षणणक कामधगरीचे आणण ननयतकामलक अधधस्वीकृतीचे सांननयांत्रण व मूल्यमापन करणे ;

(२३) ववश्वस्त ननधी व िानननधी धारण करणे आणण त्यांची व्यवस्था पािणे आणण ववद्यापीठाचे अध्यापक व ववद्याथी यांच्यासाठी अधधछात्रवृत्त्या, प्रवासी अधधछात्रवृत्त्या, मिष्ट्यवृत्त्या, छात्रवृत्त्या, पिके आणण बक्षक्षसे सुरू करणे व ती िेणे;

(२४) अिेिािांद्वारे वेळोवेळी ववननयममत करण्यात येतील असे िुल्क व इतर आकार ननजश्चत करणे, त्यांची मागणी करणे व ती प्राप्त करणे ककांवा वसूल करणे;

(२५) ववद्यापीठ, प्रिाला ववभाग, केंद्रे आणण वसनतगृिे यांमधील ववद्यार्थयाांची वतधणूक व मिस्त यांचे पयधवेक्षण, ननयांत्रण आणण ववननयमन करणे;

(२६) ववद्यार्थयाांना औपचाररक मिक्षणाकडून अनौपचाररक मिक्षणाकडे आणण अनौपचाररक मिक्षणाकडून औपचाररक मिक्षणाकडे जाता यावे यासाठी आणण राज्यातील, राज्याबािेरील व िेिातील इतर ववद्यापीठांमध्ये िेखील जाता यावे यासाठी तरतूि करणे;

(२७) ववद्यापीठाच्या अध्यापकांसाठी उजळणी ककांवा सेवांतिधत पाठ्यक्रमांच्या सुववधांची तरतूि करणे;

(२८) अध्यापक व अध्यापकेतर कमधचारी यांच्या गुणवत्ता वाढीसाठी गुणवत्ता िमी क्षेत्ातील प्रमिक्षण व मिक्षण, व्यापक कायधिाळा ककांवा अध्ययन सराव यांसाठी आणण त्यांची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी अांतिधत गुणवत्ता िमी सुननजश्चत करणाऱ्या कायधतांत्ाची िेखील तरतूि करणे;

(२९) ववद्यापीठ अनुिान आयोगाने ककांवा, यथाजस्थनत, इतर ननयामक प्राधधकरणांनी आणण राज्य िासनाने ववदित केलेल्या मानकांनुसार ववद्यापीठातील अध्यापक व अध्यापकेतर कमधचारी यांच्या कामधगरीचे मूल्यननधाधरण करण्याची तरतूि करणे;

(३०) ववदित केल्याप्रमाणे अध्यापनाच्या वेळेत व अध्यापनाच्या वेळेनांतर ववद्यापीठाच्या पररवास्तूमध्ये असणाऱ्या अध्यापकांच्या व अध्यापकेतर कमधचाऱ्यांच्या उपजस्थतीचे ननयमन करणे आणण त्यासाठी तरतूि करणे आणण तसेच, खाजगी मिकवणी ककांवा खाजगी मिकवणी वगध घेण्यास ककांवा चालववण्यास अध्यापकांना मनाई करणे;

(३१) ववद्यार्थयाांची सनि ववदित करणे व नतची अांमलबजावणी करणे;

(३२) जेव्िा जेव्िा आवश्यक असेल तेव्िा, -

(क) ज्ञान सांसाधन केंद्र;

(ख) ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाग, केंद्रे ककांवा कक्ष;

(ग) मादिती केंद्रे;

(घ) प्रमिक्षण व सेवायोजन कक्ष आणण व्यवसाय मागधििधन केंद्र; आणण

(ङ) ववद्यापीठाची उद्दिष्ट्टे साध्य करण्यासाठी आवश्यक व िक्य असतील असे इतर उपक्रम,

स्थापन करणे, चालववणे व त्यांची व्यवस्था करणे;

(३३) ववद्यार्थयांच्या, —

(क) राष्ट्रीय सेवा योजना (एनएसएस);

(ख) राष्ट्रीय ित्सेना (एनसीसी);

(ि) िृि रक्षक व नािरी सांरक्षण िल;

(घ) राष्ट्रीय क्रीडा सांघटना;

(ङ) िारीररक व लष्ट्करी प्रमिक्षण;

(च) बदिःिाला अध्यापन व सांिोधन;

(ि) आजीवन अध्ययन व ववस्तार यांच्यािी सांबांधधत अध्ययनक्रम;

(ज) ववद्यापीठाची उद्दिष्ट्टे साध्य करण्यासाठी आवश्यक व िक्य असतील असे सांस्कृनतक, आधथधक व सामाजजक उन्नतीच्या दृष्ट्टीने आखण्यात आलेले इतर कोणतेिी अध्ययनक्रम, सेवा ककांवा उपक्रम,

यांमधील सिभािाची तरतूि करणे;

(३४) लोकसेवा, सावधजननक क्षेत्ातील उपक्रम यांमधील सेवाभरतीकररता आणण रोजिाराच्या इतर स्पधाधत्मक सांधींकररता, स्पधाध परीक्षांसाठी वविेष प्रमिक्षणाची ककांवा खास मिक्षणाची तरतूि करणे;

(३५) सांिोधन उपाय व सल्लाववषयक सेवा िेण्याकररता पररजस्थतीच्या माििीनुसार, ववविक्षक्षत पाठ्यक्रम चालववण्यासाठी अन्य कोणतीिी ववद्यापीठे, पररसांस्था, उद्योिसमूि, प्राधधकरणे ककांवा सांघटना यांच्याबरोबर समुधचत व्यवस्था करून, सांिोधन व सल्लाववषयक सेवांसाठी आणण अिा प्रयोजनांसाठी, असे अन्य ववद्यापीठ, पररसांस्था, उद्योिसमूि, प्राधधकरणे ककांवा सांघटना यांना सिकायध करणे आणण त्यांच्यािी सियोि करणे;

(३६) ववद्यापीठाच्या वतीने कोणत्यािी जांिम मालमत्तेचे िस्तांतरण करणे ककांवा िस्तांतरण स्वीकारणे;

(३७) ववद्यापीठाचा मिसूल, ववत्त, लेखे, िुांतवणुका, मालमत्ता, कामकाज आणण इतर सवध प्रिासकीय व्यविार यांचे व्यवस्थापन, ननयमन व प्रिासन करणे आणण त्या प्रयोजनाथध त्यास इष्ट्ट वाटेल अिा अमभकत्याधची ककांवा अमभकत्यांची नेमणूक करणे;

(३८) ववद्यापीठाचा सांलेख (करार) ननष्ट्पादित करण्यासाठी ककांवा त्याचे कोणतेिी कामकाज चालववण्यासाठी, त्यास योग्य वाटेल अिा अधधकाराांसि ववद्यापीठाचा मुखत्यार म्िणून कोणत्यािी व्यक्तीची ननयुक्ती करणे;

(३९) भारतातील ककांवा वविेिातील ववद्यापीठे, सांिोधन पररसांस्था, ना-नफा ना-तोटा सांघटना, उद्योि समूि, व्यापार, व्यावसानयक सांघ, उद्योि सांघ, इतर सांघटना अथवा इतर कोणत्यािी अिासकीय सांघटना यांमधील ववमभन्न ग्रािकांकररता, सांिोधन व ववकास, सल्ला व चाचणी आणण प्रमिक्षण अध्ययनक्रम यांसारख्या समन्वेषणकारी ककांवा अमभनव उपक्रमांद्वारे ववद्यापीठाच्या साधनसांपत्तीत वाढ करण्याच्या िक्यतांचा िोध घेणे;

(४०) व्यवस्थापन मांडळाच्या पूवधमान्यतेने, वविेिातील ववद्यापीठांबरोबर व पररसांस्थांबरोबर ववद्याववषयक सियोिी अध्ययनक्रम, सांिोधन व सल्लाववषयक सेवा िाती घेणे:

परांतु, यामुळे या सांबांधातील राज्य िासनाच्या धोरणांचे उल्लांघन केले जाणार नािी; (४१) यासांबांधातील, केंद्र सरकारचे व राज्य िासनाचे ननयम व ववननयम यांनुसार, सियोिी अध्ययनक्रमांसाठी वविेिी अमभकरणाकडून ननधी स्वीकारणे;

(४२) आपल्या अध्यापन, अध्ययन, प्रमिक्षण, सांिोधन व ववकास, सल्ला व चाचणी आणण अन्य कोणतेिी ववद्याववषयक व ववस्तार व व्यापक उपक्रम यांमधून ववद्यापीठ ननमाधण करील अिा उत्पन्नातील मिल्लक रकमेतून ववकास मूळ ननधी ननमाधण करणे आणण त्या ननधीची व्यावसानयक

रीतीने ि◌ु◌ा◌ंतवणूक करणे आणण त्यामधून ममळालेल्या व्याजाचा ि◌ैक्षणणक वृद्धी व ववकास, मानव सांसाधन, सांि◌ोधन व ववकास, ि◌ैक्षणणक व भौनतक पायाभूत सुववधा ववकास याांच्या वाढीसाठी व ववकासासाठी आणण इतर कोणत्याि◌ी पायाभूत सुववधाांसाठी वापर करणे;

(४३) ववद्यापीठाच्या मते ववद्याववषयक बाबीांच्या सांबांधात आवश्यक असतील अि◌ा इतर सूचना ककांवा ननेि◌ि ववद्यापीठ अध्यापकाांकररता ननधाधररत करणे;

(४४) मिसूल व साधनसांपत्ती ननमाधण करण्याच्या दृष्टीने, ि◌ुल्क आकारून, बाि◌ेरील अमभकरणाांकररता उच्च मिक्षण, सांि◌ोधन, सल्ला सेवा याांवर आधाररत प्रकल्पाांमधील ववकास अध्ययनक्रम आणण प्रमिक्षण अध्ययनक्रम ि◌ाती घेणे ;

(४५) पटनोंि◌णीचे एकूण प्रमाण वाढववण्याच्या दृष्टीने, यथोधचत उपाययोजना करणे; (४६) ववद्यापीठाने स्वतः ककांवा इतर ववद्यापीठाच्या ककांवा सांघटनाांच्या सिकायाधने, सवधसाधारणपणे भारतीय व परेि◌ी भाषाांचा आणण वविेषतः आमियाई भाषाांचा अभ्यास करण्यास चालना ि◌ेणे;

(४७) ववद्यापीठाचे अध्यापक, ि◌ीघध सुटी नसलेले ि◌ैक्षणणक व अध्यापकेतर कमधचारी याांच्या जबाबिाऱ्या याांची सुननजश्चत करण्याची कायाधत्मक योजना ववकमसत करणे ;

(४८) जे समकालीन, जाि◌नतकदृष्ट्ट्या स्पधाधत्मक आणण स्थाननक तसेच प्राि◌ेमिक व राष्ट्रीयदृष्ट्ट्या मित्त्वपूणध अिे अि◌ा ज्ञानाची ननममधती करणे व त्याचा प्रसार करणे आणण श्रेष्ठ िजाधच्या सांि◌ोधनाची जोपासना करणे ;

(४९) ववद्याथीकेंदद्रत दृजष्टकोन ठेवणे आणण ज्ञान ननमाधत्याची भूममका बजावणे ;

(५०) उद्योि◌ाकररता व समाजाकररता उत्पाि◌ने, सेवा व तांत्रज्ञान ववकमसत करणे आणण ववद्यापीठासाठी मिसूल व इतर साधनसांपत्ती ननमाधण करणे ;

(५१) माहिती व सांप्रेषण तांत्रज्ञानाचा वापर करून ' सियोि◌ातून' व ' सिभाि◌ातून' मिक्षणाच्या अधधकाराचा पररपूणध वापर करण्यासाठी इ-अध्ययन व इ-प्रिासन या ि◌ोन्ि◌ी सेवाांसाठी सवधसमावेि◌क डडजजटल ववद्यापीठ आराखडा तयार करणे ;

(५२) ज्या राज्य, ि◌ेि◌ व समाज याांच्यासमोरील काि◌ी मित्त्वाच्या समस्याांचे ननराकरण करतील अि◌ा अनेकववध ज्ञानिाखाांमधील बिुववध ववद्यािाखाांतील िटाांचा अि◌ांतभाधव असणाऱ्या ववद्यापीठामधील सांि◌ोधनाचे वाणणजज्यक क्षेत्ाांमध्ये व समन्वयीत प्रकल्पाांमध्ये रुपाांतर करण्यासाठी सांि◌ोधन पाकध, तांत्रज्ञान नवसांि◌ोधक व इतर अमभयोजन सांस्था याांची ननममधती करणे ;

(५३) स्थाननक िरजा, उपलब्ध प्रमिक्षण सुववधा, उद्भवणाऱ्या िरजा आणण नवीन रोजिाराच्या सांधी ववचारात घेऊन, ववद्यार्थयाांना जी कौि◌ल्ये माि◌ीत करून ि◌ेण्याची िरज अिे अिी कौि◌ल्ये ननजश्चत करणे ;

(५४) तरुण वपढीला ि◌ेि◌ाच्या समृद्ध साांस्कृनतक वारिाची ओळख करून ि◌ेऊन, त्याद्वारे त्याांच्या सवाांि◌ीण ववकासाकररता पोषक वातावरण तयार करणे आणण तांत्रज्ञानातील कौि◌ल्य ववकास करण्याकररता सांधी ननमाधण करणे ;

(५५) बिुववध-प्रवेि◌ाचे ककांवा ननधिमनाचे पयाधय ननमाधण करण्यासाठी आणण ववद्यापीठाांमधील ककांवा त्याच्या प्राांताांतील ककांवा क्षेत्ाांतील िनतिीलतेच्या सांधी ि◌ेण्यासाठी, श्रेयाांक सांचयनाचे (क्रेडीट बँककांि◌) ककांवा िस्ताांतरण पद्धतीचे कायधतांत् व सुववधा ि◌ेणे ;

(५६) मुख्यत्वेकरून ववद्यािाखा, तांत्रज्ञान िाखा, व्यावसानयक व सामाजजक िाखा आणण व्यजक्तमत्व व साांस्कृनतक ववकास िाखा या चार िाखाांमधील िस्ताांतरणयोग्य आणण ममळण्यायोग्य असलेल्या श्रेयाांक ि◌ुणाांसि पसांतीवर आधाररत श्रेयाांक पद्धती सुरू करण्याची सुननजश्चती करणे ;

(५७) ज्ञानाचे वधधनक्षम वास्तव जीवनातील व्याविाररक उपयोि◌ाांमध्ये रुपाांतर करण्यासाठी

सामाजजक ववकासात सिभाि◌ी असलेले उद्योि◌, सांि◌ोधन व ववकास प्रयोि◌ि◌ाळा, व्यावसानयक सांघ, उद्योि◌सांघ, अि◌ासकीय सांघटना यांसारख्या सांस्थांच्या सियोि◌ाने अध्यापकांच्या ि◌नितीलतेला चालना ि◌ेणे आणण त्यातून ववद्यापीठाचा अध्ययनक्रम समृद्ध करणे ;

(५८) ववद्यापीठाचे वरील अधधकार, कतधव्ये व जबाबिाऱ्या यांच्या सांि◌भाधत, राज्य ि◌ासनाने वेळोवेळी दिलेल्या ननिे◌ि◌ा◌ां◌चे अनुपालन करणे व ते पार पाडणे ;

(५९) ननयममत कालाांतरांने ववद्यापीठ प्रिलाांचे, ववभाि◌ा◌ां◌चे आणण केंद्रांचे ि◌ैक्षणणक व प्रिासकीय पररननरीक्षण करणे;

(६०) अनुक्रमे सांबांधधत व्यवस्थापन मांडळ, राज्य ि◌ासन व केंद्र सरकार यांच्या परवानीने राज्यामध्ये, राज्याबाि◌ेर व परिे◌ि◌ा◌ां◌मध्ये प्राि◌ेमिक केंद्रांची ककांवा उप-केंद्रांची स्थापना करणे ;

(६१) अभ्याि◌त प्राध्यापक, ि◌ुणवान प्राध्यापक, सल्लाि◌ार आणण ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टांच्या अमभवृद्धीसाठी योि◌ि◌ान ि◌ेतील अि◌ा इतर व्यक्ती यांची कांत्ाटी तत्त्वावर ककांवा अन्यथा नेमणूक करणे ;

(६२) ववद्यापीठाची सवध ककांवा त्यांपैकी कोणतीि◌ी उद्दिष्टे पार पाडण्यासाठी आवश्यक ककांवा आनुषांधिक ककांवा दितावि असतील अि◌ा इतर सवध कृती ककांवा ि◌ोष्टी करणे.

६. ववद्यापीठ सवाांना खुले असणे.- (१) भारताच्या कोणत्याि◌ी नाि◌रिकास स्त्ी-पुरुष भेि◌, वांि◌, पांथ, विध, जात, जन्मस्थान, धमधश्रद्धा ककांवा व्यवसाय ककांवा राजकीय ककांवा इतर मतप्रणाली केवळ या कारणाांवरून, ववद्यापीठाच्या कोणत्याि◌ी पिापासून ककांवा त्याच्या प्राधधकरणाांपैकी, मांडळाांपैकी ककांवा सममत्याांपैकी कोणत्याि◌ी प्राधधकरणाचे, मांडळाचे ककांवा सममतीचे सिस्यत्व ममळण्यापासून ककांवा कोणत्याि◌ी पिावरील नेमणुकीपासून ककांवा कोणतीि◌ी पिवी, पिववका, प्रमाणपत् ककांवा इतर ववद्याववषयक वविेषोपाधी ककांवा अभ्यास पाठ्यक्रम यासाठी प्रवेि◌ ममळवण्यापासून अपवजजधत केले जाणार नाि◌ी.

(२) अध्यापक व अध्यापकेतर कमधचारी यांच्या वेि◌वेि◌ळ्या पिाांवरील ननयुक्त्यांच्या बाबतीत व ववद्यापीठामध्ये ववद्यार्थयाांना प्रवेि◌ ि◌ेण्याच्या प्रयोजनाांकरिता, ववद्यापीठ, अनुसूधचत जातीांसाठी, अनुसूधचत जमातीांसाठी, ननरधधसूधचत जमातीांसाठी (ववमुक्त जाती), भटक्या जमातीांसाठी, इतर माि◌ासविाांसाठी आणण आधथधकदृष्ट्या ि◌ुबधल घटकाांसाठी राखीव जाि◌ा ठेवण्यासांबांधातील ि◌ासनाचे धोरण अां◌ि◌ीकारील व ि◌ासनाने वेळोवेळी दिलेल्या आिे◌ि◌ा◌ां◌चे अनुपालन करील.

(३) ववद्यापीठ, राज्य ि◌ासनाकडून वेळोवेळी ननिे◌ि◌ ि◌ेण्यात येईल त्यानुसार, समाजाच्या ि◌ुबधल घटकाांतील ववववध प्रविध, अल्पसांख्याक, मदिला व दिव्याांि◌ व्यक्ती यांच्या कल्याणासांबांधातील राज्य ि◌ासनाच्या सवधसाधारण धोरणाांचे अनुपालन करील.

७. राज्य शासनाचे ववद्यापीठावर ननयांत्रण असणे.- (१) राज्य ि◌ासनाच्या पूवधपरवानीमिवाय, ववद्यापीठ,—

(क) जी राज्य ि◌ासनाच्या राज्यकोषावर अनतररक्त आधथधक ि◌ानयत्व लाि◌ील अिी अध्यापकाांची, अधधकाऱ्याांची ककांवा इतर कमधचाऱ्याांची नवीन पिे ननमाधण करणार नाि◌ी ;

(ख) राज्य ि◌ासनाच्या मांजूर पिाांवर ज्याांची ननयुक्ती व आस्थापना केली आिे अि◌ा त्याच्या अध्यापकाांचे, अधधकाऱ्याांचे व इतर कमधचाऱ्याांचे वेतन, भत्ते सेवाननवृत्तीनांतरचे लाभ व इतर लाभ यात सुधारणा करणार नाि◌ी ;

(ि◌) राज्य ि◌ासनाच्या ननधीतून राज्य ि◌ासनाच्या मांजूर पिाांवर ननयुक्त केलेल्या त्याच्या कोणत्याि◌ी अध्यापकाांना, अधधकाऱ्याांना ककांवा ववद्यापीठाच्या इतर कमधचाऱ्याांना सानुग्रि रकमेचे प्रिान ककांवा अपेक्षक्षत ववत्तीय भार असणारे अन्य लाभ याांसि कोणतेि◌ी वविेष वेतन, भत्ते ककांवा कोणत्याि◌ी स्वरूपाचे अन्य अनतररक्त पाररश्रममक ि◌ेणार नाि◌ी ;

(घ) राज्य ि◌ासनाकडून ममळालेला कोणता ि◌ी राखीव ननधी, तो ज्या प्रयोजनासाठी ममळालेला ि◌ोता, त्या प्रयोजनाव्यनतररक्त इतर कोणत्या ि◌ी प्रयोजनासाठी वळववणार ना ि◌ी ;

(ङ) राज्य ि◌ासनाकडून ककांवा ववद्यापीठ अनुि◌ान आयोि◌ाकडून ककांवा कोणत्या ि◌ी व्यक्तीकडून ककांवा सांस्थेकडून ज्या प्रयोजनाांकररता ननधी ममळाला अि◌े त्या प्रयोजनाांव्यनतररक्त अन्य कोणत्या ि◌ी ववकास कामासाठी तो ननधी खचध करणार ना ि◌ी ;

(च) ववक्री ककांवा भाडेपट्टा याद्वारे स्थावर मालमत्तेचे ि◌स्ताांतरण करणार ना ि◌ी.

(२) ववद्यापीठ, राज्य ि◌ासनाची धोरणे आणण त्याने वेळोवेळी दिलेले ननेि◌ याांच्या ि◌ी सुसांि◌त रा ि◌ून, पुढील सांस्थाांकडून ममळालेल्या ननधीतून खचध करण्यास सक्षम असेल :-

(क) राज्य ि◌ासनाचा कोणता ि◌ी दिस्सा ककांवा अ◌ांि◌ि◌ान यामिवाय वववववध ननधी पुरवठा करणाऱ्या वववववध एजन्सी ;

(ख) ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टाांना चालना ि◌ेण्यासाठी, व्यक्ती, उद्योि◌समूि◌, पररसांस्था, सांघटना ककांवा कोणती ि◌ी व्यक्ती याांच्याकडून ममळालेली अ◌ांि◌ि◌ाने ;

(ि◌) अनुि◌ाननत व स्वयांसिाजय्यत ि◌ैक्षणणक अध्ययनक्रमाांसाठी ववद्यापीठाने पुरवलेल्या ि◌ैक्षणणक ककांवा इतर सेवा याांची अ◌ांि◌ि◌ाने ककांवा ि◌ुल्क ;

(घ) प्रायोजजत सांि◌ोधन व सल्ला व चाचणी याांतून ममळालेला आकार ;

(ङ) (एक) वववववध सांविाांतील पि ननमाधण करणे ;

(ि◌ोन) ज्या पिाांसाठी ि◌ासनाचे योि◌ि◌ान ममळाले अि◌े, अि◌ी पि ज्या व्यक्ती धारण करतात त्या व्यक्ती, ती पि धारण करीत नसतील तर, त्या पिाांसाठी तरतूि◌ केलेल्या स्वतःच्या ननधीतून ननमाधण केलेल्या पिाांसाठी वेतन, भत्ते व इतर लाभ ि◌ेणे ;

(तीन) स्वयांसिाजय्यत तत्त्वावर कोणता ि◌ी ि◌ैक्षणणक अध्ययनक्रम सुरू करणे ;

(चार) कमधचाऱ्याांची ननयममत कतधव्ये व जबाबिाऱ्या याांव्यनतररक्त त्याांना सोपववलेले कोणते ि◌ी कायध पार पाडण्यासाठी त्याांना पाररश्रममक ककांवा प्रोत्सा ि◌के ि◌ेणे ;

(पाच) कोणत्या ि◌ी ववकासववषयक कामाांवर आणण त्याचे ववद्याथी व कमधचारी याांच्या कल्याण उपक्रमाांवर खचध करणे,

या प्रयोजनाांकररता, ववद्यापीठाने स्थापना केलेला ववकास ननधी ककांवा इतर कोणता ि◌ी ननधी :

परांतु, यामुळे राज्य ि◌ासनावर, प्रत्यक्षपणे ककांवा अप्रत्यक्षपणे, तात्काळ ककांवा भववष्यात, कोणते ि◌ी ववत्तीय ि◌ानयत्व येणार ना ि◌ी.

(३) राज्य ि◌ासनास, या अधधननयमात अ◌ांतभूधत असलेल्या तरतुि◌ी◌ांस अनुसरून राज्यातील सवध ववद्यापीठाांमध्ये समान मानकाांची सुननजश्चती करण्याच्या आणण ती कायम राखण्याच्या प्रयोजनासाठी, **शासकीय राजपत्रातील** अधधसूचनेद्वारे, ववद्यापीठाचे अधधकारी, अध्यापक व इतर कमधचारीविध याांचे विीकरण, ननवडीची रीत व पद्धती, ननयुक्ती, पिस्थापना व प्रित प्रमिक्षण, क्षेत् अनुभव, प्रनतननयुक्ती आणण अनुसूधचत जाती, अनुसूधचत जमाती, ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती), भटक्या जमाती आणण इतर मा ि◌ासविध, आधथधकदृष्ट्या ि◌ुबधल घटक याांमधील व्यक्तींसाठी पि राखून ठेवणे, त्याांची कतधव्ये, कामाचा भार, वेतन, भत्ते, सेवाननवृत्तीनांतरचे लाभ, इतर लाभ, वतधणूक व मिस्तभांि◌ ववषयक बाबी आणण त्याांच्या सेवेच्या इतर ि◌ती याांबाबत तरतूि◌ करणारी, प्रमाण सांदिता ववदित करता येईल. जेथे अि◌ी सांदिता केली असेल तेथे सांदितेत केलेल्या तरतुि◌ी अधधभावी ठरतील, आणण या अधधननयमान्वये केलेले पररननयम, अि◌ेि◌ व ववननयम याांत केलेल्या तरतुि◌ी, सांदितेमध्ये अ◌ांतभूधत असलेल्या बाबीांच्या सांबांधात, त्या सांदितेमधील तरतुि◌ी◌ांि◌ी, जेथवर ववसांि◌त असतील तेथवर, ववधधअग्राह्य असतील.

(४) (क) ववद्यापीठामधील, अध्यापकाांची ननयुक्ती करण्याच्या प्रयोजनाथध, असलेली अिधता व अनुभव िा, ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने, ककांवा यथाजस्थनत, इतर कोणत्यािी ननयामक प्राधधकरणाांनी ननधाधररत केलेल्या मानकाांनुसार असेल.

(ख) ववद्यापीठातील अध्यापकेतर कमधचाऱ्याांची ननयुक्ती करण्याच्या प्रयोजनाथध, असलेली अिधता व अनुभव, ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

(५) या अधधननयमात कािीिी अांतभूधत असले तरी, जर पररजस्थतीनुसार तसे आवश्यक असेल आणण राज्य िासनाला तसे करणे आवश्यक वाटले तर, ववद्यापीठास, एका वेळी एका वषाधपेक्षा अधधक नसेल आणण एकूण तीन वषाांपेक्षा अधधक नसेल इतक्या कालावधीसाठी कुलसधचव, ववत्त व लेखा अधधकारी आणण परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा सांचालक याची कतधव्ये पार पाडण्यासाठी आवश्यक अिधता धारण करणाऱ्या एखाद्या योग्य व्यक्तीची प्रनतननयुक्तीवर ननयुक्ती करता येईल.

(६) राज्य िासनास प्राप्त झालेल्या कोणत्यािी तक्रारीच्या बाबतीत, राज्य िासनास, सिसांचालक, उच्च मिक्षण ककांवा सिसांचालक, तांत् मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेल्या कोणत्यािी अधधकाऱ्यामाफधत, ववद्यापीठाचे ननरीक्षण व चौकिी करण्याचा अधधकार असेल.

(७) कलम ५ मध्ये ववननदिधष्ट केलेले अधधकार वापरण्यास ककांवा कतधव्ये पार पाडण्यास ववद्यापीठाने कसूर केली असेल त्याबाबतीत, ककांवा जेव्िा ववद्यापीठाने असे अधधकार यथोधचतपणे वापरलेले नसतील ककांवा अिी कतधव्ये पार पाडलेली नसतील त्याबाबतीत, ककांवा जेव्िा राज्य िासनाने काढलेल्या कोणत्यािी आिेिाचे पालन करण्यात ननष्फळ ठरले असेल त्याबाबतीत ककांवा राज्य िासनाला योग्य वाटेल अिा अन्य कोणत्यािी पररजस्थतीत, राज्य िासनास, चौकिी करता येईल आणण राज्य िासनाने ववननदिधष्ट केले असेल अिा कालावधीच्या आत, अिा अधधकाराांचा योग्य वापर करण्यासाठी ककांवा अिी कतधव्ये योग्य रीतीने पार पाडण्यासाठी ककांवा आिेिाचे पालन करण्यासाठी ववद्यापीठाला ननिेि िेता येईल ; आणण अिा ननिेिाांचे पालन करणे िे ववद्यापीठाचे कतधव्य असेल. अिा ननिेिाांचे पालन करण्यास, ववद्यापीठ ननष्फळ ठरल्यास अिा बाबतीत, राज्य िासन, या ननिेिाांचे पालन का करण्यात आले नािी त्याची लेखी कारणे, राज्य िासनाने ववननदिधष्ट केले असेल अिा कालावधीच्या आत िेण्यास ववद्यापीठाला फमाधवील. जर ववद्यापीठ, राज्य िासनाने ववननदिधष्ट केलेल्या कालावधीच्या आत कारणे िेण्यात कसूर करील, ककांवा जर त्या स्पष्टीकरणाने राज्य िासनाचे समाधान झाले नािी तर, त्यास, कलम ८ च्या पोट-कलम (३) अन्वये आवश्यक ती कायधवािी करण्यासाठी ती बाब कुलपतीकडे ननदिधष्ट करता येईल.

(८) राज्य िासन, त्याला योग्य वाटेल अिा कालाांतराने, ववद्यापीठाच्या लेख्याांची ननयममतपणे चाचणी िाखल लेखापरीक्षा ककांवा सांपूणध लेखापरीक्षा करील.

प्रकरण तीन
ववद्यापीठाचे अधिकारी.

८. कुलपती व त्याचे अधिकार.- (१) मिाराष्ट्राचा राज्यपाल िा, ववद्यापीठाचा कुलपती असेल आणण तो, आपल्या पिीय नात्याने ववद्यापीठाचा प्रमुख असेल.

(२) कुलपती, उपजस्थत असेल तेव्िा, ववद्यापीठाच्या िीक्षाांत समारांभाचे अध्यक्षपि भूषवील, आणण त्यास, जेव्िा आवश्यक असेल तेव्िा, वविमिष्ट प्रयोजनाकररता ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्राधधकरणाची बैठक बोलाववण्याचा ननिेि कुलिुरुला िेता येईल, आणण कुलिुरु, अिा बैठकीचे कायधवृत्त, कुलपतीला त्याच्या अवलोकनाथध आणण आवश्यक कायधवािीसाठी सािर करील.

(३) कुलपतीस, -

(क) अिा प्रकरणात कलम ७ च्या पोट-कलम (७) च्या तरतुिीांन्वये राज्य

िासनाकडून कोणताििी सांिभध प्राप्त झाल्यावर; ककांवा

(ख) त्यास कोणत्याििी प्रकरणात स्वाधधकारे ककांवा अन्यथा,

अिा प्रकरणाििी ककांवा ववद्यापीठाच्या कोणत्याििी प्रकरणाििी ककांवा कारभाराििी सांबांधधत असणारा अिवाल ककांवा स्पष्टीकरण ककांवा अिी मादिती व अमभलेख कुलपती ववननदिधष्ट करील अिा कालावधीच्या आत मािववता येईल, आणण तो, असा अिवाल ककांवा स्पष्टीकरण ककांवा मादिती ककांवा अमभलेख ववचारात घेतल्यानांतर, त्यावर ववद्यापीठाच्या ककांवा ववद्यार्थयाांच्या दितासाठी ककांवा व्यापक जनदिताथध, त्यास योग्य वाटतील असे आिेि, त्याचे अनुपालन न केल्याबद्िल िास्ती लाििण्यासि, िेईल, आणण त्याचे आिेि अांनतम व बांधनकारक असतील आणण ववद्यापीठाकडून त्याांचे तात्काळ अनुपालन करण्यात येईल.

(४) कुलपतीस, कुलिुरूकडून लेखी अिवाल घेतल्यानांतर, त्याच्या मते कोणत्याििी प्राधधकरणाचा, मांडळाचा, सममतीचा ककांवा अधधकाऱ्याचा जो कोणताििी ठराव, आिेि ककांवा कायधवािी, या अधधननयमाििी ककांवा त्याखाली केलेल्या पररननयमाांिी, आिेिाांिी ककांवा ववननयमाांिी सुसांित नसेल, ककांवा ववद्यापीठाच्या दिताची नसेल तर, ते स्थधित करता येईल, ककांवा त्यात फेरबिल करता येईल आणण ववद्यापीठ, प्राधधकरण, मांडळ, सममती व अधधकारी त्याचे पालन करतील :

परांतु, कुलपती, असा कोणताििी आिेि िेण्यापूवी, असा आिेि का िेण्यात येऊ नये याची कारणे िाखववण्यासाठी ववद्यापीठ, प्राधधकरण, मांडळ, सममती ककांवा, यथाजस्थनत, अधधकारी याांना फमाधवील आणण कुलपतीने ववननदिधष्ट केलेल्या कालावधीत, जर कोणतेििी कारण िाखववण्यात आले तर, कुलपती ते ववचारात घेईल आणण जेव्िा त्यास आवश्यक वाटेल तेव्िा, राज्य िासनाििी ववचारववननमय केल्यानांतर तो, त्या प्रकरणात करावयाची कारवाई ठरवील, आणण त्यावरील त्याचा ननणधय अांनतम असेल.

(५) जेव्िा, कुलपतीच्या मते, नामननिेमित केलेल्या ककांवा ननयुक्त केलेल्या कोणत्याििी सिस्याचे वतधन, ववद्यापीठाचे, ककांवा कोणत्याििी प्राधधकरणाचे ककांवा मांडळाचे ककांवा सममतीचे कामकाज सुरळीतपणे चालण्यास बाधक ठरत असेल तर, त्यास, अिा सिस्याला, त्याचे लेखी स्पष्टीकरण िेण्याची सांधी दिल्यानांतर आणण असे कोणतेििी असल्यास अिा स्पष्टीकरणावर ववचार केल्यानांतर आणण तसे करणे आवश्यक असल्याबद्िल स्वतःची खात्री पटल्यानांतर, अिा सिस्याला अपात्र ठरवता येईल ककांवा त्यास योग्य वाटेल अिा कालावधीकररता त्याला ननलांत्रबत करता येईल.

(६) कुलपती, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये त्यास प्रिान करण्यात येतील ककांवा त्याच्याकडे ननदित असतील अिा अन्य अधधकाराांचा वापर करील व अिी अन्य कतधव्ये पार पाडील.

९. ववद्यापीठाचे इतर अधिकारी.- ववद्यापीठाचे इतर अधधकारी पुढीलप्रमाणे असतील :-

(१) कुलिुरू ;

(२) कुलसधचव ;

(३) प्रिालेचा अधधष्ठाता ;

(४) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ ;

(५) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ ;

(६) सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्र ;

(७) ववत्त व लेखा अधधकारी ;

(८) पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील असे, ववद्यापीठाच्या सेवेतील इतर अधधकारी.

१०. कुलिुरु व त्याची ननयुक्ती.- (१) ववद्यापीठाचा एक कुलिुरू असेल जो ववद्यापीठाचा मुख्य ववद्याववषयक आणण कायधकारी अधधकारी असेल आणण तो, ववद्यापररषि, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ, सांिोधन आणण नवोपक्रम, ननयोजन व ववकास मांडळ, ववद्याथी ववकास मांडळ आणण ववत्त

व लेखा सममती, यांचा पिमसद्ध अध्यक्ष असेल. कुलपतीच्या अनुपजस्थतीत, पिव्या प्रिान करण्याच्या कोणत्याि◌ी ि◌ीक्षांत समारांभात तो, अध्यक्ष म्ि◌णून काम पाि◌ील.

(२) अन्यथा तरतूि◌ करण्यात आली असेल त्याखेरीज, कुलिुरूचे वेतन व भत्ते, त्याच्या सेवेच्या अटी व ि◌ती, राज्य ि◌ासन वेळोवेळी ननधाधररत करील त्याप्रमाणे असतील.

(३) यात याखाली नमूि◌ केलेल्या रीतीने, कुलपतीकडून, कुलिुरुची ननयुक्ती करण्यात येईल :-

(क) कुलिुरुच्या ननयुक्तीसाठी कुलपतीला सुयोग्य नावांची मिफारस करण्याकररता **शासकीय राजपत्रामध्ये** प्रमसद्ध केलेल्या आि◌ेि◌ाद्वारे, राज्य ि◌ासनाने ववननदिधष्ट केलेल्या रीतीने, पुढील सिस्यांचा समावेि◌ असलेली एक ि◌ोध-नन-ननवड सममती घदटत करण्यात येईल :-

(एक) कुलपतीने नामननिेमित केलेला सिस्य, जो उच्च मिक्षणाच्या क्षेत्ात ख्याती असलेली व्यक्ती असेल आणण राष्ट्रीय कीतीचा ख्यातनाम ववद्याव्यासांि◌ी ककांवा ि◌ैक्षणणक क्षेत्ामध्ये पद्म पुरस्कार प्राप्त केलेली व्यक्ती असेल;

(ि◌ोन) उच्च व तांत् मिक्षण ववभाि◌ाचा सधचव ककांवा राज्य ि◌ासनाने नामननिेमित केलेला ि◌ासनाच्या सधचवाच्या ि◌जाधपेक्षा कमी ि◌जाध नसलेला कोणताि◌ी अधधकारी ;

(तीन) व्यवस्थापन मांडळाने आणण ववद्यापररषिेने सांयुक्तपणे नामननिेमित केलेला, मराठी भाषा व सादित्य यांचे जतन व सांवधधनासाठी काम करणाऱ्या राष्ट्रीय लौकककप्राप्त पररसांस्थेचा ककांवा सांघटनेचा सांचालक ककांवा प्रमुख ;

(चार) ववद्यापीठ अनुि◌ान आयोि◌ाच्या अध्यक्षाने नामननिेमित केलेला सिस्य ;

(ख) खांड (क) च्या उप-खांड (एक) अन्वये कुलपतीने नामननिेमित केलेला सिस्य ि◌ा, सममतीचा अध्यक्ष असेल ;

(ि◌) सममतीवर नामननिेमित केलेले सिस्य ि◌े, ज्या व्यक्ती ववद्यापीठाि◌ी अथवा त्या ववद्यापीठाच्या कोणत्याि◌ी मिाववद्यालयाि◌ी ककांवा कोणत्याि◌ी मान्यताप्राप्त पररसांस्थेि◌ी कोणत्याि◌ी रीतीने सांबांधधत नसतील अि◌ा व्यक्ती असतील ;

(घ) सममतीचे सवध सिस्य उपजस्थत असल्यामिवाय, सममतीची कोणतीि◌ी बैठक घेण्यात येणार नाि◌ी ;

(ङ) सममती, कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्ती केली जाण्यासाठी कुलपतीच्या ववचाराथध पाचपेक्षा कमी नसतील इतक्या सुयोग्य व्यक्तींच्या नाममकेची मिफारस करील. अि◌ा प्रकारे मिफारस केलेल्या व्यक्तींची नावे, कोणताि◌ी पसांतीक्रम न ि◌िधववता वणाधनुक्रमानुसार नमूि◌ केलेली असतील. सममती, नाममकेत समाववष्ट असलेल्या प्रत्येक व्यक्तीच्या सुयोग्यतेच्या सववस्तर मादितीसि अिवाल तयार करील आणण तो कुलपतीला साि◌र करील;

(च) कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्तीकररता, सममतीने मिफारस केलेली व्यक्ती,-

(एक) सवोच्च पातळीची सक्षमता, सचोटी, नैनतकता व पररसांस्थात्मक बाांधधलकी असलेली व्यक्ती असेल ;

(ि◌ोन) ववद्याववषयक नेतृत्व मसद्ध केलेले असल्याच्या पुराव्यासि, ववद्यापीठामध्ये प्राध्यापक म्ि◌णून ककमान ि◌ि◌ा वषाांचा अनुभव असलेली मराठी भाषा व सादित्य या क्षेत्ातील अथवा मराठी भाषा व सादित्य या क्षेत्ातील लौकककप्राप्त सांि◌ोधन ककांवा ि◌ैक्षणणक प्रिासकीय सांघटनेमधील ि◌ि◌ा वषाांचा अनुभव असलेली, एक ववख्यात मिक्षणतज्ज्ञ असेल;

(तीन) नतच्या स्वतःच्या आि◌ि◌धतून नेतृत्व करण्यास सक्षम असेल ;

(चार) ि◌ूरदृष्टी ि◌ेण्यास सक्षम असेल; आणण ववद्याथी व समाज यांच्या दिताच्या दृष्टीने, ती वास्तवात आणण्याची क्षमता नतच्यात असेल; आणण

(पाच) कुलपतीि◌ी ववचारववननमय करून, **शासकीय राजपत्रात** प्रमसद्ध केलेल्या अिा◌ेि◌ाद्वारे राज्य ि◌ासनाद्वारे ववननदिधष्ट करण्यात येईल अिी, अनतररक्त ि◌ैक्षणणक अिधता व अनुभव नतने धारण केलेला असेल :

परांतु, ि◌ैक्षणणक अिधता व अनुभव, ववद्यापीठ अनुि◌ान आयोि◌ाने ककांवा यथाजस्थनत, इतर कोणत्याि◌ी ननयामक प्राधधकरणाने ववदित केलेल्या मानकाांि◌ी सुसांि◌त असेल ; (ि◌) कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्ती करण्याच्या पात्तेच्या ि◌ती आणण नावाांची मिफारस करण्याची प्रकक्रया याांस, अधधक सुयोग्य उमेि◌वाराांची मिफारस करण्याची सुननजश्चती करण्यासाठी व्यापक प्रमसद्धी ि◌ेण्यात येईल.

(४) कुलपतीस, नाममकेमध्ये समाववष्ट असलेल्या व्यक्तीांपैकी सममतीने मिफारस केलेल्या एका व्यक्तीची, कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्ती करता येईल :

परांतु, जर कुलपतीने ननवड केलेल्या व्यक्तीने, कुलिुरु पिाचा पिभार स्वीकारला नाि◌ी तर, कुलपती नाममकेतील उवधररत व्यक्तीांमधून अन्य योग्य व्यक्तीची ननवड करील ककांवा तो, एकतर त्याच सममतीकडून ककांवा त्या प्रयोजनाकररता नवीन सममती घदटत केल्यानांतर अिा◌ नवीन सममतीकडून नवीन नाममका माि◌वील :

परांतु आणखी असे की, जर कुलपतीने, अिा◌प्रकारे मिफारस केलेल्या कोणत्याि◌ी व्यक्तीस मान्यता दिली नाि◌ी तर, त्यास, त्याच सममतीकडून ककांवा या प्रयोजनासाठी नवीन सममती घदटत केल्यानांतर, अिा◌ नवीन सममतीकडून नवीन नाममका माि◌ववता येईल.

(५) कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्ती करण्यासाठी सुयोग्य व्यक्तीांची नाममका तयार करण्याची प्रकक्रया ि◌ी, कुलिुरूचे पि ररक्त ि◌ोण्याच्या सांभाव्य दिनाांकाच्या ककमान सिा मदिने अिा◌ेि◌र सुरू करण्यात येईल, आणण कुलिुरूच्या ननयुक्तीची प्रकक्रया, कुलिुरूचे पि ररक्त ि◌ोण्याच्या सांभाव्य दिनाांकाच्या ककमान एक मदिना अिा◌ेि◌र पूणध करण्यात येईल.

(६) कुलसधचव, कुलपतीांच्या कायाधलयाि◌ी ववचारववननमय करून, व्यवस्थापन मांडळाच्या अध्यक्षाच्या मान्यतेने, प्रकक्रया सुरू करील.

(७) कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्ती केलेली व्यक्ती ि◌ी, सेवाववषयक कराराच्या अटी व ि◌तीांना अधीन राि◌ून, नतने अधधकारपि ग्रिण केल्याच्या दिनाांकापासून पाच वषाांच्या ककांवा नतच्या वयाची पासष्ट वषे पूणध ि◌ोईपयांतच्या कालावधीसाठी, यापैकी जे आधी घडेल त्या कालावधीसाठी, पि धारण करील, आणण ती पुनननधयुक्तीसाठी पात् असणार नाि◌ी.

(८) कुलिुरू म्ि◌णून ननयुक्त केलेली व्यक्ती ि◌ी, ननयुक्तीपूवी नतने धारण केलेल्या कायम पिावरील नतचा धारणाधधकार, कोणताि◌ी असल्यास, धारण करील.

(९) पुढीलपैकी कोणत्याि◌ी पररजस्थतीत, त्याची ननकड असल्याचा ननणधय, केवळ कुलपतीच करतील, म्ि◌णजेच :-

(एक) जेव्ि◌ा पोट-कलम (३) च्या खांड (क) अन्वये ननयुक्ती केलेली सममती, कुलपतीने ववननदिधष्ट केलेल्या कालमयाधित कोणत्याि◌ी नावाची मिफारस करण्यास समथध नसेल त्याबाबतीत ;

(ि◌ोन) जेव्ि◌ा मृत्यू, राजीनामा ककांवा अन्य कारणाांमुळे कुलिुरूचे पि ररक्त झाले असेल, आणण ते पि, पोट-कलम (३) व (४) च्या तरतुि◌ीा◌ंनुसार सोयीस्करपणे व ि◌ीघ्रतेने भरता येऊ ि◌कत नसेल त्याबाबतीत ;

(तीन) जेव्ि◌ा रजा, आजारपण ककांवा अन्य कारणाांमुळे कुलिुरूचे पि तात्पुरते ररक्त झाले असेल त्याबाबतीत ; ककांवा

(चार) जेव्ि◌ा इतर कोणत्याि◌ी प्रकारची ननकडीची पररजस्थती असेल त्याबाबतीत, कुलपतीला, त्याच्या अिा◌ेि◌ात तो ववननदिधष्ट करील अिा◌, एकूण सिा मदिन्याांपेक्षा अधधक नसेल

इतक्या मुितीकररता, प्राध्यापक पिपेक्षा कमी िजाध नसलेल्या कोणत्याि ी योग्य व्यक्तीची, कुलिुरू म्िणून काम करण्यासाठी ननयुक्ती करता येईल :

परांतु, अि ा प्रकारे ननयुक्ती केलेली व्यक्ती ि ी, पोट-कलमे (३) व (४) च्या तरतुि ी ांनुसार, कुलिुरू म्िणून ननयुक्त केलेली व्यक्ती ज्या दिनाांकास पि ग्रिण करील ककां वा कुलिुरू त्या पिावर पुन्िा रूजू ि ोईल, त्या दिनाांकापासून असे पि धारण करण्याचे बांि करील.

(१०) कुलिुरू ि ा, ववद्यापीठाचा पूणधवेळ वेतनी अधधकारी असेल आणण त्याला, राज्य ि ासनाद्वारे ननधाधररत करण्यात येईल असे वेतन व भत्ते आणण अि ा इतर सुववधा ममळतील. यामिवाय, तो, ननःिुल्क असलेले सुसज्ज ननवासस्थान, त्याच्या वापरासाठी मोटाररिडी, नतचे परररक्षण व िुरूस्ती आणण त्यासाठी आवश्यक असलेले इांधन याांसि पिारी वाि नचालकाची मोफत सेवा ममळण्यास िक्काि र असेल.

(११) जर राज्याच्या एकत्रत्त ननधीतून मानधन ममळत असलेल्या व्यक्तीची, ककां वा ववद्यापीठाच्या अध्यापकाची कुलिुरू म्िणून ननयुक्ती केलेली असेल तर, कुलिुरू म्िणून असलेल्या नतच्या पिावधीत नतच्या सेवेच्या अटी व ितीमध्ये नतचे अदित ि ोईल अि ा प्रकारे बिलण्यात येणार नाि ी.

(१२) पूवधिामी पोट-कलमाांमध्ये काि ीि ी अ ांतभूधत असले तरी, पोट-कलम (८) मध्ये ननदिधष्ट केलेली व्यक्ती, नतच्या मूळ पिाच्या सेवेच्या अटी व ितीनुसार त्या पिावरून ननवृत्त ि ोईल.

(१३) कुलिुरूस, कुलपतीला उद्िेिून आपल्या सिीने मलदिलेली एक मदिन्याची नोटीस दिल्यानांतर, आपल्या पिाचा राजीनामा िेता येईल आणण कुलपतीने त्याचा राजीनामा स्वीकारल्यावर ककां वा उक्त नोदटीचा कालावधी समाप्त झाल्यावर, यापैकी जे अिोिर घडेल त्या दिवसापासून, तो आपले पि धारण करण्याचे बांि ि ोईल.

(१४) जर कुलिुरू, -

(क) ववकल मनाचा आि े आणण तो तसा असल्याचे सक्षम न्यायालयाने घोवषत केले आि े ; ककां वा

(ख) नैनतक अधःपतनाचा अ ांतभाधव असलेल्या कोणत्याि ी अपराधाकररता न्यायालयाकडून त्याला िोषमसद्ध ठरववण्यात आले आि े ; ककां वा

(ि) अववमुक्त नाि ार झाला आि े आणण तो तसा असल्याचे सक्षम न्यायालयाने घोवषत केले आि े ; ककां वा

(घ) तो िारीररकदृष्ट्या अपात् झाला आि े आणण िीघधकाळच्या आजारामुळे ककां वा ववकलाांितेमुळे त्याची काये पार पाडण्यास तो असमथध झालेला आि े ; ककां वा

(ङ) त्याने, या अधधननयमाच्या तरतुि ी ांचे पालन करण्याचे बुद्धधपुरस्सर वजजधले आि े ककां वा पालन करण्याचे नाकारले आि े ककां वा सेवाववषयक कोणत्याि ी अटीांचा ककां वा ितीांचा ककां वा पोट-कलम (२) अन्वये राज्य ि ासनाने ववदित केलेल्या अन्य कोणत्याि ी ितीचा भांि केला आि े, ककां वा त्याच्याकडे ननदित असलेल्या अधधकाराांचा िुरुपयोि केला आि े ककां वा जर कुलिुरूला पिावर पुढे चालू ठेवणे, ववद्यापीठाच्या दितसांबांधाच्या दृष्टीने िाननकारक आि े; ककां वा

(च) तो कोणत्याि ी राजकीय पक्षाचा ककां वा राजकारणात भाि घेणाऱ्या कोणत्याि ी सांघटनेचा सिस्य आि े अथवा त्या पक्षाि ी ककां वा सांघटनेि ी अन्यथा साांबांधधत आि े, ककां वा कोणत्याि ी राजकीय चळवळीत ककां वा कायाधत भाि घेत आि े ककां वा त्याच्या मितीसाठी विधणी िेत आि े,

अिी कुलपतीची खात्ी पटली असेल तर, तो, कुलिुरूला त्याच्या पिावरून काढून टाकू िकेल.

स्पष्टीकरण. – या उप-खांडाच्या प्रयोजनाथध, कोणताि ी पक्ष राजकीय पक्ष आि े, ककां वा कोणतीि ी सांघटना राजकारणात भाि घेते ककां वा कोणतीि ी चळवळ ककां वा

कक्रया, या उप-खांडाच्या व्याप्तीमध्ये येते ककांवा कसे यासांबांधातील कुलपतीचा ननणधय अ◌ां◌ंनतम असेल :   परांतु, उप-खांड (घ), (ङ) व (च) यांन्वये कुलिुरूला त्याच्या पिावरून काढून टाकण्यापूवी कुलपतीकडून, कुलिुरूला कारणे ि◌ाखवण्याची वाजवी सांधी ि◌ेण्यात येईल.

११. कुलिुरूचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) कुलिुरू ि◌ा, ववद्यापीठाचा प्रमुख ववद्याववषयक व कायधकारी अधधकारी असेल आणण तो, ववद्यापीठाच्या ि◌ैक्षणणक अध्ययनक्रमाांच्या ववकासासाठी जबाबिार असेल. तो, ववद्यापीठाचे कामकाज कायधक्षमपणे व सुव्यवजस्थतरीत्या चालववण्याची सुननजश्चती करण्यासाठी ववद्यापीठाच्या ि◌ैक्षणणक अध्ययनक्रमाांची अ◌ां◌ंमलबजावणी आणण सामान्य प्रिासन याांच्यावर ि◌ेखरेख करील व सांननयांत्ण ठेवील.

(२) तो, ववद्यापीठाच्या इतर कोणत्याि◌ी प्राधधकरणाच्या ककांवा मांडळाच्या ककांवा सममतीच्या कोणत्याि◌ी बैठकीमध्ये िजर राि◌ण्याचा व बोलण्याचा िक्किार असेल, परांतु, जर तो, त्या प्राधधकरणाचा ककांवा मांडळाचा अध्यक्ष, ककांवा सिस्य नसेल तर, तो, तेथे मतिान करण्यास िक्किार असणार नाि◌ी.

(३) कुलिुरूला, तसे करणे त्याला आवश्यक वाटेल तेव्ि◌ा, कोणत्याि◌ी प्राधधकरणाांची, मांडळाांची ककांवा सममत्याांची बैठक बोलावण्याचा अधधकार असेल.

(४) कुलिुरू, कुलपतीने व राज्य ि◌ासनाने दिलेल्या ननिेि◌ा◌ां◌ंचे काटेकोर अनुपालन, ककांवा, यथाजस्थनत, अ◌ां◌ंमलबजावणी करण्यात येत असल्याची खात्ी करील.

(५) व्यवस्थापन मांडळाचे ननिेि, कोणतेि◌ी असल्यास, आणण या अधधननयमाच्या तरतुि◌ी, पररननयम, आिेि व ववननयम याांचे काटेकोर पालन करण्यात येत असल्याची तसेच ि◌ा अधधननयम, पररननयम, आिेि व ववननयम याांच्याि◌ी ववसांगत नसतील असे, प्राधधकरणाांचे, मांडळाांचे व सममत्याांचे ननणधय याांची योग्यरीत्या अ◌ां◌ंमलबजावणी करण्यात येत असल्याची खात्ी करणे ि◌े, कुलिुरूचे कतधव्य असेल.

(६) ववद्यापीठाचे कोणतेि◌ी प्राधधकरण, मांडळ ककांवा सममती याांनी घेतलेला ननणधय ककांवा सांमत केलेला ठराव ि◌ा, कुलिुरूच्या मते, व्यवस्थापन मांडळाच्या ननिेि◌ा◌ां◌ंि◌ी ककांवा अधधननयम, पररननयम, आिेि व ववननयम याांच्या तरतुि◌ी◌ां◌ंि◌ी सुसांगत नसेल अथवा असा ननणधय ककांवा ठराव, ववद्यापीठाच्या दिताचा नसेल तर, कुलिुरूला, त्याची अ◌ां◌ंमलबजावणी लाांबणीवर टाकता येईल आणण तो ननणधय ककांवा ठराव, पुढील बैठकीमध्ये फेरववचार करण्यासाठी सांबांधधत प्राधधकरण, मांडळ ककांवा सममती याांच्याकडे परत पाठववता येईल. जर मतभेि कायम रादिले तर, कुलिुरू, कारणे ि◌ेऊन तो एक आठवड्याच्या आत कुलपतीच्या ननणधयाथध सािर करील आणण असे केल्याबद्िल सांबांधधत प्राधधकरण, मांडळ ककांवा सममती याांच्या सिस्याांना कळवील. कुलपतीचा ननणधय ममळाल्यानांतर, कुलिुरू, कुलपतीच्या ननिेि◌ा◌ां◌ंनुसार कायधवाि◌ी करील आणण त्यानुसार सांबांधधत प्राधधकरण, मांडळ ककांवा सममती याांना कळवील.

(७) जर, कुलिुरूला, तातडीने कायधवाि◌ी करण्यासारखी ननकडीची पररजस्थती आिे ककांवा ववद्यापीठाच्या दितासाठी कोणतीि◌ी कायधवाि◌ी करणे आवश्यक आिे, असा ववश्वास ठेवण्यासाठी वाजवी कारण असेल तर, तो, त्यास आवश्यक वाटेल अिी कायधवाि◌ी करील, आणण ननकडीची पररजस्थती ननमाधण झाली असल्याबद्िल त्याने ववश्वास ठेवण्याची कारणे आणण त्याने केलेली कायधवाि◌ी, ज्याांनी या बाबीांच्या सांबांधात सामान्य ओघात कायधवाि◌ी केली असती त्या प्राधधकरणाला ककांवा मांडळाला िक्य नततक्या लवकर लेखी कळवील. ननकडीची पररजस्थती खरोखरच ि◌ोती ककांवा कसे, याबद्िल ककांवा ववद्यापीठाच्या सेवेत असलेल्या कोणत्याि◌ी व्यक्तीला अि◌ा कायधवाि◌ीमुळे बाधा पोचत नसेल त्या बाबतीत केलेल्या कायधवाि◌ीबद्िल ककांवा ि◌ोन्ि◌ी◌ांबद्िल, कुलिुरू आणण प्राधधकरण ककांवा मांडळ याांच्यामध्ये मतभेि ननमाधण झाले तर, ती बाब, ननणधयासाठी कुलपतीकडे पाठवण्यात येईल, त्यावरील त्याचा ननणधय अ◌ां◌ंनतम असेल :

परांतु, जेव्ि◌ा कुलिुरूने केलेल्या अि◌ा कोणत्याि◌ी कायधवाि◌ीमुळे ववद्यापीठाच्या सेवेत

असलेल्या कोणत्याि ी व्यक्तीला बाधा पोचत असेल तर, त्याबाबतीत, अिी व्यक्ती, अि ा कारवाईची नोटीस नतला ममळाल्याच्या दिनाांकापासून तीस दिवसाांच्या आत, व्यवस्थापन मांडळाकडे अपील ि ाखल करण्यास ि क्किार असेल.

स्पष्टीकरण.- या पोट-कलमाच्या प्रयोजनाथध, कुलिुरुने केलेल्या कारवाईमध्ये ववद्यापीठाच्या कोणत्याि ी कमधचाऱ्याववरोधात केलेल्या मिस्तभांि ववषयक कारवाईचा अ ा ांतभाधव असणार नाि ी.

(८) जेव्ि ा कोणतीि ी बाब, पररननयम, अिे ि ककांवा ववननयम याद्वारे ववननयममत करावयाची असेल, परांतु त्याबाबतीत कोणतेि ी पररननयम, अिे ि ककांवा ववननयम केलेले नसतील ककांवा जेव्ि ा पररननयम, अिे ि ककांवा ववननयम याांत सुधारणा करण्याची ननकडीची पररजस्थती असेल त्याबाबतीत, कुलिुरू, त्यास आवश्यक वाटतील असे ननिे ि िे ऊन ती बाब, त्या वेळेपुरती ववननयममत करू िकेल, आणण ि क्य नततक्या लवकर, मान्यतेसाठी साांबांधधत ननयामक मांडळापुढे ककांवा प्राधधकरणापुढे ककांवा मांडळापुढे माांडील. त्याचवेळी, तो, त्याबाबतीत करण्याची आवश्यकता असलेले पररननयम, अिे ि ककांवा, यथाजस्थनत, ववननयम याांचा मसुि ा ववचाराथध अि ा प्राधधकरणापुढे ककांवा मांडळापुढे ठेवील :

परांतु, असे पररननयम, अिे ि, ककांवा, यथाजस्थनत, ववननयम याचा मसुि ा, असा ननिे ि काढल्यापासून सिा मदिन्याांच्या आत, ववद्यापीठाच्या समुधचत प्राधधकरणाद्वारे मान्य करण्यात येईल, असे करण्यात ननष्फळ ठरल्यास, असा ननिे ि आपोआप व्यपित ि ोईल.

(९) कुलिुरू ि ा, ववद्यापीठ अध्यापकाांसाठी ननयुक्ती व मिस्तभांि ववषयक प्राधधकारी असेल.

(१०) कुलिुरू ि ा, ववत्त व लेखा अधधकाऱ्याचे पि वळता, ववद्यापीठातील सिायक कुलसधचवाच्या ि जाधच्या आणण त्याच्याि ी समतुल्य असलेल्या व त्यावरील ि जाधच्या अधधकाऱ्याांसाठी ननयुक्ती व मिस्तभांि ववषयक प्राधधकारी असेल.

(११) एखाद्या सिस्याने, कामकाजात सतत अडथळे आणल्याबद्ि ल ककांवा ते थाांबववण्याचा प्रयत्न केल्याबद्ि ल ककांवा सिस्याला न ि ोभणारी वतधणूक केल्याबद्ि ल त्याला प्राधधकरणाच्या, मांडळाच्या ककांवा सममतीच्या बैठकीतून ननलांत्रबत करण्याचा अधधकार, ववद्यापीठाची प्राधधकरणे ककांवा मांडळे ककांवा सममत्या याांचा अध्यक्ष म्ि णून, कुलिुरूला, असेल, आणण तो, ती बाब त्यानुसार कुलपतीला कळवील.

(१२) कुलिुरूस, तो ननिे ि िे ईल अिी व्यक्ती ककांवा अि ा व्यक्ती ककांवा व्यक्तीांचे ननकाय याांच्याकडून ववद्यापीठ, त्याच्या इमारती, प्रयोि ि ाळा, ग्रांथालये, वस्तुसांग्रिालये, कायधिाळा व साधनसामग्री याांची आणण तसेच ववद्यापीठाकडून चालववण्यात येणारी ककांवा ववद्यापीठाने मान्यता दिलेली कोणतीि ी सभाि ृि े ककांवा वसनतिृि े याांची, आणण ववद्यापीठाकडून ककांवा ववद्यापीठाच्या वतीने घेण्यात येणाऱ्या परीक्षाांची, करण्यात येणाऱ्या अध्यापनाची व इतर कामाांची तपासणी करवून घेण्याचा, आणण ववद्यापीठाचे प्रिासन ककांवा ववत्तव्यवस्था याांच्याि ी साांबांधधत असलेल्या कोणत्याि ी बाबीांची त्याच रीतीने चौकिी करवून घेण्याचा ि क्क असेल.

(१३) कुलिुरू, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याअन्वये, त्याला प्रिान करण्यात येतील अि ा अन्य अधधकाराांचा वापर करील व अिी अन्य कतधव्ये पार पाडील.

१२. कुलसधचव आणण त्याचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) कुलसधचव ि ा, ववद्यापीठाचा पूणधकामलक अधधकारी असेल आणण त्याची ननयुक्ती व्यवस्थापन मांडळाद्वारे करण्यात येईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये ननयुक्ती करण्याकररता, कुलसधचवाची ननवड करण्याच्या प्रयोजनासाठी असलेली अिधता व अनुभव ि ा, वेळोवेळी ववद्यापीठ अनुि ान आयोि ाने ननधाधररत केल्याप्रमाणे व राज्य ि ासनाने मान्यता दिल्याप्रमाणे असेल. या अधधननयमाखाली, त्या प्रयोजनासाठी घदटत केलेल्या ननवड सममतीच्या मिफारीवरून कुलिुरु, कुलसधचवाची ननयुक्ती करील.

(३) कुलसधचव, थेट कुलिुरुच्या अधीक्षण, सांचालन व ननयांत्ण यांाखाली काम करील.

(४) कुलसधचवाची ननयुक्ती, पाच वषाांच्या मुिितीसाठी ककांवा त्याचा ननयत सेवावधी पूणध िोईपयांत, यांापैकी जे अिोिर घडेल नततक्या मुिितीसाठी, करण्यात येईल आणण तो, पुनननधयुक्तीकररता पात् असणार नािी.

(५) जेव्िा कुलसधचवाचे पि ररक्त झाले असेल ककांवा तो, आजारपणाच्या ककांवा अनुपजस्थतीच्या कारणामुळे ककांवा अन्य कोणत्यािी कारणामुळे, तीन मदिन्याांपेक्षा अधधक नसेल इतक्या कालावधीसाठी, त्याच्या पिाची कतधव्ये पार पाडण्यास असमथध असेल तेव्िा, कुलिुरू, नवीन कुलसधचव पिावर रुजू िोईपयांत ककांवा, यथाजस्थनत, कुलसधचव पिावर रुजू िोईपयांत, कुलसधचव म्िणून काम पािण्यासाठी योग्य व्यक्तीची तातपुरती ननयुक्ती करील.

(६) कुलसधचव, -

(क) व्यवस्थापन मांडळाचा, ववद्या पररषिेचा आणण या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याांन्वये ववदित केल्याप्रमाणे, अिा इतर प्राधधकरणाांचा, मांडळाांचा व सममत्याांचा सिस्य-सधचव म्िणून काम करील;

(ख) अध्यापकाांव्यनतररक्त ववद्यापीठाच्या अन्य कमधचाऱ्याांचा, िीघध सुटी नसलेला ववद्याववषयक कमधचारी- विाधचा व सिायक कुलसधचव याांच्यापेक्षा ननम्न िजाधचे अधधकारी व तत्सम िजाधची पिे धारण करणारे इतर अधधकारी याांचा, ननयुक्ती व मिस्तभांिववषयक प्राधधकारी असेल. कुलसधचवाच्या ननणधयामुळे व्यधथत झालेल्या कोणत्यािी व्यक्तीस, असा ननणधय कळवल्याच्या दिनाांकापासून तीस दिवसाांच्या आत, कुलिुरूकडे अपील िाखल करता येईल;

(ि) ववद्यापीठाचा अमभलेख, सामाईक मिक्का व व्यवस्थापन मांडळ त्याच्याकडे सुपूिध करील अिी ववद्यापीठाची इतर मालमत्ता याांचा, अमभरक्षक असेल ;

(घ) प्राधधकरणे, मांडळे ककांवा सममत्या याांच्याकडून वेळोवेळी मान्यता िेण्यात येईल असे पररननयम व ववननयम याांचे एक ननिेिपुस्तक तयार करील व ते अद्ययावत ठेवील आणण प्राधधकरणाांचे सवध सिस्य व ववद्यापीठाचे अधधकारी याांना ते उपलब्ध करून िेईल ; (ङ) प्रिासनात सुधारणा करण्यासांबांधातील तक्रारी व सूचना स्वीकारील आणण त्याांवर योग्य ती कायधवािी करण्यासांबांधात ववचार करील ;

(च) कुलिुरुकडून ननिेि िेण्यात येईल अिी व्यक्ती ककांवा अिा व्यक्ती ककांवा व्यक्तीांचे ननकाय याांच्याकडून ववद्यापीठ, त्याच्या इमारती, विधखोल्या, प्रयोििाळा, ग्रांथालये, ज्ञान सांसाधन केंद्र, वस्तुसांग्रिालये, कायधिाळा व साधनसामग्री याांची तपासणी करण्यासाठी आवश्यक ते सिाय्य िेईल ;

(छ) ववद्यापीठातील अध्यापकेतर कमधचाऱ्याांसाठी प्रमिक्षण व दििानननिेिन कायधक्रम आयोजजत करील;

(ज) ववद्यापीठाच्या प्राधधकरणाच्या ननणधयाांच्या अधीन रािून, ववद्यापीठाच्या वतीने करार करण्याचा, िस्तऐवजाांवर स्वाक्षरी करण्याचा व अमभलेख अधधप्रमाणणत करण्याचा त्याला अधधकार असेल;

(झ) ववद्यापीठाच्या ववकास उपक्रमाांचा अिवाल, िर सिा मदिन्याांनी व्यवस्थापन मांडळासमोर माांडील ;

(ञ) राज्य िासनास आणण इतर बाह्य अमभकरणाांस सािर करण्यासाठी ववद्यापीठाच्या अधधष्ठात्याांकडून, ववत्त व लेखा अधधकाऱ्याकडून आणण इतर कोणत्यािी अधधकाऱ्याांकडून, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्रकरणासांबांधातील मादिती माििवण्याचा अधधकार असेल ;

(ट) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये वेळोवेळी ववदित केलेल्या ककांवा कुलिुरूकडून त्यास नेमून िेण्यात आलेल्या अिा इतर अधधकारांचा वापर करील व अिी इतर कतधव्ये पार पाडील.

१३. अधिष्ठाता आणण त्याचे अधिकार व कतधव्य.- (१) प्रत्येक प्रिालेसाठी एक अधधष्ठाता असेल, तो, कुलिुरूकडून नामननिेमित करण्यात येईल.

(२) अधधष्ठाता म्िणून नामननिेमित करावयाची व्यक्ती, प्राध्यापकाच्या पिासाठी आवश्यक असलेली अिधता व अनुभव धारण करील.

(३) प्रिालेचा अधधष्ठाता, पाच वषाांच्या कालावधीसाठी ककांवा त्याचे ननयत सेवावधी पूणध िोईपयांत, यापैकी जे अिोिर घडेल तोपयांत, पि धारण करील.

(४) अभ्यास प्रिालेचा अधधष्ठाता, अभ्यास प्रिालेचा प्रमुख असेल आणण तो, अभ्यास प्रिालेमधील अध्ययनक्रम व सांिोधन चालववण्यासाठी व त्याचा िजाध राखण्यासाठी जबाबिार असेल. तो, थेट कुलिुरुचे अधीक्षण, ननिेिन व ननयांत्रण याखाली काम करील.

(५) अधधष्ठाता िा, -

(क) प्रिालेतील अध्यापकाांचे अध्यापन व सांिोधन व त्याांचे प्रमिक्षण याांचा िजाध राखण्यासि ववद्याववषयक ववकास, िैक्षणणक िुणवत्ता राखणे यासांबांधात, ववद्यापररषिेने मान्य केलेल्या अध्ययनक्रमाांचे ववद्याववषयक ननयोजन व ववद्याववषयक परररननरीक्षण तसेच ववद्याववषयक धोरणाांची अांमलबजावणी करण्यास जबाबिार असेल;

(ख) उच्च मिक्षणाच्या ववववध ववद्याववषयक व प्रिासकीय कायधक्रमाांचे िुणवत्ताववषय मापिांड ककांवा पररमाणे याांचा ववकास व त्याांचे उपयोजन याकररता जबाबिार असेल;

(ि) िुणवत्तापूणध मिक्षणाकररता दितावि असणारी अध्ययनाथी-केंदद्रत पररजस्थती ननमाधण करणे सुलभ करील;

(घ) िुणवत्तेिी सांबांधधत असणाऱ्या सांस्थात्मक प्रकक्रयेवर ववद्याथी, अध्यापक, अध्यापकेतर कमधचारीविध, पालक व इतर दितसांबांधधत व्यक्ती याांच्याकडून ममळणाऱ्या प्रनतसािाचा पाठपुरावा करण्याची व्यवस्था करील;

(ङ) अांतिधत िुणवत्ता िमी कक्षाने तपिील दिल्याप्रमाणे अध्यापनाचा िजाध राखण्याकररता आवश्यक अिे त्याप्रमाणे उधचत कायधवािी सुरू अिे याची सुननजश्चती करील;

(च) ववद्यार्थयाांद्वारे अध्यापकाांचे मूल्यमापन िोत अिे आणण त्याचा अिवाल सांबांधधत ववद्यापीठ प्राधधकाऱ्याांकडे पाठववला अिे याची सुननजश्चती करील;

(छ) िैक्षणणक पररसांस्थाांमधील िुणवत्ता ननधाधरण व मानाांकन करण्यािी सांबांधधत असणाऱ्या ववववध राष्ट्रीय स्तरावरील सांस्थाांकडून ननजश्चत करण्यात येतील अिा उच्च मिक्षणाच्या ववववध िुणवत्ता ववषयक मापिांडावरील मादितीचा प्रसार करण्याकररता जबाबिार असेल;

(ज) िुणवत्तेिी सांबांधधत ववषयाांवर आांतर- पररसांस्थात्मक व पररसांस्थाअांतिधत कायधिाळा, चचाधसत्रे आयोजजत करील व िुणात्मक िटाांचे प्रचालन करील ;

(झ) चाांिल्या प्रथाांचा स्वीकार व प्रसार करणे याांसि िुणवत्तेिी सांबांधधत असलेल्या कायधक्रमाांचे समन्वयन करणे, सांस्थात्मक िुणवत्ता कायम राखणे व िुणवत्तेत वाढ करणे, या प्रयोजनाथध व्यवस्थापन मादिती यांत्रणेमाफधत सांस्थात्मक आधारसामग्रीचा ववकास व परररक्षण करील ;

(ञ) उच्च मिक्षणामधील िुणवत्तापूणध सांस्कृतीच्या ववकासासाठी जबाबिार असेल;

(ट) सांबांधधत िुणवत्ता िमी मांडळाांनी ववदित नमुन्यात ववकमसत केलेले िुणवत्तेचे पररमाण ककांवा ननधाधरण ननकष याांच्यावर आधाररत त्याच्या ववद्यािाखेमधील कायधक्रमाांचा वावषधक िुणवत्ता िमी अिवाल तयार करील;

(ठ) वावषधक िुणवत्ता िमी अिवालाच्या आधारे उच्च मिक्षणाच्या िुणवत्ता पररमाणाांचा द्वव-वावषधकी ववकास करण्यासाठी आणण अववभाज्य युननटाांची श्रेणीव्यवस्था लावण्यासाठी जबाबिार असेल ;

(ड) राज्य िुणवत्ता िमी कक्षािी अधधस्वीकृतीपूणध आणण अधधस्वीकृतीत्तर िुणवत्ता ननधाधरण, िाश्वतता व वाढीचे प्रयत्न यासांबांधात ववचाराांची िेवघेव करील ;

(ढ) अधधछात्रवृत्ती, प्रवासी अधधछात्रवृत्ती, मिष्यवृत्ती, छात्रवृत्ती, पिके व बक्षक्षसे िेण्यासाठी व्यवस्थापन पररषिेकडे प्रस्तावाांची मिफारस करील व ते िेण्यासाठी ववननयम करील ;

(ण) त्याच्या कायधकक्षेतील अभ्यास प्रिालाांच्या ववद्याववषयक ववकासाच्या सुननजश्चतीसाठी आणण प्रिालेच्या सांबांधातील व्यवस्थापन मांडळाच्या, ववद्यापररषिेच्या, व्यवस्थापन पररषिेच्या आणण परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाच्या ननणधयाांची योग्य अांमलबजावणी करण्यासाठी जबाबिार असेल ;

(त) िब्ि उत्तराांसि प्रश्नसांग्रि तयार करण्यासाठी जबाबिार असेल त्या सतत अद्ययावत करण्यात येतील व त्यात वाढ करण्यात येईल

(थ) अभ्यास प्रिालेतील कोणत्यािी ववद्याववषयक अध्ययनक्रमाांमध्ये केलेल्या कोणत्यािी िैरव्यविाराांची, ववद्यापररषिेने ननिेि दिल्यावर, ववद्यापीठ ववभािाद्वारे ककांवा केंद्राद्वारे चौकिी करील आणण याबाबतच्या ननष्कषाधचा अिवाल, ववद्यापररषिेला सािर करील;

(ि) प्रिालेतील ववद्यार्थयाांच्या तक्रारीांचे ननवारण करण्यासाठी आवश्यक ते सिाय्य िेईल ;

(ध) ववद्यापररषिेकडे सािर करण्यासाठी, अभ्यास प्रिालेतील अधधछात्रवृत्त्या व इतर वविेषोपाध्या प्रिान करण्याचा प्रस्ताव तयार करील;

(न) ववद्यापीठाच्या ववववध प्राधधकरणाांनी ककांवा मांडळाांनी, राज्य िासनाने, केंद्र सरकारने, केंद्रीय िैक्षणणक आयोिाांनी ककांवा पररषिाांनी, आयोिाने आणण अिा इतर कोणत्यािी सांस्थेने माििणी केलेले अिवाल तयार करील;

(प) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याअन्वये ववदित केलेल्या ककांवा कुलिुरुने त्याला वेळोवेळी सोपववलेल्या अिा अन्य अधधकाराांचा वापर करील आणण अिी इतर कतधव्ये पार पाडील.

१४. सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ आणण त्याचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ, िा पूणधकामलक वेतनी अधधकारी असेल आणण तो, थेट कुलिुरुच्या ननिेिाांखाली व ननयांत्णाखाली काम करील. तो, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचे पयधवेक्षण, ननिेिन व ननयांत्ण याांखाली आपली काये पार पाडील, आणण परीक्षा व मूल्यमापन अ मांडळाने आखलेली धोरणे व दिलेले ननिेि याांची अांमलबजावणी करण्यािी सांबांधधत असेल.

(२) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ याची, पररननयमाांमध्ये ववदित केल्याप्रमाणे, त्या प्रयोजनासाठी घदटत केलेल्या ननवड सममतीच्या मिफारिीवरून ववद्यापीठाच्या अध्यापक सिस्याांमधून कुलिुरूद्वारे ननयुक्ती करण्यात येईल.

(३) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ याचा पिावधी, पाच वषे ककांवा त्याचा ननयत सेवावधी पूणध िोईपयांत, याांपैकी जे अिोिर घडेल, तोपयांत असेल :
परांतु, जर मृत्यु, राजीनामा या ककांवा इतर कारणामुळे पि ररक्त झाले तर, कुलिुरू, सांचालकाची ननयुक्ती करण्यात येईपयांत, स्थानापन्न सांचालकाची ननयुक्ती करील.

(४) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ ि‍ा, -

(क) ववद्यापीठाच्या परीक्षा, चाचणी परीक्षा घेणे व मूल्यमापन करणे व त्याांचे ननकाल जाि‍ीर करणे याचा प्रमुख प्रभारी अधधकारी असेल;

(ख) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा सिस्य-सधचव असेल ;

(ि) परीक्षा व चाचणी परीक्षा घेणे, मूल्यमापन करणे व त्याांचे ननकाल वेळेत जाि‍ीर करणे यांसाठी आवश्यक ती सवध व्यवस्था करण्यासाठी जबाबिार असेल;

(घ) परीक्षा व मूल्यमापन कक्षाि‍ी ववचारववननमय करून, परीक्षा व मूल्यमापन योग्य व सुरळीतपणे पार पाडण्याची प्रकक्रया तयार करील आणण नतची अां‍मलबजावणी करील ;

(ङ) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाची मान्यता ममळाल्यानांतर, परीक्षाांचे वेळापत्क आिाऊ स्वरूपात तयार करील व ते जाि‍ीर करील;

(च) ि‍ैरप्रकाराांच्या प्रसांि‍ी ककांवा जर पररजस्थतीनुसार तिी िरज असेल तर, परीक्षा पुढे ढकलील अथवा अां‍ितः ककांवा पूणधतः रद्ि करील, आणण ि‍ैरप्रकार केल्याचा आरोप असलेल्या कोणत्याि‍ी व्यक्तीववरूद्ध ककांवा व्यक्तींच्या िटाांववरुद्ध कुलिुरूच्या मान्यतेने, मिस्तभांि‍ाची कारवाई करील ककांवा कोणतीि‍ी दिवाणी ककांवा फौजिारी कायधवाि‍ी सुरू करील ;

(ि) परीक्षाांच्या व मूल्यमापनाच्या सांबांधातील ि‍ैरप्रकाराांबद्िल िोषी असल्याचे आढळून आलेले परीक्षाांि‍ी व मूल्यमापनाि‍ी सांबांधधत असलेले उमेिवार, प्राजश्नक, परीक्षक, ननयामक ककांवा अन्य कोणत्याि‍ी व्यक्ती याांच्यावर आवश्यक असेल तेव्ि‍ा, मिस्तभांि‍ाची कारवाई करील;

(ज) ववद्यापीठाकडून घेण्यात आलेल्या ववमिष्ट पाठ्यक्रमाच्या प्रत्येक परीक्षेचा व मूल्यमापनाचा ननकाल, त्या परीक्षेच्या अखेरच्या दिनाांकापासून पांधरा दिवसाांच्या आत जाि‍ीर करण्याचा आटोकाट प्रयत्न करील आणण कोणत्याि‍ी पररजस्थतीत, कलम ५५ मध्ये तरतूि केल्याप्रमाणे ननकाल जाि‍ीर करील आणण ववलांब झाल्यास, त्याबाबतची कारणे अधोरेणखत करणारा एक सववस्तर अिवाल तयार करील;

(झ) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाने घेतलेल्या सवध ववद्याववषयक व प्रिासकीय ननणधयाांची अां‍मलबजावणी करण्याकररता आवश्यक ती सवध उपाययोजना करील ;

(ञ) परीक्षा व मूल्यमापन प्रकक्रयेसांबांधात वववववध ववद्यापीठ प्राधधकरणाांनी घेतलेले ननणधय अां‍मलात आणील ;

(ट) पिवीपूवध, पिव्युत्तर िि‍ा िोन्ि‍ी स्तराांवर आणण इतर अध्यापन अध्ययनक्रमाांमध्ये पसांतीवर आधाररत श्रेयाांक पद्धतीच्या सांिभाधतील सवध धोरणात्मक व कायाधत्मक ननणधय अां‍मलात आणील ;

(ठ) अध्यापकाांना, बोधात्मक व ज्ञानात्मक मूल्यननधाधरण, प्रश्नसांग्रि तयार करणे व त्याांचा वापर करणे, प्रश्नपत्त्का तयार करताना व परीक्षा, चाचण्या घेताना व मूल्यमापन करताना, तांत्ज्ञानाचा वापर करणे याांसारख्या मूल्यमापण प्रकक्रयेमधील नवीन प्रवाि‍ाां‍ची त्याांना ओळख करून िेण्याच्या दृष्टीने, अध्यापकाांसाठी सांबांधधत ववषयाांची कायधिाळा आयोजजत करील ;

(ड) परीक्षा घेण्याच्या व मूल्यमापन करण्याच्या सांपूणध प्रकक्रयेमध्ये मादिती व सांिेिवन तांत्ज्ञानाचा अमभनव व पररणामक वापर करण्याची सुननजश्चती करील ; (ढ) परीक्षाांमधील उमेिवाराांच्या कामधगरीचे उधचत मूल्यननधाधरण करण्याची व्यवस्था करील आणण ननकाल प्रकक्रया पार पाडील ;

(ण) सवध परीक्षाांच्या उत्तरपत्त्काांचे, िािेिाां‍मध्ये ववदित केलेल्या याांत्णा व पद्धती याांमाफधत मूल्य ननधाधरण केले जात असल्याबाबत सुननजश्चती करील ;

(त) ववद्यापीठामधील प्रत्येक अध्यापक व अध्यापकेतर कमधचारी, ववद्यापीठाच्या

परीक्षांच्या बाबतीत व मूल्यमापन प्रकक्रयेमध्ये आवश्यक ते सिाय्य व सेवा िेत आित याची सुननजश्चती करील;

(थ) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाने त्याच्याकडे नेमून दिलेली इतर सवध कतधव्ये व काये पार पाडील ;

(ि) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाची उद्दिष्टे पार पाडण्यासाठी आणण ववद्यापीठाची उद्दिष्टे साध्य करण्याची सुननजश्चती करण्यासाठी ववद्यापीठ प्राधधकरणाांनी त्याच्याकडे नेमून दिलेली अन्य कामे िाती घेईल;

(ध) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याअन्वये ववदित करण्यात येतील ककांवा कुलिुरूकडून त्याला वेळोवेळी, सोपववण्यात येतील अिा इतर अधधकाराांचा वापर करील व अिी इतर कतधव्ये पार पाडील.

१५. सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ व त्याचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ िा, कुलिुरुच्या थेट अधीक्षणाखाली, ननिेिनाखाली व ननयांत्णाखाली काम करील.

(२) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ िा, पूणधकामलक वेतनी अधधकारी असेल. त्याची, अध्यापनाचा कमीत कमी िि वषाांचा अनुभव असणाऱ्या आणण अभ्यासक्रमेतर व ववस्तार कायधक्रमाांच्या क्षेत्ामध्ये समाधानकारक कामधिरी पार पाडलेल्या अध्यापकाांमधून, परननयमाांमध्ये ववदित करण्यात येतील अिा प्रयोजनाांसाठी घदटत केलेल्या ननवड सममतीच्या मिफारिीवरून कुलिुरुांकडून ननयुक्ती करण्यात येईल.

(३) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ याचा पिवधी, पाच वषे ककांवा त्याचा ननयत सेवावधी पूणध िोईपयांत, याांपैकी जे अिोिर घडेल, तोपयांत असेल.

(४) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ िा,-

(क) ववद्यापीठाच्या साांस्कृनतक, मनोरांजन व ववद्याथी कल्याण कायधक्रमाांना चालना िेण्याचे काम करील;

(ख) ववद्यार्थयाांसाठी नेतृत्व प्रमिक्षण कायधक्रम आयोजजत करील;

(ि) ववद्यापीठामध्ये तरुण ववद्यार्थयाांसाठी मािधिििधन आणण समुपिेिन कक्ष असल्याची खातरजमा करील;

(घ) रॅधिांि प्रनतबांधक सममत्या व पथके याांची रचना करील आणण ववद्यापीठामध्ये रॅधिांि करण्यास प्रनतबांध करण्यासाठी आवश्यक त्या सवध उपाययोजना केल्या जात असल्याची खातरजमा करील;

(ङ) ववद्यार्थयाांच्या िाऱ्िाणयाांचे ननवारण करील व त्याांच्या सवधसाधारण कल्याणाची सुननजश्चती करील;

(च) ववद्यार्थयाांचे सवाांिीण व्यजक्तमत्व घडववण्यासाठी मित करील आणण त्याांचे नेतृत्विुण ववकमसत करण्यासाठी आणण त्याांना आत्मननभधर बनववण्यासाठी तयार करील;

(ि) प्राििेमिक, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय सांस्था याांच्या सांयुक्त ववद्यमाने साांस्कृनतक व मनोरांजनपर कायधक्रम आयोजजत करील;

(ज) युवकाांच्या अमभरुचीला चालना िेईल आणण लमलत व प्रयोिननष्ठ कला, ववद्धि कला व सादिजत्यक कौिल्ये वाढीस लाण्यासाठी युवकाांची कौिल्ये ववकमसत करील;

(झ) ववद्यार्थयाांकररता वववववध क्षेत्ाांमध्ये ववद्यापीठ, राज्य, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्तरावर स्पधाध, कौिल्य ववकास कायधिाळा आणण परस्परसांवाि कायधक्रम आयोजजत करील; (ञ) वववववध प्रकारच्या साांस्कृनतक कायधक्रमाांमध्ये राज्य, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्तरावरील स्पधाांसाठी ववद्यार्थयाांना प्रमिक्षण िेईल;

(ट) व्यवस्थापन मांडळापुढे सािर करावयाचा ववद्याथी ववकास मांडळाच्या उपक्रमाांचा अिवाल तयार करील;

(ठ) ववद्याथी ववकास मांडळाची उद्दिष्टे पार पाडण्यासाठी ववद्यापीठ प्राधधकरणाांनी त्याला नेमून दिलेले अन्य कोणतेिी काम िाती घेईल;

(ड) राष्ट्रीय सेवा योजनेअांतिधत वववववध कायधक्रमाांना चालना िेण्यासाठी, त्यात समन्वय साधण्यासाठी व ते आयोजजत करण्यासाठी काम करील;

(ढ) राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयांसेवकाांसाठी ववद्यापीठ, राज्य, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्तरावर कायधिाळा, चचाधसत्रे, मित्रबरे व स्पधाध आयोजजत करील;

(ण) राष्ट्रीय सेवा योजना कायधक्रमाांिी सांबांधधत असणा-या राज्य, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्पधाधसाठी ववद्यार्थयाांना प्रमिक्षण िेईल;

(त) राष्ट्रीय सेवा योजनेची उद्दिष्ट्ये पार पाडण्यासाठी राज्य राष्ट्रीय सेवा योजना समन्वयकाने त्याला नेमून दिलेले इतर कोणतेिी काम िाती घेईल;

(थ) वववववध क्रीडा प्रकाराांत प्राथिमिक, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्पधााांकररता ववद्यार्थयाांना प्रमिक्षण िेईल;

(ि) या अधधननयमाद्वारे ककां वा त्याअन्वये ववदित करण्यात येतील अिा ककां वा कुलिुरुकडून त्यास वेळोवेळी नेमून िेण्यात येतील अिा इतर अधधकाराांचा वापर करील आणण अिी इतर कतधव्ये पार पाडील.

१६. सांचालक, ज्ञान सांसाधिन केंद्र आणण त्याचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्र िा, ववद्यापीठाचा पूणधकामलक वेतनी अधधकारी असेल आणण तो, ववद्यापीठामधील ज्ञान सांसाधन केंद्राचा प्रभारी असेल. तो, थेट कुलिुरुच्या अधीक्षणाखाली, ननिेिनाखाली व ननयांत्णाखाली काम करील.

(२) सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्र याांची अिधता, अनुभव आणण त्याच्या सेवेच्या अटी व िती या, ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने, मिफारस केल्याप्रमाणे आणण राज्य िासनाने स्वीकृत केल्याप्रमाणे असतील.

(३) सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्र याची ननयुक्ती, ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने ववदित केलेल्या ननवड सममतीच्या मिफारीवरून कुलिुरुकडून करण्यात येईल.

(४) सांचालक, ज्ञान सांसाधन केंद्र िा,-

(क) ज्ञान सांसाधन केंद्र सममतीचा सिस्य-सधचव असेल आणण ज्ञान सांसाधन केंद्र सममतीने घेतलेल्या ननणधयाांची योग्य अांमलबजावणी केली जात असल्याची सुननजश्चती करील;

(ख) मुदद्रत, ध्वननमुदद्रत आणण डडजजटल स्वरूपातील सवध पुस्तके, ननयतकामलके, िस्तमलणखते, िोधपत्रत्का (जनधल) याांचा आणण ज्ञान सांसाधन केंद्रातील सामग्रीांचा पररररक्षक असेल;

(ि) ज्ञान सांसाधन केंद्रातील पुस्तके, ननयतकामलके, िस्तमलणखते, िोधपत्रत्का (जनधल) आणण साधनसामग्री ििाळ िोऊ नये ककां वा नतचे नुकसान िोऊ नये, आणण ज्ञान सांसाधन केंद्रामध्ये कोणत्यािी ननयमबाह्य िोष्टी घडू नयेत याची खातरजमा करण्यासाठी अिा प्रकक्रया व कायधपद्धती ववकमसत करील व त्याांची अांमलबजावणी करील;

(घ) साठ्याच्या ननयतकामलक पडताळणीची व्यवस्था करील, िानीबाबतची मादिती समाववष्ट्ट असलेला योग्य अिवाल तयार करील आणण तो ज्ञान सांसाधन केंद्र सममतीपुढे ठेवील;

(ङ) ववद्यापीठ ज्ञान सांसाधन केंद्राच्या ववकासासाठी, आधुननकीकरणासाठी, त्याची ननिा राखण्यासाठी आणण व्यवस्थापनासाठी जबाबिार असेल;

(च) ववद्यापीठाच्या ज्ञान सांसाधन केंद्रातील सांबांधधत अधधकाऱ्याला सिाय्य करील आणण मािधिधिन करील;

(ि) राज्यातील इतर ववद्यापीठाांमध्ये कायधरत असलेल्या ग्रांथपालाांचे कौिल्य व ज्ञान अद्ययावत ठेवण्यासाठी प्रमिक्षण कायधक्रम आणण कायधिाळा आयोजजत करील; (ज) साांसाधने, मादिती, साांिोधन तांत्े व आधारसामग्री याांच्या उपलब्धतेसांबांधी ववद्यापीठाच्या ववववध ववभािाांच्या ववद्यार्थयाांमध्ये, मादिती साक्षरता कायधक्रमामाफधत जािरूकता ननमाधण करील;

(झ) ज्ञान साांसाधन केंद्राची उद्दिष्टे पार पाडण्याची सुननजश्चती करण्याकररता ववद्यापीठ प्राधधकरणाांनी त्यास नेमून दिलेली अन्य कोणतीिी कामे िाती घेईल;

(ञ) या अधधननयमाद्वारे ककां वा त्याअन्वये ववदित करण्यात येतील अिा ककां वा कुलिुरुकडून त्याला वेळोवेळी सोपववण्यात येतील अिा इतर अधधकाराांचा वापर करील आणण अिी अन्य कतधव्ये पार पाडील.

१७. ववत्त व लेखाअधिकारी आणण त्याचे अधिकार व कतधव्ये.-(१) ववत्त व लेखा अधधकारी िा, ववद्यापीठाचा प्रमुख ववत्त, लेखा व लेखापरीक्षा अधधकारी असेल. तो, पूणधकामलक वेतनी अधधकारी असेल आणण तो, थेट कुलिुरूच्या अधीक्षणाखाली, ननिेिनाखाली व ननयांत्णाखाली काम करील.

(२) या अधधननयमान्वये, त्या प्रयोजनासाठी घदटत केलेल्या ननवड सममतीच्या मिफाररिीवरुन, कुलिुरूकडून ववत्त व लेखा अधधकाऱ्याची ननयुक्ती करण्यात येईल. तो, पाच वषाांपेक्षा कमी नसेल इतका व्यावसानयक अनुभव असलेला सनिी लेखापाल ककां वा पररव्यय लेखापाल असेल ककां वा उप सांचालकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाधचा नसेल अिा मिाराष्ट्र ववत्त व लेखा सेवेतील अधधकाऱ्याची प्रनतननयुक्तीद्वारे, ननयुक्ती करण्यात येईल.

(३) ववत्त व लेखा अधधकाऱ्याची ननयुक्ती, पाच वषाांच्या मुितीसाठी ककां वा त्याच्या ननयत सेवावधीचे वय पूणध िोईपयांत, याांपैकी जे अिोिर घडेल, तोपयांत असेल.

(४) ववत्त व लेखा अधधकारी,-

(क) ववद्यापीठाच्या ननधीवर सवधसाधारण िेखरेख ठेवील आणण ववद्यापीठाच्या ववत्तव्यवस्थेसांबांधात कुलिुरूला सल्ला िेईल ;

(ख) ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टाांच्या पूतधतेसाठी, कुलिुरुच्या मान्यतेने, ननधी, मालमत्ता व िुांतवणुका तसेच ववश्वस्तव्यवस्था व िान केलेली मालमत्ता धारण करील ; (ि) एखाद्या वषाधतील आवती व अनावती खचध, ववद्यापीठाने त्याकररता ननजश्चत केलेल्या मयाधिाांपेक्षा अधधक िोत नािी आणण तसेच, वाटप करावयाच्या सवध रकमा, ज्या प्रयोजनासाठी िेण्यात आलेल्या आिेत ककां वा त्या रकमाांचे ननयतवाटप करण्यात आलेले आिे त्याच प्रयोजनाांसाठी त्या खचध केल्या जात असल्याची खात्ी करील ;

(घ) रोख रक्कम व बँकेतील मिल्लक रकमा आणण िुांतवणुका याांच्या जस्थतीवर लक्ष ठेवील ;

(ङ) मिसूल वसुलीच्या कायधपद्धतीवर व प्रितीवर लक्ष ठेऊन प्रभावी मिसूल व्यवस्थापन केले जात असल्याची सुननजश्चती करील, आणण त्यासांबांधात अनुसरावयाच्या पद्धतीांबाबत कुलिुरूला सल्ला िेईल ;

(च) खांड (क) ते (ङ) खालील कतधव्ये, मिाराष्ट्र सावधजननक ववद्यापीठ लेखा सांदितेनुसार पार पाडील ;

(छ) ववद्यापीठाच्या लेख्याांची ननयममतपणे लेखापरीक्षा करून घेईल ;

(ज) इमारती, जमीन, साधनसामग्री, याांत्सामग्री व इतर मत्ता याांच्या नोंिवह्या अद्ययावत ठेवल्या जात आिेत आणण ववद्यापीठाची सवध कायाधलये, कायधिाळा व भाांडारे याांमधील या मत्ताांची आणण इतर उपभोग्य सादित्याची ननयममतपणे प्रत्यक्ष पडताळणी केली जात आिे आणण त्याांचा मेळ बसववला जात आिे, याांची खात्ी करील ;

(झ) सिायक कुलसधचवाच्या ककां वा त्याच्या समकक्ष आणण त्यापेक्षा वररष्ठ िजाधच्या,

ववद्यापीठाच्या कोणत्याि्ी ववद्याववषयक सिस्याकडून ककांवा ि्ीघध सुटी नसलेल्या ववद्याववषयक कमधचा-याकडून ककांवा अधधका-याकडून अनधधकृत खचध ककांवा इतर ववत्तीय अननयममतता याबद्िल स्पष्टीकरण माि्ण्यात यावे, असे कुलिुरूला प्रस्ताववत करील ;

(ञ) सियक कुलसधचवाच्या ककांवा त्याच्या समकक्ष िजाधपेक्षा कमी िजाध असलेला ववद्यापीठाचा अध्यापक, ि्ीघध सुटी नसलेला ववद्याववषयक कमधचारी व अधधकारी याांव्यनतररक्त ववद्यापीठाच्या कोणत्याि्ी अध्यापकेतर सिस्याकडून, कोणत्याि्ी ववमिष्ट प्रकरणातील अनधधकृत खचध ककांवा अननयममतता याांबद्िल स्पष्टीकरण माि्ण्यात यावे, असे कुलसधचवाला प्रस्ताववत करील आणण कसूरिार व्यक्तीांवर मिस्तभांि्ाची कारवाई करण्याची मिफारस करील;

(ट) आपल्या ववत्तीय जबाबिा-या योग्य रीतीने पार पाडण्यासाठी कोणतेि्ी कायाधलय, केंद्र, प्रयोि्ि्ाळा ककांवा ववद्यापीठाचा ववभाि याांच्याकडून त्यास आवश्यक वाटेल अिी कोणतीि्ी मादिती आणण ववगवरणे माि्वील;

(ठ) ववत्त व लेखा सममतीच्या बैठकीांची कायधवृत्ते ठेवील;

(ड) ववत्त व लेखा सममतीला आणण व्यवस्थापन मांडळाला वावषधक ववत्तीय अांिाजपत्रके (अथधसांकल्प), लेख्याांचे ववववरणपत् आणण लेखापरीक्षा अिवाल सािर करून, उपाजजधत तत्त्वावर िुि्ेरी नोंि् लेखाांकन प्रणालीस अनुसरून लेखे तयार करण्यास आणण ते ठेवण्यास जबाबिार असेल;

(ढ) ववद्यापीठाची ववववध प्राधधकरणे ककांवा मांडळे, राज्य ि्ासन, केंद्र सरकार, ववद्यापीठ अनुि्ान आयोि् आणण अणखल भारतीय ताांत्रिक मिक्षण पररषि तसेच ववद्यापीठाला ननधी पुरववणारी अिी कोणतीि्ी सांस्था याांनी माि्णी केलेले ववत्तीय अिवाल तयार करील;

(ण) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याअन्वये ववदित करण्यात येतील अिा ककांवा कुलिुरूकडून वेळोवेळी त्यास नेमून िे्ण्यात येतील अिा अन्य अधधकाराांचा वापर करील आणण अिी अन्य कतधव्ये पार पाडील.

१८ प्राधिकरणाांचे, सशमत्याांचे व मांडळाांचे अधिकारी व सदस्य आणण ववद्यापीठाचे कमधचारी लोकसेवक असणे.-ववद्यापीठाच्या प्राधधकरणाांचे, सममत्याांचे ककांवा मांडळाांचे, सवध वेतनी अधधकारी, सिस्य, अध्यापक आणण इतर कमधचारी िे्, भारतीय ि्ांड सांदितेच्या (१८६० चा ४५) कलम २१ च्या अथाांतिधत लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येतील.

१९. साविी पदावर ननयुक्ती केलेल्या इतर अधिका-याांचा ि्ारणाधिकार व त्याांची सेवाननवृत्ती.- सावधी पिावर ननयुक्ती केलेली व्यक्ती, अिा ननयुक्तीपूवी नतने धारण केलेल्या कायम पिावरील धारणाधधकार, कोणताि्ी असल्यास, धारण करील आणण अिी व्यक्ती, त्या पिाच्या सेवेच्या अटी व ितीनुसार नतच्या मूळ पिावरुन सेवाननवृत्त ि्ोईल.

स्पष्टीकरण.- या कलमाच्या प्रयोजनाथध, “सावधी पि” याचा अथध, एखाद्या व्यक्तीस, या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्याअन्वये ववननदिधष्ट केल्याप्रमाणे जे पि मयाधदित कालावधीपेक्षा अधधक कालावधीसाठी धारण करता येत नाि्ी असे पि, असा आिे.

प्रकरण चार

ववद्यापीठाची प्राधिकरणे.

२०. ववद्यापीठाची प्राधिकरणे.- ववद्यापीठाची प्राधधकरणे पुढीलप्रमाणे असतील:-

(१) व्यवस्थापन मांडळ;

(२) ववद्यापररषि;

(३) ननयोजन व ववकास मांडळ;

(४) अभ्यास पाठ्यक्रम मांडळ;

(५) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ;

(६) सांिोधन, नवोपक्रम, नवसांिोधन व साियधन मांडळ;

(७) ववद्याथी ववकास मांडळ;

(८) ववद्यापीठाची प्राधधकरणे म्िणून पररननयमाांद्वारे पि ननिमित केली असतील अिी ववद्यापीठाची इतर मांडळे.

२१. व्यवस्थापन मांडळ.-(१) व्यवस्थापन मांडळ िे, ववद्यापीठाचे धोरण तयार करणारे व कायधकारी प्रमुख प्राधधकरण असेल आणण ते, ववद्यापीठाचा कारभार पाििण्यासाठी आणण इतर कोणत्यािी प्राधधकरणास ववविषरीत्या नेमून िेण्यात आली नसतील अिी कतधव्ये पार पाडण्यासाठी जबाबिार असेल.

(२) व्यवस्थापन मांडळाच्या, एका वषाधत चारपेक्षा कमी नसतील इतक्या बैठका िोतील.

(३) बैठकीतील िणपूतीसि बैठकीत अनुसरावयाची कामकाज चालववण्याची कायधपद्धती आणण बैठकीच्या सांबांधात आवश्यक असतील अिा इतर बाबी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील.

(४) व्यवस्थापन मांडळात, पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष;

(ख) कुलपतीने नामननिमित करावयाच्या मिक्षण क्षेत्ातील िोन ववख्यात व्यक्ती, त्याांपैकी एक मराठी भाषा व साहित्य या क्षेत्ात लक्षणीय योििान असणारी व्यक्ती असेल;

(ि) कुलिुरूने अडीच वषाांच्या कालावधीसाठी आळीपाळीने नामननिमित करावयाचे िोन अधधष्ठाते;

(घ) सधचव, उच्च व तांत्मिक्षण ककांवा उप सधचव, उच्च मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली त्याची नामननिमित व्यक्ती;

(ङ) सांचालक, उच्च मिक्षण ककांवा सिसांचालक, उच्च मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली त्याची नामननिमित व्यक्ती;

(च) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

२२. व्यवस्थापन मांडळाचे अधिकार व कतधव्ये.- व्यवस्थापन मांडळाचे अधधकार व कतधव्ये पुढील प्रमाणे असतील:-(१) राष्ट्रीय व जािनतक स्तरावर घडून येत असलेल्या ववद्याववषयक, सांिोधन व ववकास कायधक्रम, ववत्त व्यवस्था, व्यवस्थापन व ननयमन याांमधील अल्प व िीघधकालीन सुधारणा ववद्यापीठामध्ये रूजववण्याच्या दृष्ट्टीने, त्याांचा आढावा घेणे व त्याांवर ववचारववननमय करणे;

(२) ववद्यापीठाच्या सवध प्राांताांमध्ये सुधारणा करण्यासाठी कायधरत यांत्णेचा अभ्यास करणे व त्या सांबांधात ननणधय घेणे;

(३) ज्यायोिे ववद्यापीठाला ववविषीकृत अभ्यास व पाठ्यक्रम िाती घेणे िक्य िोईल अिा तरतुिी करणे, आणण जेथे आवश्यक ककांवा इष्ट्ट असेल तेथे, अध्यापनासाठी व सांिोधनासाठी सामाईक प्रयोििाळा, ग्रांथालये, सांग्रिालये व साधनसामग्री याांचे आयोजन करणे व त्याबाबत तरतूि करणे;

(४) ववद्यापररषिेच्या मिफारीवरून, सांिोधन व ववविषीकृत अभ्यासासाठी, प्रिाला, ववभाि, केंद्रे, कक्ष स्थापन करणे;

(५) अध्यापकाांना व ववद्यार्थयाांना सांिोधनाला व नवोपक्रमाला प्रोत्सािन िेण्यासाठी कांपनी अधधननयम, २०१३ (२०१३ चा १८) याच्या कलम ८ अन्वये, कांपन्या स्थापन करण्यासाठी अजध करण्यास परवानिी िेणे;

(६) पररननयम, अिेि व ववननयम तयार करणे, त्याांत सुधारणा करणे ककांवा त्याांचे ननरसन करणे;

(७) ववद्यापीठाची मत्ता व मालमत्ता याांचे ननयांत्ण करणे व नतच्या प्रिासनाची व्यवस्था करणे;

(८) ववत्त व लेखा सममतीकडून प्राप्त िोतील असे फेरबिल, कोणतेिी असल्यास, वावषधक ववत्तीय अंिाजपत्के ककांवा अथधसांकल्प, म्िणजेच, राज्य िासनाकडून प्राप्त िोईल असा ननधी, ववद्यापीठ ननधी आणण ननधी पुरवठा करणारी अन्य अमभकरणे यांच्याकडून स्वतांत्पणे प्राप्त िोईल असा ननधी यांवर, चचाध करणे आणण त्यांस मान्यता िेणे;

(९) ववद्यापीठाच्या वतीने सामांजस्य करार ककांवा करारनामे करण्याच्या, त्यात सुधारणा करण्याच्या, ते अंमलात आणण्याच्या व ते रद्ि करण्याच्या प्रस्तावांचा ववचार करणे;

(१०) ववद्यापीठाच्या सामाईक मोिोरेचा नमुना ठरववणे आणण त्याच्या वापराची तरतूि करणे;

(११) ववद्यापीठाकडे केलेले कोणतेिी ववश्वस्तननधी, मृत्युपत्रत्त िान, िेणग्या यांचे िस्तांतरण आणण कोणत्यािी जांगम, स्थावर मालमत्तेचे आणण बौद्धधक सांपिेचे िस्तांतरण ववद्यापीठाच्या वतीने स्वीकारणे;

(१२) ववद्यापीठ पररसर, केंद्रे व उप-केंद्रे यांकररता राखीव ननधीतून जमीन, इमारत व अन्य पायाभूत सोयीसुववधा यांच्या स्वरूपात स्थावर मालमत्ता ननमाधण करणे;

(१३) ववत्त व लेखा सममतीने केलेल्या मिफारिींनुसार, ववद्यापीठाच्या वतीने, कजध घेणे, कजध िेणे ककांवा ननधी िुांतववणे;

(१४) ववमिष्ट्ट प्रयोजनांसाठी ववद्यापीठाकडे असलेल्या ननधीचा वापर करण्याबाबतचे धोरण ठरववणे;

(१५) ववद्यापीठाचे कामकाज चालववण्यासाठी आवश्यक असलेल्या इमारती, जािा, फननधचर, साधनसामग्री व इतर सांसाधने यांची तरतूि करणे;

(१६) ववद्यापररषिेने मिफारस केल्याप्रमाणे मानि पिव्या व ववद्याववषयक वविेषोपाध्या प्रिान करण्यास मान्यता िेणे;

(१७) ववद्यापररषिेने मिफारस केल्याप्रमाणे अिा पिव्या, पिववका, प्रमाणपत्े व इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या सुरू करणे व प्रिान करणे आणण आिेिाद्वारे तरतूि केल्यानुसार त्यांचे प्रिान करण्याकररता िीक्षांत समारांभाची व्यवस्था करणे;

(१८) अधधछात्रवृत्त्या, प्रवासी अधधछात्रवृत्त्या, मिष्ट्यवृत्त्या, िात्रवृत्त्या, प्रिाधने, पाररतोवषके, पिके व बक्षक्षसे सुरू करणे व ते प्रिान करण्याचे ववननयम ववदित करणे;

(१९) ववद्यापररषिेने मिफारस केलेल्या परस्पर लाभिायी ववद्याववषयक कायधक्रमांसाठी इतर ववद्यापीठे, पररसांस्था व सांघटना यांच्यािी सियोि करण्याकररता ववननयम करणे;

(२०) आवश्यक असेल तेव्िा व त्यानुसार, ववद्यापररषिेच्या मिफारिीवरून, ववद्यापीठ ननधीमधून व ननधी पुरवठा करणा-या (राज्य िासन विळून) अन्य अमभकरणांकडून ममळालेल्या ननधीमधून ववद्यापीठ अध्यापकांची व िीघध सुटी नसलेल्या ववद्याववषयक कमधचारीविधची पिे ननमाधण करणे आणण त्यांची अिधता, अनुभव व वेतनश्रेणी ववदित करणे आणण पररननयमांद्वारे ववदित केलेल्या ननवड प्रकक्रयेमाफधत ववद्यापीठाने केलेली ननवड व ननयुक्त्या यांना मान्यता िेणे; (२१) आवश्यक असेल तेव्िा व त्यानुसार, ववद्यापीठ ननधीमधून व ननधी पुरवठा करणा-या (राज्य िासन विळून) अन्य अमभकरणांकडून ममळालेल्या ननधीमधून अधधकारी, अध्यापकेतर कुिल, प्रिासननक, मलवपकवीय व इतर पिे ननमाधण करणे आणण त्यांची अिधता, अनुभव व वेतनश्रेणी ववदित करणे आणण पररननयमांद्वारे ववदित केलेल्या ननवड प्रकक्रयेमाफधत ववद्यापीठाने केलेली ननवड व ननयुक्त्या यांना मान्यता िेणे;

(२२) प्राजश्नक व परीक्षाववषयक इतर कमधचारीविध, ववद्यािाखेचे अभ्यािित यांच्यासाठी मानधन, पाररश्रममक, िुल्क आणण प्रवास व इतर भत्ते व ववद्यापीठाला दिलेल्या इतर कोणत्यािी सेवांसाठी िुल्क व इतर आकार ववदित करणे;

(२३) कुलसधचवांकडून िर सिा मदिन्यांनी प्राप्त झालेल्या, ववद्यापीठाच्या ववकास कायधक्रमांचा अिवाल स्वीकारणे व त्यावर ववचार करणे;

(२४) ववद्यापररषिेकडून प्राप्त झालेल्या ववद्याववषयक अध्ययनक्रमाांच्या प्रस्तावाांचे ननधाधरण करणे व त्याांना मान्यता िेणे;

(२५) राज्य िासनाचे ननधी, ववद्यापीठ ननधी व इतर अमभकरणाांकडून स्वतांत्पणे ममळालेले ननधी याांचे वावषधक अिवाल, वावषधक लेखे व लेखापरीक्षा अिवाल याांवर ववचार करणे व त्याांना मान्यता िेणे;

(२६) पररननयम व अिेि काढण्याचा ककां वा त्यामध्ये सुधारणा करण्याचा ककां वा त्याचे ननरसन करण्याचा अधधकार वगळता, आपल्या अधधकाराांपैकी कोणतेिी अधधकार कुलगुरुकडे ककां वा त्यास योग्य वाटेल अिा ववद्यापीठाच्या अधधका-याकडे ककां वा प्राधधकरणाकडे ककां वा त्याने ननयुक्त केलेल्या सममतीकडे सोपववणे;

(२७) ववद्यापीठ ननधीमधून व ननधी पुरवठा करणा-या इतर अमभकरणाकडून ममळालेल्या ननधीमधून ननमाधण केलेल्या पिाांच्या बाबतीतील, ववद्यापीठातील अध्यापकेतर कमधचा-याांची काये, कतधव्ये, अधधकार व जबाबिा-या ननजश्चत करणे;

(२८) िुल्क ननजश्चती सममतीने मिफारस केलेल्या वववववध िुल्काांना मान्यता िेणे;

(२९) माजी ववद्याथी, लोकदितैषी व्यक्ती, उद्योिसमूि आणण इतर दितसांबांधधत व्यक्ती याांच्याकडून िेणग्या, बक्षक्षसे आणण इतर स्वरूपातील ववत्तीय सिाय्य स्वीकारणे आणण अिा िेणग्या, बक्षक्षसे, इत्यािी स्वीकारण्यासाठी ववद्यापीठाने अनुसरावयाची कायधपद्धती ववदित करणे;

(३०) ववद्यार्थयाांची सनि तयार करणे व ती अिांिीकारणे;

(३१) ववद्यापीठाच्या वावषधक लेखापरीक्षेसाठी साांववधधक लेखापरीक्षकाची ननयुक्ती करणे;

(३२) व्यवस्थापन मांडळाने ननयुक्त केलेल्या तज्ज्ञाांद्वारे, प्रत्येक ववभािाचा ककां वा केंद्राचा बाह्य याांत्णेद्वारे सखोल अधधवावषधक आढावा घेणे. मांडळ, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय मान्यताप्राप्त अमभकरणाांमधील िजाधच्या ननकालाचा िेखील आढावा घेईल आणण सुधारात्मक कारवाईची, कोणतीिी असल्यास, मिफारस करील.

२३. ववद्यापररषद.-(१) ववद्यापररषि िी, ववद्यापीठाची ववद्याववषयक प्रधान प्राधधकरण असेल आणण ती, ववद्यापीठातील अध्यापन, सांिोधन व मूल्यमापन याांचे ननयमन करण्यास व त्याांचा िजाध कायम राखण्यास जबाबिार असेल. ती, अध्यापन, सांिोधन, ववस्तार व ववद्याववषयक बाबीांमधील सियोिी अध्ययनक्रम याांसांबांधातील िजाध राखणे व सुधारणे आणण अध्यापकाांच्या कायधभाराचे मूल्यमापन करणे यासांबांधातील ववद्याववषयक धोरणे ननधाधररत करण्यास िेखील जबाबिार असेल.

(२) ववद्यापररषि, एका वषाधमध्ये चारपेक्षा कमी नसतील इतक्या बैठका घेईल.

(३) ववद्यापररषेत पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:

(क) कुलिुरु, अध्यक्ष;

(ख) प्रिालाांचे सवध अधधष्ठ्ठाते;

(ि) उप-केंद्राांचे सवध प्रमुख;

(घ) ववद्यापीठामधील ववद्यापीठ ववभािाांचे सवध प्रमुख व ववद्यापीठ केंद्राांचे साांचालक;

(ङ) कुलिुरूने, नामननिेमित करावयाचे, अभ्यास मांडळाचे सिस्य नािीत असे सिा अध्यापक, त्यापैकी िोन प्राध्यापक, िोन सियोिी प्राध्यापक व िोन सिायक प्राध्यापक असतील:

परांतु, नामननिेमित करावयाच्या सिा अध्यापकाांपैकी, एक मदिला अध्यापक असेल आणण अनुसूधचत जाती ककां वा अनुसूधचत जमाती ककां वा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककां वा भटक्या जमाती ककां वा इतर मािासविध याांमधील एक अध्यापक आळीपाळीने, नामननिेमित करण्यात येईल.

(च) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचे मराठी भाषा, मराठी सादित्य व सांस्कृती यांचे सांवधधन करण्यामध्ये लक्षणीय योिििान असणारे तीनपेक्षा कमी नसतील इतके ववख्यात तज्ञ;

(ि) सांचालक, उच्च मिक्षण, ककांवा सि सांचालक, उच्च मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली त्याची नामननिेमित व्यक्ती;

(ज) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ;

(झ) सांचालक, सांिोधन व नवोपक्रम मांडळ;

(ञ) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

२४. ववद्यापररषेदेचे अधिकार व कतधव्ये.-१) ववद्यापररषिेस पुढील अधधकार व कतधव्ये असतील:-

(क) ववद्यापीठ िे, सांिोधन व ववकास यांस चालना िेणारे, उद्योिािांिी परस्परसांबांध व सािचयध राखणारे, बौद्धधक सांपिा िक्क व उपक्रमिीलता यांची जोपासना करणारे आणण ज्ञानसांलजग्नत उद्योिािांचे नवसांिोधन करणारे एक िनतमान मध्यवती केंद्र िोईल याची सुननजश्चती करणे;

(ख) प्रिालेकडून नतच्याकडे ववचाराथध पाठववलेल्या, बाबींवर ववचार करणे आणण फेरबिलांसि, कोणतेिी असल्यास, त्यास मान्यता िेणे;

(ि) सवध प्रमाणपत्े, पिववका, पिव्या, पिव्युत्तर अध्ययनक्रम व इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या यांसाठी पसांतीवर आधाररत श्रेयांकपद्धती असल्याबाबत सुननजश्चती करणे;

(घ) ववद्यापीठाच्या सवध प्रिाला व ववभाि यांमध्ये सांिोधनाची व उपक्रमिीलतेची भावना रूजववली जात आिे याची सुननजश्चती करणे;

(ङ) िुल्क ननजश्चती सममतीमाफधत, प्रिालेच्या अधधष्ठात्याने, मिफारस केलेले िुल्क, इतर िुल्क व आकार यांची व्यवस्थापन मांडळाकडे मिफारस करणे;

(च) पिव्या, पिववका, प्रमाणपत्े आणण इतर ववद्याववषयक वविेषोपाध्या सुरू करण्यासाठी व्यवस्थापन मांडळाकडे मिफारस करणे;

(छ) ववद्याववषयक बाबींिी सांबांधधत असणा-या आिेिािांचा मसुिा व्यवस्थापन मांडळाकडे प्रस्ताववत करणे;

(ज) ववद्याववषयक बाबींच्या सांबांधातील आिेि व ववननयम करणे, त्यात सुधारणा करणे व त्यांचे ननरसन करणे;

(झ) प्राजश्नक, परीक्षक, ननयामक आणण परीक्षा घेण्याच्या व मूल्यमापन करण्याच्या कामािी सांबांधधत असणा-या इतर व्यक्ती यांच्या ननयुक्तीसाठी अिधता व प्रमाणके ववदित करणे;

(ञ) ववद्यापीठ ननधीमधून व ननधी पुरवठा करणा-या इतर अमभकरणांकडून (राज्य िासन वििळून) ममळालेल्या ननधीमधून ववद्यापीठास आवश्यक असलेल्या ववद्यापीठ अध्यापकांची व िीघध सुटी नसलेल्या ववद्याववषयक कमधचारीविधची पिे ननमाधण करण्याबाबत ववचार करणे व त्याबाबत व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करणे आणण त्यांची अिधता, अनुभव व वेतनश्रेणी ववदित करणे;

(ट) ववद्यापररषिेने तयार केलेल्या सवधसमावेिक यथाथधिििधक आराखड्याची व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करणे;

(ठ) त्यांच्याकडे ववचाराथध पाठवलेले नवीन पाठ्यक्रम, आांतर-ज्ञानिाखीय पाठ्यक्रम व अल्पमुितीे प्रमिक्षण कायधक्रम यांना मान्यता िेणे;

(ड) सांबांधधत प्रिालेने मिफारस केलेले पाठ्यक्रम, क्रममक अभ्यासक्रम, प्राजश्नक, परीक्षक व ननयामक आणण वववववध पाठ्यक्रमांच्या मूल्यमापन योजना यांना मान्यता िेणे; (ढ) प्रमुख व (बिववध) िौण पिवी अभ्यासक्रमांना मान्यता िेणे;

(ण) सवध ववद्याववषयक बाबीच्या सांबांधात ववद्यापीठाला सल्ला िेणे आणण

ववद्यावविषयक अध्ययनक्रमाांबाबत व्यवस्थापन मांडळाला सुसाध्यता अिवाल सािर करणे;

(त) सवध ववद्यावविषयक अध्ययनक्रमाांकररता पसांती-आधाररत श्रेयाांक पद्धतीसाठी धोरण, कायधपद्धती व कायधप्रथा ननमाधण करणे;

(थ) िेिातील ववववध ववद्यापीठाांमधील ववद्यार्थयाांच्या िनतीलतेबाबतचे धोरण तयार करणे, आणण ववद्यापीठातील ककांवा अन्य ववद्यापीठाांतील, ववववध ववभाि, प्रिाला, केंद्रे याांमधून ववववध पाठ्यक्रम घटक ननवडण्यास व त्याचे अध्ययन करण्यास लवधचकता िेण्याबाबतचे धोरण िेखील ननधाधररत करणे.

(ि) पिवी मिक्षण व इतर ववद्यावविषयक अध्ययनक्रम पूणध करण्यासाठी ककमान व कमाल कालावधी असलेल्या मिक्षणाबाबतचा व "अनुकूल अध्ययनिती" बाबतचा अधधक लवधचक दृजष्टकोन रुजववण्यासाठी कायधपद्धती, धोरणे व कायधप्रथा याबाबत तपिीलवार योजना तयार करणे;

(ध) एखािे पिवी मिक्षण व इतर ववद्यावविषयक अध्ययनक्रम पूणध करण्यासाठी ककमान व कमाल कालावधी असलेल्या मिक्षणाबाबतचा व "अनुकूल अध्ययनिती"बाबतचा अधधकाधधक लवधचक दृजष्टकोन रुजववणे;

(न) सांिोधन प्रकल्प िे, पिव्युत्तर अध्ययनक्रमाांच्या पसांतीआधाररत प्रनतमानाचा एक अववभाज्य भाि असल्याची सुननजश्चती करणे;

(प) ववद्यमान िैक्षणणक वषध सांपण्याच्या तीन मदिने अिोिर, ननयामक प्राधधकरणाांच्या मािधिधधक तत्त्वाांनुसार, पुढील िैक्षणणक वषाधकररता ववद्यापीठाचे िैक्षणणक वेळापत्क तयार करणे;

(फ) प्रिाला, ववभाि, केंद्रे स्थापन करण्यासाठी व्यवस्थापन मांडळाकडे मिफारस करणे;

(ब) िा अधधननयम, पररननयम, अिेि व ववननयम याांद्वारे ककांवा त्यान्वये प्रिान करण्यात येतील अिा इतर अधधकाराांचा वापर करणे ककांवा सोपववण्यात येतील अिी कतधव्ये पार पाडणे.

(२) ववद्यापररषि, ववत्तीय भाराांचा अांतभाधव असणा-या सवध बाबी ककांवा ननणधय, मान्यतेसाठी ववत्त व लेखा सममतीमाफधत व्यवस्थापन मांडळाकडे ववचाराथध पाठवील.

२५. ननयोजन व ववकास मांडळ.-(१) ननयोजन व ववकास मांडळ िी ववद्यापीठाची प्रमुख ननयोजन सांस्था असेल, आणण ते, ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टाांनुसार ववद्यापीठाच्या ववकासाचे सांननयांत्ण करण्यासाठी जबाबिार असेल. ते, ववद्यापीठाच्या भौनतक आणण ववद्यावविषयक अिा िोन्िी ववकासाचे ननयोजन करण्यासाठी आणण एक व्यापक दृजष्टकोन व धोरणात्मक आराखडा पुरववणा-या अध्यापक व अध्यापकेतर सांसाधनाांचे सांननयांत्ण करण्यासाठी जबाबिार असेल, आणण ते, ववद्यापीठाच्या ववभािाांचे व केंद्राांचे ववद्यावविषयक पररननरीक्षण करील.

(२) ननयोजन व ववकास मांडळात, पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-(क) कुलिुरू- अध्यक्ष;

(ख) डेक्कन मिाववद्यालय पिव्युत्तर व सांिोधन सांस्थेचा कुलिुरू; (ि) भारतातील कोणत्यािी भाषा ववद्यापीठाचा कुलिुरू;

(घ) मिाराष्ट्र राज्य सादित्य व सांस्कृती मांडळाचा अध्यक्ष;

(ङ) ववश्वकोि ननममधती मांडळाचा अध्यक्ष;

(च) मिाराष्ट्र राज्याच्या भाषा सल्लािार सममतीचा अध्यक्ष;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाची, प्रित सांिणक ववकास केंद्र (सी-डॅक) ककांवा भारतीय तांत्ज्ञान सांस्था (आय आय टी) मधील सांिणकीय भाषािास्त् या क्षेत्ात सकक्रयपणे काम करणारी एक व्यक्ती;

(ज) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा, इनतिास सांिोधन, आांतरववद्यािाखीय

अभ्यास, सामाजजक भाषाि◌ास्त्, इत्याि◌ी क्षेत्ातील एक ववख्यात तज्ञ;

(झ) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचे मराठी भाषा व सादित्य यांची अमभवृध्ि◌ी व ववकास यांमध्ये भरीव योि◌ि◌ान असलेले ि◌ोन प्रख्यात तज्ज्ञ;

(ञ) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा, मिाराष्ट्राचा अभ्यास आणण प्रयोि◌ननष्ठ कला, इत्याि◌ी क्षेत्ा◌ा◌ंतील एक प्रख्यात तज्ज्ञ;

(ट) प्रािलांचे अधधष्ठाता;

(ठ) सांचालक, उच्च मिक्षण ककांवा सिसांचालकाच्या ि◌जाधपेक्षा कमी ि◌जाध नसलेला त्याचा प्रनतननधी;

(ड) उप केंद्रांचे प्रमुख;

(ढ) व्यवस्थापन मांडळाने त्याच्या सिस्यांमधून नामननिेमित केलेला एक सिस्य; (ण) ववद्यापररषिेने नतच्या सिस्यांमधून नामननिेमित केलेला एक सिस्य; (त) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

(३) ननयोजन व ववकास मांडळ, त्यास इष्ट वाटेल अि◌ा कालांतराने बैठक घेईल, परांतु, ते, एका वषाधतून ककमान तीनिा बैठका घेईल.

२६. ननयोजन व ववकास मांडळाचे अधिकार व कतधव्ये.-ननयोजन व ववकास मांडळ पुढील अधधकारांचा वापर करील आणण पुढील कतधव्ये पार पाडील:-

(१) ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टांचा ववचार करून मिक्षणातील व्यापक ववकास अध्ययनक्रमांची व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करणे;

(२) ववद्यापीठातील अध्ययन, मिक्षण, सांि◌ोधन, प्रमिक्षण व परीक्षा यांमधील ि◌जाध राखण्याबाबत पुनववधलोकन करणे;

(३) ववद्यापीठांची ि◌ैक्षणणक कामधिरी व ि◌रजा यांचे मूल्यननधाधरण करण्याच्या दृष्टीने, ववद्यापीठाच्या ववभाि◌ा◌ा◌ंचे व केंद्रांचे ननरीक्षण करण्याची व्यवस्था करणे;

(४) ववद्यापीठाच्या उद्दिष्टांची पूतधता करण्यासाठी आवश्यक वाटेल अि◌ा कोणत्याि◌ी बाबीवर व्यवस्थापन मांडळास आणण ववद्यापररषिेला सल्ला ि◌ेणे;

(५) अधधननयमात ननधाधररत केलेली ववद्यापीठाची उद्दिष्टे ववचारात घेऊन आणण राज्य व राष्ट्रीय ि◌ैक्षणणक धोरणाचा योग्य ववचार करून, अल्प मुि◌तीचे व ि◌ीघध मुि◌तीचे, अि◌ा ि◌ोन्ि◌ी प्रकारचे, ववद्यापीठ यथाथधिि◌ी ववकास आराखडे तयार करणे आणण ते, मान्यतेसाठी व्यवस्थापन मांडळाला साि◌र करणे;

(६) ववद्यापीठाचे ववभाि◌ व केंद्रे यांच्या ववकास व सियोि◌ी अध्ययनक्रमांची व्यवस्थापन मांडळाला, मिफारस करणे;

(७) मान्य केलेल्या अि◌ा सवध ववकास व सियोि◌ी अध्ययनक्रमांचे सांननयांत्ण करणे आणण त्यांच्या प्रितीचा अिवाल व्यवस्थापन मांडळाला पाठववणे;

(८) ववकास प्रकल्पांच्या बाबतीत ववद्यापीठ ववभाि◌ा◌ा◌ंनी व केंद्रानी केलेल्या अनुि◌ानाच्या वापराचे मूल्यमापन व मूल्यननधाधरण करणे आणण त्याचा अिवाल ववद्यापररषिेला पाठवणे: (९) वाणणज्य, उद्योि◌, समाजसेवा, ववज्ञान व तांत्रज्ञान यांसारख्या वववववध क्षेत्ातील प्रमिक्षक्षत व्यक्तींच्या मुनष्यबळाच्या ि◌रजांचे मूल्यननधाधरण करणे आणण सांबांधधत अभ्यासपाठ्यक्रम सुरू करण्यासाठी आणण त्याचे सक्षमीकरण करण्यासाठी ववद्यापररषिेला आवश्यक मिफारिी करणे;

(१०) ववद्यापीठ अनुि◌ान आयोि◌ाच्या ककांवा राष्ट्रीय मूल्यननधाधरण व अधधस्वीकृती पररषिेच्या माि◌धिि◌धक तत्त्वांनुसार, ववद्यापीठाच्या ववकास व सियोि◌ी अध्ययनक्रमांचे, तीन वषाांतून ककमान एकिा ककांवा आवश्यक वाटल्यास, त्यापूवी, ि◌ैक्षणणक पररननरीक्षण करणे आणण ते अ◌ा◌ंमलात आणण्यासाठी ववद्यापीठाला आवश्यक मिफारिी करणे;

(११) मिक्षणाचे व सांवाि◌ाचे माध्यम म्िणून मराठीला प्रोत्साि◌न ि◌े◌णे;

(१२) पिवीपूवध व पिव्युत्तर ववद्यार्थयाांसाठी अभ्यास सादित्य म्िणून मुदद्रत व इलेक्रॉननक स्वरुपात पाठ्यपुस्तके तयार करणे;

(१३) ववद्यार्थयाांसाठी ि◌ैक्षणणक अमभजात सादित्य कृतींचा, वविेषतः, इांग्रजीमधून व इतर आधुननक भाषाांमधून मराठीमध्ये मुदद्रत व इलेक्रॉननक स्वरुपात अनुवाि◌ करणे;

(१४) समोद्ि◌े◌ि◌ी सांघ म्िणून इतर ववद्यापीठाांच्या व मिाववद्यालयाांच्या सियोि◌ाने वववववध ववषयाांतील इांग्रजी पुस्तकाांचा अनुवाि◌ करणे;

(१५) मराठी भाषा व मराठी सादित्य समृद्ध करण्यासाठी आणण त्याचा प्रसार करण्यासाठी मादिती व सांि◌े◌िविन तांत्रज्ञानाचा मोठ्या प्रमाणात वापर करणे;

(१६) इतर भाषाांि◌ी ननिडीत असलेल्या साांस्कृनतक व भावषक सांबांधात मराठीमध्ये प्रित सांि◌ोधन करणे, आांतर-साांस्कृनतक सांबांध ववचारात घेऊन, इतर भाषाांमधील सादित्यकृतीांचा मराठीत अनुवाि◌ करणे;

(१७) मराठीमध्ये वैचाररक, समीक्षणात्मक, सजधनील व सैद्धाांनतक ववचाराांना प्रोत्साि◌न ि◌े◌णे;

(१८) मराठीमध्ये व्यावसानयक व उपयोजजत स्वरूपाचे पाठ्यक्रम तयार करणे आणण ते उपलब्ध करून ि◌े◌णे;

(१९) वववववध प्रिे◌ि◌ा◌ां◌तील मराठी भाषेच्या ववमभन्नतेचे सांि◌ोधन करणे;

(२०) मराठीमध्ये अिवाल, प्रबांधधका, पुस्तके, सांि◌ोधन खांड प्रमसद्ध करण्याची सुववधा करणे;

(२१) ि◌ा अधधननयम, पररननयम, अध्याि◌े◌ि◌ व ववननयम याांद्वारे ककांवा त्याअन्वये प्रिान करण्यात येतील अि◌ा इतर अधधकाराांचा वापर करणे आणण सोपववण्यात येतील अिी इतर कतधव्ये पार पाडणे.

२७. अभ्यास प्रशाला.-ववद्यापीठाच्या अभ्यास प्रिाला पुढीलप्रमाणे असतील:-

(१) भाषाि◌ास्त् व भाषा अमभयाांत्रत्की प्रिाला:- या प्रिालेत, पुढील ववद्यापीठ ववभाि◌ व केंद्रे याांचा समावेि◌ असेल:-

(एक) भाषा व मलपीि◌ास्त् ववभाि◌:- ि◌ा ववभाि◌, पुढील ववषय, ि◌ाखा व ववद्याि◌ाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण ि◌े◌ईल:-

(क) भाषेचे तत्वज्ञान, भाषा ननयोजन, भाषा कुलाची सांकल्पना;

(ख) ऐनतिामसक, वणधनात्मक व तौलननक भाषाि◌ास्त्;

(ि◌) मलपीि◌ास्त् व मराठी भाषेतील वववववध मलपीांचा, म्िणजेच, मोडी, मिनुभाव, ब्रेल, साांकेनतक भाषा (अि◌ोट), इत्याि◌ी◌ा◌ां◌चा अभ्यास;

(घ) मिलालेख, ताम्रपट, नाणी, ऐनतिामसक काि◌ि◌पत्◌े, जुनी ि◌स्तमलणखते याांवरील धचन्ि◌ा◌ां◌चा, कोरीव लेखाांच्या सांकेताांचा ककांवा मिला वणधनाचा व मलपीांचा अभ्यास करणे आणण मराठीमध्ये सधचत् व वणधनात्मक ि◌ब्ि◌कोि◌ा◌ां◌ची ननममधती करणे;

(ङ) मराठी सादित्यातील ममथकाांचा अभ्यास.

(ि◌ोन) भाषा अमभयाांत्रत्की व सांि◌णकीय भाषाि◌ास्त् ववभाि◌:- ि◌ा ववभाि◌, पुढील ववषय, ि◌ाखा व ववद्याि◌ाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण ि◌े◌ईल:-

(क) मादिती ननष्ट्कषधण व मजकुर मांथन;

(ख) सांभाषणातील वाक्यबांधाचे रसप्रधान ववश्लेषण;

(ि◌) याांत्रत्क अनुवाि◌;

(घ) नैसधिधक भाषेतील आांतरसांवाि◌;

(ड.) मराठीतील उच्चारानुसारी सांि◌णक आज्ञावली (सॉफ्टवेअर), लेखन

िुरुस्ती कळफलक;

(च) अवतरण बिुपद्धती वाचक, वाङमयचौयध िोधक, सुिम वाचन क्षमता वाचक ककांवा यांत् यांचा ववकास;

(ि) भाषा सांपािन सांिणक आज्ञावली (सॉफ्टवेअर), ऑनलाईन सांभाषण सांिणकीकृत आज्ञावली (चॅट बॉट), सांिेि फलक, कृत्रत्म बुद्धधमत्ता (ए आय) साधने, प्रनतमा वीकरण, भाषण प्रनतलेखन सांिणक आज्ञावली, इत्यािीांसारख्या अध्यापन साधनाांचा ववकास;

(ज) सांिणक भाषा, अमभरूप खेळ, इत्यािीांचे अध्यापन;

(झ) अध्यापन व सांिोधन कायधक्रमाांसाठी भाषा प्रयोििाळेचा वापर.

(तीन) मानस-बोधात्मक व चेता-भाषािास्त् ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) भाषण, वाचा उपचारपद्धती व उपचारात्मक भाषािास्त् याांचे आकलन;

(ख) कानयधक उच्चारणिोष व श्रवणलोप याांचा अभ्यास;

(ि) लवकर वाचण्याच्या क्षमता, िाळापूवध साक्षरता, उच्चार िास्त्ववषयक जाणीव, साांकेनतक (अिाजब्िक) बुद्धधमत्ता, इत्यािीांच्या चाचण्या.

(चार) समाज-भाषाववज्ञान व बोलीववज्ञान ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) समाज-भाषा ववज्ञान मसद्धाांत, भौिोमलक बोली ववज्ञान, बोलीांचे सवेक्षण, बोलीांचा अभ्यास आणण व्याकरण व िब्िकोि तयार करणे;

(ख) बोलीांचे भाषािास्त्ीय सांपािन व जतन; साांकेनतक (अिोट) बोलीांचा अभ्यास;

(ि) बोली, आदिवासी भाषा व प्रमाण मराठी यामधील अांतर कमी करणे.

(पाच) भाषा अध्यापन, प्रमिक्षण व सांिोधन ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) भाषेतील अध्यापन, प्रमिक्षण व सांिोधन; थेट पद्धती, व्याकरण अनुवाि, मौणखक क्षमता ववकमसत करणे, िब्िसांग्रि वाढववणे यासारख्या अध्ययन- अध्यापन पद्धती;

(ख) सांप्रेषणात्मक भाषा अध्यापन, भाषा अध्यापनिास्त्;

(ि) कायाधधधष्ठीत भाषा मिक्षण, इत्यािी.

(सिा) भारतीय व वविेिी भाषा आणण अनुवाि अभ्यास ववभाि :- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल :-

(क) भारतीय भाषाांचे अध्यापन-आांतरभारती प्रकल्प (िुजराती, कन्नड, तेलिू, मल्याळी, बांिाली, मसांधी, पांजाबी, इत्यािी);

(ख) वविेिी भाषाांचे अध्यापन-ववश्व भारती प्रकल्प (इांग्रजी, फ्रेंच, जपानी, अरेत्रबक, इत्यािी);

(ि) अनुवाि अभ्यास (अनुवाि अभ्यास व िूभाषण सेवा अकािमी).

(सात) कोि-रचनािास्त् ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) भारताच्या भाषा धोरणानुसार, प्रिासन, मिक्षण, न्यायालये, ववधधमांडळ, जनसांवाि, इत्यािीांमध्ये भाषाांचा वापर;

(ख) ववववध क्षेत्ाांतील मराठी पररभाषेमधील िब्िकोिाांचा ववकास;

(ि) कोिरचनािास्त्ाचे अध्यापन व सांिोधन अध्ययनक्रम,
िब्िकोिाच्या घटकांचे व सांरचनांचे मसद्धाांत, वविा (डेटा) सांघटन, इत्यािी;
(घ) वीजकीय (इलेक्रॉननक) िब्िकोि, िायपरटेक्स्ट लेखन, इत्यािी तयार करणे.

(२) कला व सादित्य प्रिाला:- या प्रिालेत, पुढील ववद्यापीठ ववभाि व केंद्रे यांचा समावेि असेल:-

(एक) लमलत कला, प्रयोिननष्ठ कला, उपयोजजत कला व िस्तकला ववभाि :- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) लमलत कला, प्रयोिननष्ठ कला, उपयोजजत कला, सुलेखन;

(ख) भौनतक वस्तूंचे सांकल्पन व सजावट, फॅिन डडझायनन्ांि, इत्यािी (मसरेममक कला व मिल्पकला, फननधचर सांकल्पन);

(ि) औद्योधिक सांकल्पन, वास्तुिास्त्, अांतिधत सांकल्पन, ग्राकफक सांकल्पन;

(घ) सांिीत, नृत्य, नाटक, इत्यािीांमधील सािरीकरणासाठी "कलाभवन"

(िोन) अमभजात भाषा व मध्ययुिीन मराठी वाङमय ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) सांस्कृत, प्राकृत, पाली, फारसी, िखनी यांसारख्या अमभजात भाषांचा व सादित्याचा अभ्यास;

(ख) मिानुभाव, वारकरी, जैन, सुफी, वीरिैव, बौद्ध, नाथ ककां वा िाक्त पांथ, पांडडत व बखर सादित्य, इत्यािीांचे सामाजजक व सादिजत्यक योििान;

(ि) आधुननक व समकालीन मराठी सादित्याचा अभ्यास, प्रभाव अभ्यास, सादित्यातील वववववध प्रवाि व चळवळी.

(तीन) तत्त्वज्ञान, प्राचीन व पाश्चात्य सौंियधमीमांसा, िैलीिास्त् व अथधननरूपणिास्त् (िमेन्युदटक्स) ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) भारतीय व पाश्चात्य तत्वज्ञान;

(ख) सौंियधमीमांसा व काव्यिास्त् (प्राचीन व पाश्चात्य); (ि) िैलीिास्त् व व्यावािाररक समीक्षा;

(घ) मराठी काव्यिास्त्ाचा व समीक्षेचा इनतिास;

(ङ) मराठीतील ताजत्वक ववचारवांत व सादिजत्यक समीक्षक.

(चार) मराठीतील सजधनील व व्यावसानयक लेखन ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) बालसादित्य, कथा-कािांबरी लेखन, नाटक व सायबरपांक लेखन;

(ख) राष्ट्रीय िैक्षणणक धोरणे, २०२० याच्या वविेष सांिभाधसि सादित्याच्या माध्यमातून मूल्य मिक्षण;

(ि) सजधनील लेखनातील परांपरा व आधुननकता.

(३) मिाराष्ट्रववद्या व समाजिास्त् प्रिाला:- या प्रिालेत, पुढील ववद्यापीठ ववभाि व केंद्रे यांचा समावेि असेल:-

(एक) मिाराष्ट्रववद्या व साांस्कृनतक अभ्यास ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) भारतववद्या व मिाराष्ट्रववद्या सांकल्पनात्मक सांरचना व पद्धतीिास्त्;

(ख) मिाराष्ट्राचा साांस्कृनतक इनतिास (सामाजजक-राजकीय-साांस्कृनतक सांस्था, जाती व्यवस्था, ग्रामीण-ििरी समाज, ताजत्वक ववचारप्रणाली व परांपरा, नैसधिधक सांपत्ती व मानव सांसाधन, विध-सांघषध, नैनतक व सौंियाधत्मक मूल्ये, सामाजजक पररवतधन, कला, सादित्य, ववज्ञान, परांपरा, कृषी, उद्योि, व्यवसाय, सावधजननक प्रिासन, मानवाधधकार, सामाजजक सुधारणा);

(ि) प्राििेमिक व उप-साांस्कृनतक अभ्यास (लोककथा, लोक-सांस्कृती, लोक सादित्य व कला, उपाश्रयीां (सबाल्टनध) अभ्यास, अधोलोक (िुन्िेििारी जितातील) सांस्कृती, पारांपाररक मलांिभाव भूममका, मदिलाांचे िक्क आणण स्त्ीवािी चळवळी);

(घ) मराठी समाजाचे समकालीन सामाजजक प्रवाि;

(ङ) सायबर-साांस्कृनतक बिल आणण त्याचा मिाराष्ट्रावर िोणारा पररणाम.

(िोन) बृिन्मिाराष्ट्र अभ्यास ववभाि:-िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) मराठी प्राांताांचा इनतिास व सांस्कृती (मिाराष्ट्राबािेरील ताांजावर, बडोिा, ग्वाल्िेर, इत्यािी);

(ख) मराठी प्राांताांतील प्रिासकीय व सामाजजक सुधारणा;

(ि) मराठी प्राांताांतील कला, सादित्य, सांस्कृती, भाषा व बोली.

(तीन) समाज ववज्ञान ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) इनतिास, मानववांििास्त्, मानसिास्त् व समाजिास्त्;

(ख) राज्यिास्त्, लोक प्रिासन, कायिा;

(ि) अथधिास्त्, लोकसांख्यािास्त् अभ्यास;

(घ) भूिोल, नैसधिधक सांसाधने व पयाधवरण.

(४) आांतरववद्यािाखीय अभ्यास प्रिाला:- या प्रिालेत, पुढील ववद्यापीठ ववभाि व केंद्रे याचा समावेि असेल :-

(एक) पत्काररता व जनसांज्ञापन ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) जनसांपकध ववज्ञान;

(ख) मुदद्रत माध्यमे;

(ि) जनसांपकध माध्यमे;

(घ) डडजजटल माध्यमे;

(ङ) तार ककांवा ऑनलाइन पत्काररता;

(च) जादिरात;

(ि) ॲननमेिन;

(ज) सायबरपांक;

(झ) इलेक्रॉननक साधनाांनी जोडलेल्या व्यक्तीांचा समूि (इलेक्रॉननक नेबरूड);

(ञ) प्रसार माध्यम समीक्षा, इत्यािी.

(िोन) वाणणज्य व व्यवस्थापन ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा याांमधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) व्यवसाय व ववपणन, ववमा, कजधरोखे, भाि भाांडवल आणण िेअर

बाजार;

(ख) जादिरात, धचन्िािांकन (बँडीि), स्वाममत्वाधधकार व व्यावसानयक लेखन आकृनतबांध व पद्धती.

(तीन) ग्रांथालय व मादिती ववज्ञान ववभाि:- िा ववभाि, पुढील ववषय, िाखा व ववद्यािाखा यामधील मिक्षण, ववस्तार, अध्यापन, अध्ययन व प्रमिक्षण िेईल:-

(क) ग्रांथालय व मादिती ववज्ञान;

(ख) मादितीचे सांघटन, उपलब्धता, मादिती ननष्ट्कषधण पद्धती, मादितीचे सांकलन व ननयमन, मादिती स्रोताांचा प्रसार;

(ि) िस्तऐवजीकरण िास्त्;

(घ) ग्रांथालयाचा इनतिास व पुरातत्विास्त्;

(ङ) विीकरण पध्िती व अमभलेख व्यवस्थापन;

(च) ननिािांकन व सांिभध सेवा.

२८. शैक्षणणक सेवा केंद्र.- ववद्यापीठ, पुढील िैक्षणणक सेवा केंद्रे स्थापन करील:- (१) ज्ञान सांसाधन, अनुवाि व िुभाषण सेवा केंद्र:- िे केंद्र, या व इतर ववद्यापीठाांना मूलभूत अध्ययन सादित्य आणण सांिभध पुस्तके, इत्यािीांचा अनुवाि आणण मराठीतील अन्य कोणत्यािी अनुवाि व िुभाषण ववषयक आवश्यक सेवा, अभ्यासक्रम तयार करणे, प्रश्न पेढी, सजधनील व नवसांिोधन पद्धती आणण परस्पर सियोिायक ज्ञान ननममधती याांमधील प्रमिक्षण कायधक्रम पुरवील.

(२) दृिक्-श्राव्य (ए. व्िी.) आणण सांिणकीय सादित्य ननममधती केंद्र:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) दृिक्-श्राव्य (ए. व्िी.) कलािृिाच्या माध्यमातून, ऑनलाइन अध्यापन-अध्ययन कायधक्रमाांबाबतची ववद्यापीठाची सांकल्पना;

(ख) दृिक्-श्राव्य (ए. व्िी.) अध्यापन-अध्ययन सादित्याची ननममधती करणे आणण ज्ञान प्रक्षेपण वादिन्याांच्या माफधत ववववध क्षेत्ातील तज्ज्ञाांच्या पाठाांचे प्रसारण व प्रक्षेपण करणे;

(३) मराठी भाषा, मराठी सादित्य व सांस्कृती याांस प्रोत्साािन िेण्याचे आांतरराष्ट्रीय केंद्र:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) मराठी भाषा, सादित्य व सांस्कृती याांस प्रोत्सािन िेण्यासाठी वविेिी ववद्यापीठे व मराठी भाषा सांघटना याांच्या सियोिाने अध्ययनक्रम सुरु करणे;

(ख) साांस्कृनतक आिान-प्रिान कायधक्रम, परस्पर सियोिी सांिोधन उपक्रम, इत्यािी.

(४) ग्रांथालय व मादिती केंद्र:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) ववद्यार्थयाांना व अध्यापकाांना, सांिभध पुस्तके व सांिभध सेवा याांमाफधत ववचार, सांकल्पना याांचा अमभलेख उपलब्ध करून िेण्याची सेवा;

(ख) सांिभध ग्रांथ, डडजजटल पुस्तके व ननयतकामलके याांचा सांग्रि;

(ि) धचत्पट, िायाधचत्े आणण इतर पुस्तकेतर सादित्य, वृत्तपत्े, मभत्तीपत्के, ध्वननमुद्रणकफती, सूक्ष्म धचत्कफती, आलेख, तक्ते, इत्यािीांचा सांग्रि.

(५) वस्तुसांग्रिालय व पुरातत्त्व केंद्र:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) मराठी िस्तमलणखते, िुममधळ पुस्तके, कीतधनाच्या दृिक्-श्राव्य (ए. व्िी.) कफती, नाटय प्रयोि, सांिीत, मराठी सांस्कृती व इनतिास याांच्यािी सांबांधधत असलेल्या साांस्कृनतक वस्तूांचा लोकवप्रय सांग्रि, सांिीतवाद्ये, इत्यािीांचे वस्तुसांग्रिालय;

(ख) मिाराष्ट्राच्या सादित्य व सांस्कृतीचा वारसा जतन करणे.

(६) सांिणकीय भाषा ववषयक प्रयोिििाळा:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) सांभाषण ववश्लेषण, सांभाषण ओळख, न्यायवैद्यक ववश्लेषण याकररता स्वनीय प्रयोिििाळा;

(ख) भाषा अध्यापन कायधक्रमासाठी बिु-सांभाषण िक् स्वननक ववद्युत आलेखाचा व सांिणक आज्ञावलीचा वापर;

(ि) भाषािास्त्ातील सांिोधनाच्या नवीन आकषधक क्षेत्ासाठी सांभाषण जुळणी (मसन्थेसायझर), याांत्रत्क अनुवाि, मजकुरात अनतररक्त मादिती टाकण्याचे व त्याचे ववश्लेषण व अथधबोधनाचे साधन (कॉपधस अॅनोटेिन टूल्स), इत्यािी िोष्टीसि याांत्रत्क अध्ययन, सखोल अध्ययन, कृत्रत्म बुद्धधमत्ता (एआय), इत्यािी सुववधाांसाठी सांिणकीय भावषक प्रयोिििाळा.

(७) मनो-भाषािास्त्ीय प्रयोिििाळा:- मनो-भाषािास्त्ीय प्रयोिििाळा, जलि वाचन क्षमता चाचणी, ध्वनीिास्त्ीय प्रकक्रयेची सवध समावेिक चाचणी व िाळापूवध जलि साक्षरता चाचणी, साांकेनतक बुजध्िमत्तेची प्राथममक चाचणी याांसारख्या वववववध भावषक चाचण्याांसाठी सुववधा पुरवील.

(८) पुस्तक ननममधती व मुद्रण सेवा केंद्र:- िे केंद्र, पुढील िोष्टी पुरवील:-

(क) मराठीतील वववववध सांिभध ग्रांथाांचे प्रकािन करणे;

(ख) प्रबांध व सांिोधन सादित्याचा मराठीत अनुवाि करणे;

(ि) पाठ्यपुस्तके व पूरक वाचन सादित्य व रचनाांतरण पाठ याांचे सांपािन करणे;

(घ) पाठ सांपािन, भाषा सांपािन, प्रतीचे सांपािन, मुदद्रत िोधन, माांडणी सांकल्पन, सांकल्पधचत्ण करणे.

२९.अभ्यास मांडळ.- (१) प्रत्येक प्रिालेचे एक अभ्यास मांडळ असेल.

(२) अभ्यास मांडळ िे, ववद्यापीठ ववभाािाांमध्ये आणण प्रिालेच्या अधधपत्याखालील केंद्रामध्ये मिकववल्या जाणा-या ववषयाांच्या ककांवा ववषयाांच्या िटाांच्या सांबांधातील अभ्यास व सांिोधनाच्या बाबतीत प्रत्येक प्रिालेचे प्रमुख िैक्षणणक प्राधधकरण असेल. अभ्यास मांडळ, पुढील सिस्याांचे ममळून बनलेले असेल:-

(क) प्रिालेचा अधधष्ठाता अध्यक्ष;

(ख) प्रिालेच्या अांतिधत असलेल्या ववभािाांचे प्रमुख व केंद्राांचे प्रमुख;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित केलेले प्रिालेमधील िोन ते पाच तज्ज्ञ प्राध्यापक;

(घ) ववभािाच्या ककांवा केंद्राांच्या प्रमुखाव्यनतररक्त प्रिालेतील अन्य िोन सियोिी प्राध्यापक व िोन सियक प्राध्यापक, ज्येष्ठतेनुसार, आळीपाळीने अडीच वषाांच्या कालावधीसाठी;

(ङ) प्रिालेला नेमून दिलेल्या कोणत्यािी ववषयातील ककांवा कोणत्यािी सांलग्न ज्ञान िाखाांमधील ववविेष ज्ञान असलेल्या ववद्यापीठाबािेरील ववद्यापररषिेने नामननिेमित केलेले तीन सिस्य;

(च) प्रिालेच्या अधधष्ठात्याकडून नामननिेमित करावयाचा, प्रिालेचा एक सियोिी प्राध्यापक, सिस्य-सधचव.

३०. अभ्यास मांडळाचे अधिकार व कतधव्ये.-अभ्यास मांडळाचे अधधकार व कतधव्ये पुढीलप्रमाणे असतील:-

(१) प्रिालेच्या अांतिधत असलेले ववभाि व केंद्रे याांमधील अध्यापन व सांिोधन कायाधमध्ये समन्वय ठेवणे;

(२) प्रिालेच्या अांतिधत असलेल्या एकापेक्षा अधधक ववभािाांिी व केंद्राांिी सांबांधधत असलेल्या ककांवा जे कोणत्यािी ववभािाच्या ककांवा केंद्राच्या कक्षेत येत नािी अिा ववषयाांतील ककांवा क्षेत्ाांतील अध्यापन व सांिोधन कायाधचे व्यवस्थापन करण्यासाठी सममत्या ननयुक्त करणे, आणण अिा सममत्याांच्या कायाांवर िेखरेख ठेवणे. अिा सममत्याांची रचना, अधधकार व काये,

ववननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील;

(३) ववद्यापीठ ववभाि◌ाने ककांवा प्रिलेच्या अ◌ा◌ंतिधत असलेल्या केंद्राने मिफारस केलेले पाठ्यक्रम ककांवा अध्ययनक्रम याांची ववद्या पररषिकडे मिफारस करणे;

(४) ववद्यापीठामधील पिव्युत्तरपिवी पाठ्यक्रम ककांवा अध्ययनक्रम याांचा ववचार करणे आणण त्याची ववद्या पररषिकडे मिफारस करणे;

(५) साांि◌िोधन पिव्याांच्या बाबतीत असेल त्या खेरीज, परीक्षकाांच्या व ननयामकाांच्या नावाांची ववद्या पररषिकडे मिफारस करणे;

(६) ववभाि◌ि◌ा◌ा◌ंकडून व केंद्राांकडून प्राप्त झालेल्या प्रस्तावाांवर ववचार केल्यानांतर, अध्यापक पिाांची ननममधती करण्याची आणण ती पि रद्ि करण्याची ववद्या पररषिकडे मिफारस करणे; (७) ि◌ा◌ंि◌ि◌ामी कामाांच्या मूल्यमापनासाठी सवधसाधारण ननयम करणे;

(८) याबाबतीत केलेल्या अि◌ि◌े◌ि◌ा◌ा◌ंनुसार प्रित अध्ययन व साांि◌िोधन करण्यासाठी आणण पिव्या प्रिान करण्यासाठी पात् असलेल्या उमेि◌िवाराांना साांि◌िोधन ववषयक पिव्या प्रिान करण्यासाठी, सममतीच्या मिफारीींवरून मान्यता ि◌िेणे;

(९) अध्यापन व साांि◌िोधन ववषयक ि◌जाध उांचावण्याच्या योजनाांवर ववचार करणे, आणण ववद्या पररषिकडे असे प्रस्ताव साि◌र करणे;

(१०) प्रिलेच्या अ◌ा◌ंतिधत साांि◌िोधनास प्रोत्साि◌न ि◌िेणे आणण साांि◌िोधन अिवाल ववद्यापररषिला साि◌र करणे;

(११) अभ्यास प्रिलेचे वेळापत्क तयार करणे;

(१२) ववद्यापीठ ववद्याथी पररषि, प्रिलेच्या ववद्यार्थयाांच्या कल्याणाच्या साांबांधात साि◌र करील अि◌ा कोणत्याि◌िी प्रस्तावाांवर ववचार करणे;

(१३) ववद्यापीठ ववभाि◌ि◌ा◌ा◌ंची व प्रिलेच्या अ◌ा◌ंतिधत असलेल्या केंद्राांची यथाथधिि◌धक योजना तयार करणे आणण ती, मान्यतेसाठी ववद्या पररषिमाफधत, व्यवस्थापन माांडळाकडे मिफारस करणे; (१४) अधधननयम, पररननयम ककांवा अि◌िे◌ि याांद्वारे ववदित करण्यात येतील अिी इतर सवध काये पार पाडणे, आणण व्यवस्थापन पररषिकडून, ववद्या पररषिकडून, अन्य कोणत्याि◌िी प्राधधकरणाकडून ककांवा कुलिुरूकडून ननदिधष्ट करण्यात येतील अि◌ा सवध बाबीांवर ववचार करणे;

(१५) माांडळाकडून वेळोवेळी, ठरववण्यात येतील असे सवधसाधारण ककांवा वविेष अधधकार, अधधष्ठात्यास ककांवा माांडळाच्या कोणत्याि◌िी सिस्यास ककांवा एखाद्या सममतीस प्रिान करणे.

३१. परीक्षा व मूल्यमापन माांडळ.- (१) परीक्षा व मूल्यमापन माांडळास, परीक्षा व मूल्यमापन यासांबांधीच्या सवध बाबीांसांबांधी कायधवाि◌िी करण्याचा प्राधधकार असेल. परीक्षा व मूल्यमापन माांडळ, ववद्यापीठ ववभाि◌ि◌ा◌ा◌ंमधील परीक्षा घेण्यावर ि◌ेखील ि◌ेखरेख करील.

(२) परीक्षा व मूल्यमापन माांडळाची प्रत्येक ि◌ैक्षणणक वषाधत ककमान ि◌ोनिा आणण आवश्यकता असेल त्यावेळी बैठक ि◌ोईल. बैठकीची ि◌णपूती सिा सिस्याांनी ममळून ि◌ोईल.

(३) परीक्षा व मूल्यमापन माांडळात पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) कुलिुरु, अध्यक्ष;

(ख) सवध प्रिलाांचे अधधष्ठाते;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित केलेले ववद्यापीठ ववभाि◌ि◌ा◌ा◌ंचे ककांवा केंद्राांचे ि◌ोन प्रमुख; (घ) व्यवस्थापन माांडळाकडून नामननिेमित करावयाचा, इतर ववद्यापीठातील परीक्षा व मूल्यमापन माांडळाचा एक साांचालक, ककांवा इतर प्रख्यात उच्च अध्ययन मिक्षण पररसांस्थाांचा ववद्याववषयक अधधष्ठाता;

(ङ) कुलिुरूने नामननिेमित केलेला एक मूल्यमापन तज्ज्ञ;

(च) साांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन माांडळ, सिस्य-सधचव.

३२. परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचे अधिकार व कतधव्ये.- (१) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचे अधधकार व कतधव्ये पुढीलप्रमाणे असतील:-

(क) ववद्यार्थयाांच्या कामधिरीचे कायधक्षमतेने व कालबद्ध रीतीने मूल्यमापन करण्यासांबांधातील कामे करण्यासाठी धोरणे, यांत्णा व कायाधत्मक कायधतांत्े तयार करणे;

(ख) ननयमन, कोष्ट्टकीकरण, मूल्यमापन व वेळेवर ननकाल घोवषत करणे यााांसि ववद्यापीठाच्या परीक्षा व चाचण्या योग्यप्रकारे आयोजजत करण्याची सुननजश्चती करणे; (ि) ववद्यापीठाच्या वावषधक ववत्तीय अािांिाजपत्कात (अथधसांकल्प) समाववष्ट्ट करण्यासाठी परीक्षा व मूल्यमापन यासांबांधीची ववत्तीय अािांिाजपत्के तयार करणे आणण ती ववत्त व लेखा सममतीस साािर करणे;

(घ) ववद्याथी, अध्यापक, समवेक्षक, पयधवेक्षक, इत्यािीांद्वारे कोणत्यािी िैरप्रकाराांचा अवलांब करण्यास आळा घालण्याच्या दृष्ट्टीने परीक्षा घेताना काटेकोर िक्षता घेण्याची व्यवस्था करणे;

(ङ) अध्यापकाांद्वारे प्रमाणमापक (मॉड्युलर) सांरचनेमधील श्रेयाांक मूल्यननधाधरणाची कायधपद्धती प्रस्थावपत करणे व कायाधत्मक यांत्णा ववकमसत करणे आणण प्रश्नपत्रत्का सांचाचा सांग्रि ननमाधण करणे व त्याचा प्रभावीपणे वापर करणे यााांसि मूल्यननधाधरणाच्या व मूल्यमापनाच्या सांपूणध प्रकक्रयेकररता सांिणक तांत्ज्ञानाचा वापर करणे;

(च) िुप्तता बाळिण्याच्या उद्दिष्ट्टाांची सुननजश्चती करण्यासाठी उत्तरपत्रत्काांना आच्िाािन घालण्याच्या आणण आच्िाािन काढण्याच्या प्रणालीद्वारे ककांवा ऑन-स्क्रीन मूल्यननधाधरण करून, त्याद्वारे मध्यवती मूल्यननधाधरण प्रणालीमाफधत उत्तरपत्रत्काांचे मूल्यननधाधरण केंद्रीभूत रीतीने करण्यात येईल याची सुननजश्चती करणे;

(ि) परीक्षा व मूल्यमापन पद्धती यामध्ये वस्तुननष्ट्ठता व पारिधकता आणण्यासाठी परीक्षा व मूल्यमापनववषयक सुधारणा िाती घेणे;

(ज) सांबांधधत प्रिालेने तयार केलेल्या नाममकेमध्ये समाववष्ट्ट असलेल्या व्यक्तीांमधून प्राजश्नक, परीक्षक व ननयामक याांची ननयुक्ती करणे आणण पोट-कलम (५) च्या खांड (ख) अन्वये सममतीने केलेल्या मिफारिी ववचारात घेऊन, आवश्यक असेल तेव्िा, त्याांना काढून टाकणे ककांवा त्याांना प्रनतरोधधत करणे;

(झ) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ याने तयार केलेल्या परीक्षा व मूल्यमापनाच्या तपिीलवार कायधक्रमास मान्यता िेणे;

(ञ) सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ याने पाठववलेल्या ववद्यापीठ परीक्षाांच्या ननकालाच्या पुनववधलोकन अिवालावर ववचार करणे;

(ट) परीक्षा घेणे व मूल्यमापन करणे यासांबांधातील तक्रारी ऐकून घेणे व त्यावर ननणधय िेणे;

(ठ) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये परीक्षा व मूल्यमापनाच्या सांबांधात त्याच्याकडे नेमून िेण्यात येतील अिा इतर अधधकाराांचा वापर करणे.

(२) जीमुळे तात्काळ कायधवािी करणे आवश्यक असेल अिी कोणतीिी आकजस्मक ननकड असल्यास, अिा बाबतीत, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा सांचालक ककांवा याबाबत त्याने प्राधधकृत केलेला इतर कोणतािी अधधकारी ककांवा व्यक्ती, त्यास योग्य व आवश्यक वाटेल अिी कारवाई करील, आणण त्याने केलेल्या कारवाईचा अिवाल, व्यवस्थापन मांडळाच्या पुढील बैठकीत माांडील.

(३) (क) प्राजश्नक, परीक्षक व ननयामक याांची ननयुक्ती करण्याच्या दृष्ट्टीने, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ, प्रत्येक ववद्यािाखेसाठी पुढील व्यक्तीांचा समावेि असणा-या सममत्या घदटत करील:

(एक) सांबांधधत प्रिालेचा अधधष्ट्ठाता, अध्यक्ष;

(िोन) ववभािाांचे प्रमुख;

(तीन) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा सांचालक, अि ा सममतीचा सधचव म् िणून काम करील.

(ख) परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाच्या ककांवा या कलमान्वये घदटत केलेल्या सममत्याांच्या कोणत्याि ी सिस्याची प्राजश्नक, परीक्षक, ननयामक ककांवा ननिेि ी म् िणून ननयुक्ती करण्यात येणार नाि ी:

परांतु, पाठ्यक्रम अध्यापक, त्याने ि ैक्षणणक सत् ात मिकववलेल्या पाठ्यक्रमाची प्रश्नपत्रत्का तयार करील:

परांतु आणखी असे की, जेव् िा जो परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा ककांवा सममतीचा सिस्य नाि ी असा, अि ा ववषयाच्या सांबांधातील कोणताि ी अध्यापक उपलब्ध नसेल त्याबाबतीत, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाच्या ककांवा या कलमान्वये घदटत केलेल्या सममतीच्या सिस्याची प्राजश्नक, परीक्षक, ननयामक ककांवा ननिेि ी म् िणून ननयुक्ती करण्याचा अधधकार कुलिुरुला असेल.

(४) पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे ववद्यापीठाच्या परीक्षा व ववद्यार्थयाांचे मूल्यमापन याांसांबांधात आवश्यक ते सिाय्य आणण सेवा िेणे िे, ववद्यापीठाच्या प्रत्येक अध्यापकावर आणण अध्यापकेतर कमधचा-यावर, बांधनकारक असेल. जर कोणत्याि ी अध्यापकाने ककांवा अध्यापकेतर कमधचा-याने याबाबतीतील ववद्यापीठाच्या आिेि ाचे अनुपालन करण्यात कसूर केल्यास, ती ि ैरवतधणूक समजण्यात येईल आणण तो कमधचारी, मिस्तभांिववषयक कारवाईस पात् असेल. ववद्यापीठाच्या अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचा-याच्या बाजूने या बाबतीतील ववद्यापीठाच्या आिेि ाचे अनुपालन करण्यात कसूर झाल्यास, कुलिुरूस, त्याांच्याववरुद्ध, यथोधचत कारवाई करण्याचा अधधकार असेल, त्यामध्ये पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे, अध्यापकाच्या ननयुक्तीच्या मान्यतेस स्थधिती िेण्यासि िास्ती लाि ण्याच्या अधधकाराांचा समावेि असू िकेल.

(५) (क) ववद्यापीठाद्वारे ककांवा त्याच्या वतीने परीक्षाांचे ककांवा ववद्यार्थयाांचे मूल्यमापन करण्याच्या अथवा औपचाररक कायधवाि ी करण्याच्या बाबतीत सिाय्य ककांवा सेवा िेण्याच्या ववद्यापीठाच्या आिेि ाचे अनुपालन करण्यात कसूर केल्याबद्िल आणण परीक्षापूवध टप्पा आणण परीक्षेनांतरचा टप्पा याांसि ककांवा अि ा इतर कोणत्याि ी टप्प्यावर परीक्षा घेण्याि ी सांबांधधत असलेले उमेिवार, प्राजश्नक, परीक्षक, ननयामक, ननिेि ी, अध्यापक ककांवा इतर कोणत्याि ी व्यक्ती याांच्याकडून झालेल्या चुकाांबद्िल अन्वेषण करण्याच्या व त्याांच्यावर मिस्तभांिाची कारवाई करण्याच्या दृष्टीने, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ, पाचपेक्षा अधधक नसतील इतक्या व्यक्तीांची, सममती घदटत करील, त्यामध्ये एक अध्यक्ष असेल.

(ख) अिी सममती, नतचा अिवाल व मिफारिी कुलिुरूला सािर करील. कुलिुरूस, ि ैरप्रकाराांत, प्रत्यक्षपणे ककांवा अप्रत्यक्षपणे सिभािी असलेल्या व्यक्तीववरुद्ध ककांवा व्यक्तीांववरूद्ध मिस्तभांिाची कारवाई करण्याचे, सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ याला ननिेि िेता येईल, आणण सांचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ िा, कुलिुरूच्या ननणधयाची अांमलबजावणी करण्याची कायधवाि ी करील.

३३. सांशोधन व नवोपक्रम मांडळ.- (१) नवोपक्रमाच्या सांकल्पनेचा प्रसार करण्यासाठी आणण ज्यामुळे अांनतमतः उपक्रमाची ननममधती िोते अि ा नवसांिोधन प्रकक्रयेद्वारे नवनवीन कल्पना, कायधकारी प्रनतमानाांमध्ये रुपाांतररत करण्यासाठी पोषक वातावरण तयार करण्याकररता व रुजवण्याकररता एक सांिोधन व नवोपक्रम मांडळ असेल.

(२) सांिोधन व नवोपक्रम मांडळामध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष;

(ख) सवध प्रिालाांचे अधधष्ठाते;

(ि) उद्योि, व्यवस्थापन, सांिोधन पाकध व नवसांिोधन केंद्रे, इत्यािी

क्षेत्ाांमधून व्यवस्थापन मांडळाने नामननिेमित केलेले, ककमान पाच ख्यातनाम उद्योिपती, ज्येष्ठ उद्यमील व्यक्ती;

(घ) उद्योि, ननिम ककांवा बँक याांमधून कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा एक मुख्य ववत्त अधधकारी ककांवा समकक्ष अधधकारी;

(ङ) जे सांिोधन व ववकास आणण नवोपक्रम याांत सकक्रय आित असे कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचे, ववद्यापीठ ववभाि व केंद्रे याांमधील िोन अध्यापक;

(च) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाच्या, सांिोधन व ववकास सांघटनाांमधील िोन व्यक्ती;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा कोणत्यािी प्रािेचा अधधष्ठाता, सिस्य-सधचव.

(३) मांडळाच्या, वषधभरात चारपेक्षा कमी नसतील इतक्या बैठकी घेण्यात येतील.

३४. सांशोिन व नवोपक्रम मांडळाची काये व कतधव्ये.- सांिोधन व नवोपक्रम मांडळाची काये व कतधव्ये पुढीलप्रमाणे असतील:-

(क) प्रांबधाचा ववषय ककांवा िोधननबांधाचा ववषय मान्य करणे;

(ख) ववद्या पररषिेने मान्य केलेल्या ननकषाांच्या आधारे पिव्युत्तर पिवी, ववद्यावाचस्पती पिवी (डॉक्टरेट) व उच्च पिव्या प्रिान करण्यासाठी प्रबांधासाठी ककांवा िोधननबांधाांसाठी परीक्षकाांच्या नाममकेची कुलिुरूांला मिफारस करणे;

(ि) सांिोधन मािधििधक म्िणून मान्यता ममळण्यासाठी, योग्य प्रकक्रयेचे पालन करून, पिव्युत्तर मिक्षक, मान्यताप्राप्त सांिोधन व इतर सांस्था यामधील सांिोधन िास्त्रज्ञ, सांिोधन व ववकास प्रयोििाळा व वववव्ध उद्योिाांमधील केंद्रे यामधील ििा वषाांपेक्षा कमी नसेल इतका अनुभव असलेले सकक्रय सांिोधन व ववकास तज्ञ याांची नावे सांबांधधत प्रािेच्या अधधष्ठात्याकडे मिफारस करणे;

(घ) अधधष्ठात्याकडून व ववद्या पररषिेकडून त्याच्याकडे सोपवण्यात येतील अिा िैक्षणणक व सांिोधन आणण ववकास बाबीांमधील इतर कोणतेिी कायध िाती घेणे.

३५. ववद्याथी ववकास मांडळ.- (१) ववद्यापीठामधील ववद्यार्थयाांच्या वववव्ध साांस्कृनतक, कल्याण, क्रीडा व ववस्तार कायधक्रमाांचे ननयोजन करण्यासाठी व त्याची िेखरेख करण्यासाठी एक ववद्याथी ववकास मांडळ असेल. ववद्याथी ववकास मांडळाची कामे, ववद्याथी ववकास सांचालकाकडून पार पाडण्यात येतील.

(२) ववद्याथी ववकास मांडळामध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) कुलिुरू - अध्यक्ष;

(ख) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा, प्रयोिननष्ठ कला, लमलत कला, क्रीडा व राष्ट्रीय सेवा योजना या क्षेत्ामधील प्रत्येकी एक व्यावसानयक;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित करावयाचा, साांस्कृनतक, कल्याण, क्रीडा, राष्ट्रीय सेवा योजना कायधक्रमाांिी सांबांधधत असलेला प्रत्येकी एक अध्यापक, त्याांपैकी िोन मदिला असतील;

(घ) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ याने नामननिेमित करावयाचे, ववद्यापीठ ववद्याथी पररषिेचे िोनपेक्षा अधधक नसतील इतके पिाधधकारी;

(ङ) ववद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे समन्वयक;

(च) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ, सिस्य-सधचव.

३६. ववद्याथी ववकास मांडळाची काये व कतधव्ये.-ववद्याथी ववकास मांडळास पुढील अधधकार व कतधव्ये असतील:-

(क) ववद्यापीठातील साांस्कृनतक, क्रीडा, ववस्तार व ववद्याथी ववकास कायधक्रमाांच्या प्रचालनासाठी आवश्यक त्या उपाययोजना करणे;

(ख) वववववध सांस्कृनतक व क्रीडा कायधक्रमांच्या बाबतीत प्रािेमिक व राष्ट्रीय सांस्थांिी िुवा साधणे आणण त्यांच्याबरोबर सांयुक्तपणे वववववध कायधक्रमांचे प्रचालन करणे;

(ि) प्रयोिनिनष्ठ कला, ववद्धि कला व रांि धचत्कला कौिल्ये, क्रीडा व इतर ववस्तार कायधक्रम या क्षेत्ातील अमभरूची व कौिल्ये यांना चालना िेण्यासाठी ववद्यापीठामध्ये कायधक्रम िाती घेणे;

(घ) समाजास ववद्यापीठाच्या जवळ आणण्याच्या दृष्टीने, ववद्यापीठ स्तरीय स्पधाध, कौिल्य ववकास कायधिाळा, परस्परसांवाि उपक्रम आयोजजत करणे;

(ङ) िट (राजकीय पक्ष विळता), समाज व अन्य व्यावसानयक सांस्था यांना, ववद्याथी ववकास मांडळाच्या उपक्रमांमध्ये सिभािी करून घेण्यासाठी त्यांच्यािी सांबांध प्रस्थावपत करणे; (च) कमवा व मिका योजना, िैक्षणणक कजध, सांचालक मित ननधी, िाननननधी योजना, ववद्याथी आिानप्रिान योजना, इत्यािी ांसि ववद्यार्थयांच्या ववकासाच्या अमभनव योजना तयार करणे, त्या ववकमसत करणे आणण राबववणे;

(ि) ववद्यार्थयांच्या तक्रारी िूर करण्यासाठी आणण ववद्यार्थयांची लैंधिक िळवणूक व रॅधिांि करण्यास प्रनतबांध करण्यासाठी यांत्णा उभारणे आणण ववद्याथी ववकास, राष्ट्रीय सेवा योजना (एन एस एस) व क्रीडा यांच्यािी सांबांधधत असलेल्या उपक्रमांचा वावषधक अिवाल तयार करणे व तो मान्यतेसाठी व्यवस्थापन मांडळास सािर करणे;

(ज) वववववध प्रािेमिक, राष्ट्रीय व आांतरराष्ट्रीय स्तरावरील स्पधाध आणण सांस्कृनतक, मनोरांजनात्मक, क्रीडा व इतर उपक्रम यांमध्ये सुप्रमिक्षक्षत सांघांच्या सिभािाची सुननजश्चती करण्यासाठी आवश्यक त्या उपाययोजना करणे;

(झ) दिव्यांि ववद्यार्थयांना व्यवसाय समुपिेिन, मानसिास्त्ीय समुपिेिन करण्यासाठी व त्यांचे पुनवधसन करण्यासाठी आणण त्यांच्या उन्नतीसाठी योजना तयार करणे, ववकमसत करणे आणण राबववणे;

(ञ) ववद्यापीठातील राष्ट्रीय सेवा योजना (एन एस एस) व राष्ट्रीय िात् सेना (एन सी सी) यांच्या कायधक्रमांचे समन्वयन करणे;

(ट) अिेिा ांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे, परीक्षांच्या सांबांधधत वेळापत्कांच्या िरम्यान आलेल्या, आांतर-ववद्यापीठीय ककांवा राष्ट्रीय अथवा आांतरराष्ट्रीय क्रीडा, सांस्कृनतक स्पधाध ककांवा राष्ट्रीय िात् सेना (एन सी सी), राष्ट्रीय सेवा योजना (एन एस एस) यांमध्ये सिभािी असणा-या ववद्यार्थयांच्या परीक्षेच्या सांबांधात पयाधयी व्यवस्था करण्याकररता सक्षम प्राधधकरणाला मिफारस करणे;

(ठ) मांडळाची उद्दिष्ट्टे पार पाडण्याच्या दृष्टीने, ववद्यापीठ प्राधधकरणाद्वारे सोपववण्यात येईल असे अन्य कोणतेिी काम िाती घेणे;

(ड) ववद्यापीठाच्या धोरणानुसार आणण क्रीडा क्षेत्ातील राष्ट्रीय धोरणांनुसार वववववध खेळांमधील अमभरुचीस व कौिल्यास चालना िेण्यासाठी ववद्यापीठ ववभािा ांमध्ये उपक्रम िाती घेणे;

(ढ) मिाववद्यालये, पररसांस्था व ववद्यापीठे यांना समाजाच्या अधधक जवळ आणण्याच्या दृष्टीने, ववद्यापीठ-स्तरीय स्पधाध, क्रीडा ववषयक कौिल्य ववकास मित्रबरे, परस्परसांवाििकारी कायधक्रम व तसेच वववववध क्रीडा प्रकारांमधील प्रमिक्षण कायधिाळा घेणे;

(ण) अिेिा ांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे, परीक्षांच्या सांबांधधत वेळापत्कांच्या िरम्यान, आांतरववद्यापीठीय ककांवा राष्ट्रीय अथवा आांतरराष्ट्रीय क्रीडास्पधांमध्ये ककांवा कायधक्रमांमध्ये सिभािी िोणा-या ववद्यार्थयांच्या परीक्षांिी सांबांधधत असणा-या पयाधयी व्यवस्था करण्याकररता सक्षम प्राधधकरणाला मिफारस करणे;

(त) ववद्यार्थयांना, त्यांच्या िैनांदिन जीवनािी सांबांधधत असलेल्या वववववध पैलूांमधील आणण त्यांचे िैक्षणणक कायध, व्यजक्तमत्व ववकास व ववद्यापीठ पररसरातील िैक्षणणक जीवन यांच्यािी सांबांधधत असलेले इतर पैलू यांमधील प्रश्न व अडचणी सोडववण्यामध्ये सिाय्य करणे;

(थ) ववद्यार्थयांच्या तक्रारी िूर करण्यासाठी आणण अिा तक्रारी कमी करण्यासाठी व त्यास

प्रनतबांध करण्यासाठी वववववध माि्ध व साधने, उच्चतर प्राधधकरणाांना सुचववण्यासाठी ववद्यापीठामधील ववद्याथी तक्रार ननवारण कक्षाला सल्ला िेेणे.

३७. प्राधिकरणांचे अधिकार, काये व कतधव्ये.- या अधधननयमाच्या तरतुिीिांपैकी अन्य कोणत्यािी तरतुिीन्वये ननधाधररत न केलेल्या ववद्यापीठाच्या प्राधधकरणाांची रचना, अधधकार, काये व कतधव्ये िी, पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे असतील.

३८. प्राधिकरणांच्या सदस्यांचा पदावधी.- (१) या अधधननयमामध्ये अन्यथा तरतूि केली असेल त्याखेरीज, या अधधननयमाांन्वये घदटत केलेल्या प्रत्येक प्राधधकरणाच्या पिमसद्ध सिस्याांव्यनतररक्त इतर सिस्याांची मुित, तो सिस्य पिावर आल्याच्या दिनाांकापासून पाच वषे इतकी असेल.

(२) प्राधधकरणाच्या पिमसद्ध सिस्याांव्यनतररक्त इतर सिस्याांची मुित सांपण्याच्या ककमान सिा मदिने अिोिर नामननिेिनाची प्रकक्रया सुरू करण्यात येईल.

३९. सदस्यत्व बांद होणे.-या अधधननयमात ककांवा त्याखाली केलेल्या पररननयमाांमध्ये कािीिी अांतभूधत असले तरी, ज्याआधारे ववद्यापीठाचा अधधकारी म्िणून ककांवा ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्राधधकरणाचा ककांवा मांडळाचा सिस्य म्िणून नामननिेमित केलेली, ककांवा, यथाजस्थती, ननयुक्त केलेली व्यक्ती, अिा पिाच्या, प्राधधकरणाच्या ककांवा मांडळाच्या सांबांधातील या अधधननयमाच्या सांबांधधत तरतुिीांद्वारे ककांवा त्या अन्वये ववननदिधष्ट केलेल्या अधधका-याांच्या ककांवा सिस्याांच्या कोणत्यािी प्रवगाधतील असा अधधकारी ककांवा सिस्य म्िणून अिा प्रकारे नामननिेमित केली जाण्यास, ककांवा ननयुक्त केली जाण्यास पात्र अिे ती व्यक्ती, अिा प्रवगाधतील अधधकारी ककांवा सिस्य असण्याचे बांि झाल्याबरोबर लिचच ववद्यापीठाचा असा अधधकारी ककांवा अिा

प्राधधकरणाचा ककांवा मांडळाचा सिस्य असण्याचे बांि िोईल आणण असा अधधकारी ककांवा सिस्य म्िणून नतने आपले पि ररक्त केले असल्याचे मानण्यात येईल.

४०. प्राधिकरणाच्या सदस्याची ननरहधता.-जर, एखािी व्यक्ती,-

(क) ववकल मनाची असेल व एखाद्या सक्षम न्यायालयाकडून नतला तसे घोवषत केलेले असेल; ककांवा

(ख) अववमुक्त नािार असेल आणण सक्षम न्यायालयाकडून नतला तसे घोवषत करण्यात आले असेल; ककांवा

(ि) नैनतक अधःपतनाचा अांतभाधव असेल अिा कोणत्यािी अपराधाबद्िल िोषी ठरली असेल; ककांवा

(घ) खाजिी मिकवण्या घेत असेल ककांवा खाजिी मिकवणी विध चालवत असेल; ककांवा (ङ) कोणत्यािी परीक्षा घेताना व मूल्यमापन करताना, कोणत्यािी प्रकारे व कोठेिी अनुधचत व्यविार केल्याबद्िल ककांवा त्याला अपप्रेरणा दिल्याबद्िल नतला मिक्षा करण्यात आलेली असेल; ककांवा

(च) नतने, या अधधननयमाच्या, पररननयमाांच्या, वननयमाांच्या ककांवा आिेिाांच्या तरतुिीांचे पालन करण्याचे जाणीवपूवधक टाळले असेल ककांवा नकार दिला असेल ककांवा ववद्यापीठाच्या दितास िाननकारक असेल अिा रीतीने कोणतीिी कृती केली असेल; ककांवा

(ि) नतला, िैरवतधणूक केल्याबद्िल सक्षम प्राधधका-याकडून कोणत्यािी प्रकारची मिक्षा िेण्यात आली असेल; ककांवा

(ज) नतच्या पिीय स्थानामुळे, नतला परीक्षेसांबांधात आणण मूल्यमापनासांबांधात मािीत असलेली कोणतीिी िोपनीय बाब, कोणत्यािी रीतीने, नतने लोकाांसमोर उघड केली असेल ककांवा करण्याची व्यवस्था केली असेल, तर,

ती व्यक्ती, कोणत्यािी प्राधधकरणाांची, मांडळाांची व सममत्याांची सिस्य िोण्यास आणण प्राधधकरणे, मांडळे व सममत्या याांमध्ये मतिान करण्यास ननरिध ठरेल:

परांतु, खांड (ङ) व (ि) च्या बाबतीत, त्या व्यक्तीचा मतिनाचा िक्क, उक्त खांडाखालील मिक्षेच्या कालावधीमध्ये ननलांत्रबत ठेवण्यात येईल.

४१. प्राधिकरणाच्या ननणधयाची ननणाधयकता.- या अधधननयमाच्या तरतुिीांद्वारे ककांवा त्यान्वये अन्यथा तरतूि केली असेल त्याखेरीज, ववद्यापीठाच्या प्रत्येक प्राधधकरणाला, ते काये करीत असताना आणण या अधधननयमाच्या तरतुिीांद्वारे ककांवा त्यान्वये त्याला प्रिान केलेल्या अधधकाराांचा वापर करीत असताना आणण नेमून दिलेली काये ककांवा कतधव्ये पार पाडीत असताना, या अधधननयमाच्या तरतुिीांद्वारे ककांवा त्यान्वये त्यास नेमून दिलेल्या बाबीसांबांधी कायधवािी करण्याची आणण ननणधय घेण्याची आणण त्याला नेमून दिलेली काये ककांवा कतधव्ये पार पाडण्याची अनन्य अधधकाररता असेल.

४२. सदस्यत्वाचा राजीनामा.-(१) पिमसद्ध सिस्याव्यनतररक्त, अन्य सिस्यास, आपल्या सिीननशी लेखी राजीनामा िेता येईल. कुलपतीने नामननिेमित केलेल्या व्यक्तीस, कुलपतीला सांबोधून आपल्या सिीननशी लेखी राजीनामा िेता येईल आणण इतर कोणत्यािी सिस्यास, व्यवस्थापन मांडळाच्या अध्यक्षाला ककांवा कुलिुरूला सांबोधून आपल्या सिीननशी लेखीराजीनामा िेता येईल. ती व्यक्ती, कुलपतीने, ककांवा व्यवस्थापन मांडळाच्या अध्यक्षाने ककांवा, यथाजस्थनत, कुलिुरूने, नतचा राजीनामा स्वीकारल्यानांतर ककांवा, राजीनाम्याच्या दिनाांकापासून तीस दिवस पूणध झाल्यावर, यापैकी जे अिोिर घडेल तेव्िापासून सिस्य असण्याचे बांि िोईल.

(२) कोणत्यािी प्राधधकरणावर ककांवा मांडळावर नामननिेमित केलेली ककांवा ननयुक्त केलेली व्यक्ती त्या प्राधधकरणाच्या ककांवा मांडळाच्या पूवधपरवानिीमिवाय लािोपाठच्या तीन बैठकीांना अनुपजस्थत राििील तर, नतने आपले सिस्यत्व ररक्त केले असल्याचे मानण्यात येईल आणण ती, ज्या बैठकीस अनुपजस्थत राहिली असेल अिा नतस-या बैठकीच्या दिनाांकापासून ती सिस्य असण्याचे बांि िोईल.

४३. प्राधिकरणाांच्या बैठका.-(१) या अधधननयमाद्वारे अन्यथा तरतूि केली असेल त्याखेरीज, ववद्यापीठाने घदटत केलेल्या प्राधधकरणाांच्या, मांडळाांच्या ककांवा सममत्याांच्या, कोणत्यािी असल्यास, बैठकीच्या कामकाजाच्या सांबांधातील सवध बाबी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील.

(२) प्राधधकरणाची ककांवा मांडळाची बैठक, त्याच्या सधचवाने काढलेल्या नोदटशीद्वारे अध्यक्षाने ठरवविेल्या दिनाांकास बोलावविण्यात येईल.

(३) अन्यथा तरतूि केलेली असेल त्याखेरीज, बैठकीची िणपूती, सवधसाधारणपणे ववद्यमान सिस्य सांख्येच्या एक-तृतीयाांि सिस्याांनी ममळून िोईल. बैठकीची िणपूती िोत नसेल तर, अध्यक्ष, त्याच दिविी ककांवा नांतरच्या दिनाांकास ववमिष्ट वेळेपयांत बैठक स्थधित करील आणण अिा स्थधित केलेल्या बैठकीसाठी िणपूतीची आवश्यकता असणार नािी. पुढे चालू ठेवलेल्या बैठकीच्या पुढील दिविी िणपूतीची आवश्यकता असणार नािी.

(४) जेव्िा ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्राधधकरणाच्या ककांवा मांडळाच्या बैठकीचे अध्यक्षपि, अध्यक्षाने भूषववण्यासाठी पररननयमाांद्वारे ककांवा त्यान्वये तरतूि केली नसेल त्याबाबतीत ककांवा जेव्िा अिाप्रकारे तरतूि केलेला अध्यक्ष अनुपजस्थत असेल आणण अन्य कोणत्यािी व्यक्तीने अध्यक्षपि भूषववण्याची तरतूि केलेली नसेल तेव्िा, उपजस्थत असलेले सिस्य, त्याांच्यामधून एका व्यक्तीची, बैठकीचे अध्यक्षपि भूषववण्यासाठी ननवड करतील.

(५) अन्यथा तरतूि केली असेल त्याव्यनतररक्त, कायधसूचीवरील सवध बाबी, प्रश्न, ववषय ककांवा प्रस्ताव याांवर, उपजस्थत असलेल्या सिस्याांच्या बिुमताने ननणधय घेण्यात येईल.

(६) अध्यक्षास, मत िेण्याचा िक्क असेल. समसमान मते पडल्यास त्याबाबतीत, अध्यक्षास, ननणाधयक मत िेता येईल. सधचव, सिस्य नसेल तर, त्यास ववचारववमिाधत भाि घेण्याचा िक्क असेल, परंतु त्यास मतिानाचा िक्क असणार नािी.

४४. ररक्त पद भरणे.- पिमसद्ध सिस्याव्यनतररक्त एखाद्या सिस्याचे पि ररक्त िोईल तेव्िा, असे ररक्त पि, तीन मदिन्यांच्या कालावधीच्या आत, त्याच प्रवगाधतून भरण्यात येईल.

प्रकरण पाच

पररननयम, आदेश व
ववननयम.

४५. पररननयम व त्यांचे ववषय.- या अधधननयमाच्या तरतुिींस अधीन रािून, पररननयमांमध्ये पुढील सवध ककंवा त्यापैकी कोणत्यािी बाबींसाठी तरतूि करता येईल:-

(१) मानि पिव्या आणण िैक्षणणक वविेषोपाध्या प्रिान करणे;

(२) उपकेंद्रे ककंवा प्राििेमिक केंद्रे, ववद्यापीठ ववभाि, प्रिाला व वसनतगृिे सुरू करणे व ती चालववणे;

(३) या अधधननयमाच्या तरतुिींपैकी कोणत्यािी तरतुिींन्वये ननधाधररत न केलेल्या ववद्यापीठाच्या प्राधधकरणांची व मंडळांची रचना, अधधकार, कतधव्ये व काये;

(४) ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाि ककंवा केंद्रे बंि करणे;

(५) ववद्यापीठ प्राधधकरणांच्या बैठकांमध्ये कामकाज चालण्यासंबंधीच्या कायधपद्धतीचे ननयम;

(६) ववद्यापीठांची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी ववद्यापीठाच्या ननधीचा ववननयोि करणे; (७) व्यक्तींकडून ककंवा संघटनांकडून ववश्वस्त ननधी, मृत्युपत्रत्त िान, िेणग्या, िाननननधी व अनुिाने स्वीकारणे आणण त्यांचे व्यवस्थापन करणे;

(८) ववद्यापीठाचे कसूरिार अध्यापक, अधधकारी व अन्य कमधचारी यांच्याववरुद्ध मिस्तभंिाची कारवाई करणे;

(९) ववद्यापीठाच्या ववद्यार्थयांच्या ननवासस्थानाच्या, वतधणुकीच्या आणण मिस्तीसंबंधीच्या िती, आणण पुढील बाबींसि, मिस्तभंि ककंवा िैरवतधणूक केल्याबाबत त्यांच्याववरोधात करावयाची कारवाई:-

(क) परीक्षेत िैरमािांचा वापर करणे ककंवा त्यास अपप्रेरणा िेणे;

(ख) मूल्यमापन व परीक्षा यांच्या प्रभारी अधधका-याने ककंवा ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी अधधका-याने ककंवा प्राधधका-याने केलेल्या कोणत्यािी अधधकृत चौकिीस िजर रािण्यास ककंवा साक्ष िेण्यास नकार िेणे; ककंवा

(ि) िैरमिस्त ककंवा अन्यथा आक्षेपािध वतधणूक- मि ती, ववद्यापीठात ककंवा ववद्यापीठाच्या बािेर केलेली असो;

(१०) ववद्यार्थयांच्या तक्रारींचे ननवारण करण्याची यंत्रणा व कायधपद्धती;

(११) ववद्यापीठातील ववद्याथी पररषिेची काये व कतधव्ये;

(१२) या अधधननयमान्वये प्राधधकरणांवर, मंडळांवर व सममत्यांवर कुलिुरुकडून सिस्यांचे नामननिेिन करताना अनुसरावयाची मानके व कायधपद्धती;

(१३) कलम ६२ च्या पोट-कलम (६) अन्वये खरेिीसाठी अनुसरावयाची कायधपद्धती; (१४) या अधधननयमाच्या तरतुिींची अंमलबजावणी करण्यासाठी पररननयमाद्वारे ववदित करावयाची ककंवा आवश्यक असेल अिी कोणतीिी बाब.

४६. पररननयम तयार करणे.-(१) ननयामक मंडळाला, वेळोवेळी, यात यापुढे तरतूि केलेल्या रीतीने नवीन ककंवा अनतररक्त पररननयम तयार करता येतील, ककंवा त्यात सुधारणा करता येतील ककंवा ते ननरमसत करता येतील:

परंतु, पदिले पररननयम, ननयत दिनांकापासून एका वषाच्या आत करण्यात येतील.

(२) व्यवस्थापन मांडळाकडून पुढीलप्रमाणे पररननयम सममती घदटत करण्यात येईल:-

(क) कुलिुरु-अध्यक्ष;

(ख) ववद्यापीठाच्या प्रत्येक प्रिालेचा अधधष्ठाता;

(ि) ववद्यापीठाचा एक प्राध्यापक;

(घ) ववद्यापीठाचा कुलसधचव, सिस्य-सधचव;

(ङ) व्यवस्थापन मांडळाने ननयुक्त केलेला एक ववधी सल्लाििार ककांवा समुपिेिी;

(३) अिी पररननयम सममती, माििील पूवधवती कलमामध्ये ननदिधष्ट केलेल्या बाबीांििी सांबांधधत असणा-या पररननयमाांचा मसुिा तयार करील व तो प्रस्ताववत करील आणण तो व्यवस्थापन मांडळाला साािर करील.

(४) व्यवस्थापन मांडळाने सांमत केलेला प्रत्येक पररननयम, कुलपतीकडे साािर करण्यात येईल, तो त्यास आपली अनुमती िेईल ककांवा ती रोखून ठेवील ककांवा तो पररननयम पुनववधचारासाठी ननयामक मांडळाकडे परत पाठवील. कुलपतीस, अिा पररननयमाच्या अांमलबजावणीमुळे राज्य िासनावर ववत्तीय अथवा अन्यथा अपेक्षक्षत भार पडत असेल तर, पररननयमाांचा मसुिा राज्य िासनाकडे ववचाराथध पाठववता येईल.

(५) व्यवस्थापन मांडळाने सांमत केलेला कोणतािी पररननयम, कुलपतीकडून अनुमती िेण्यात येईपयांत ववधधग्राह्य ठरणार नािी ककांवा तो अांमलात येणार नािी.

(६) पूवधवती पोट-कलमाांत कािीिी अांतभूधत असले तरी, कुलपतीस, स्वाधधकारे ककांवा राज्य िासनाच्या सल्ल्यावरून, त्याने ववननदिधष्ट केलेल्या कोणत्यािी बाबीच्या सांबांधात पररननयमाांमध्ये तरतुिी करण्यासाठी ववद्यापीठाला ननिेि िेता येतील आणण व्यवस्थापन मांडळाने असे ननिेि प्राप्त झाल्यापासून तीस दिवसाांच्या आत, त्याांचे अनुसरण करण्यात कसूर केली तर, कुलपतीस, व्यवस्थापन मांडळाने, कळववलेली अिा ननिेिाांचे अनुपालन करणे त्याला िक्य न झाल्याबद्िलची कारणे, कोणतीिी असल्यास, ववचारात घेतल्यानांतर, त्याबाबतीत सुयोग्य असे पररननयम करता येतील ककांवा त्या पररननयमाांत सुधारणा करता येतील.

(७) व्यवस्थापन मांडळास, पररननयमाचा मसुिा, एकतर स्वतःिून ककांवा पररननयम सममतीच्या प्रस्तावावरून, ववचारात घेता येईल. व्यवस्थापन मांडळ, त्यावर ववचार करण्यापूवी, पररननयम सममतीचे मत मािवील:

परांतु, पररननयम सममतीने, मसुिा ममळाल्याच्या दिनाांकापासून तीन मदिन्याांच्या आत, नतचे मत साािर करण्यात कसूर केली तर, व्यवस्थापन मांडळास त्या मसुद्यावर ववचार करण्याची कायधवािी सुरू करता येईल.

(८) व्यवस्थापन मांडळास, आवश्यक वाटल्यास, त्याच्यापुढे ववचाराथध असलेल्या कोणत्यािी पररननयमाच्या मसुद्यासांबांधात, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी अधधका-याचे, प्राधधकरणाचे ककांवा मांडळाचे मत माििवता येईल :

परांतु, जर असा कोणतािी पररननयमाचा मसुिा, ववद्याववषयक बाबीांििी सांबांधधत असेल तर, व्यवस्थापन मांडळ, त्यावर ववचार करण्यापूवी, ववद्यापररषिेचे मत मािवील.

(९) व्यवस्थापन मांडळ, पररननयम सांमत करील आणण ते, कुलपतीांच्या मान्यतेसाठी, त्याला साािर करील.

४७.आदेश व त्याांचेववषय.- या अधधननयमाच्या तरतुिीांस अधीन रािून, आिेिात पुढील सवध ककांवा त्यापैकी कोणत्यािी बाबीांसाठी तरतूि करता येईल :-

(१) या अधधननयमाखालील िुल्क ननजश्चती सममतीने स्वीकारावयाचे, पाठ्यक्रमाांचे व अध्ययनक्रमाांचे िुल्क, इतर िुल्क व आकार ननजश्चत करावयाची मानके व प्रकक्रया ;

(२) परीक्षकाांच्या नेमणुका व कतधव्ये याांचे ननयमन करणा-या िती;

(३) परीक्षा व इतर चाचण्या घेणे व मूल्यमापन करणे आणण ज्या रीतीने परीक्षक, उमेिवारांचे मूल्यननधाधरण करतील ककांवा त्यांची परीक्षा घेतील ती रीत ;

(४) ववकलाांि व्यक्तींचे िक्क अधधननयम, २०१६ (२०१६चा४९) याच्या तरतुिीांनुसार आणण वेळोवेळी काढलेली ववद्यापीठ अनुिान आयोिाची मािधििधकतत्त्वे व ननिि यांनुसार एक कक्ष स्थापन करण्याच्या तरतुिीांसि समान सांधी कक्षाची रचना, अधधकार, कतधव्ये व काये ;

(५) ववद्यापीठामधील ववद्यार्थयाांचे रॅधिांि करण्यास प्रनतबांध करण्याकररता यांत्णा ; (६) कामाच्या दठकाणी मदिलाांचा लैंधिक िळ (प्रनतबांध, मनाई व ननवारण) अधधननयम, २०१३ (२०१३ चा १४) याच्या तरतुिीांनुसार ववद्यापीठाचे अध्यापक, कमधचारी, ववद्याथी याांच्या लैंधिक िळास प्रनतबांध आणण लैंधिक िळ व त्याच्यािी सांबधधत घटना याांच्यािी सांबांधधत असलेल्या तक्रारींचे ननवारण करण्यासाठी आणण लैंधिक िळ करण्यात सिभािी असणा-यांना मिक्षा करण्याकररता यांत्णा ;

(७) िा अधधननयम ककांवा परररननयम याद्वारे ककांवा त्यान्वये, आििाद्वारे ववदित करावयाची ककांवा या अधधननयमाच्या तरतुिी अांमलात आणण्यासाठी आवश्यक असेल अिी कोणतीिी ववद्याववषयक बाब.

४८.आदेश व ते तयार करणे.- (१) व्यवस्थापन मांडळास, यात यापुढे तरतूि केलेल्या रीतीने वेळोवेळी, नवीन ककांवा अनतररक्त आिि तयार करता येतील, त्यात सुधारणा करता येईल ककांवा ते ननरमसत करता येतील.

(२) ववद्याववषयक बाबींिी सांबांधधत असलेला कोणतािी आिि िा, त्याचा मसुिा ववद्यापररषिेकडून प्रस्ताववत करण्यात आल्याखेरीज, व्यवस्थापन मांडळाद्वारे तयार करण्यात येणार नािी, त्यात सुधारणा केली जाणार नािी ककांवा तो ननरमसत केला जाणार नािी.

(३) व्यवस्थापन मांडळाने तयार केलेले सवध आिि, बैठकीच्या दिनाांकापासून ककांवा ते ननिि िेईल अिा दिनाांकापासून अांमलात येतील, परांतु, अिा प्रकारे तयार केलेला प्रत्येक आिि, व्यवस्थापन मांडळाच्या बैठकीच्या दिनाांकापासून िोन आठवड्याांच्या आत, कुलपतीला सािर करण्यात येईल. कुलपतीला, आिि प्राप्त झाल्यापासून चार आठवड्याांच्या आत, त्याची अांमलबजावणी स्थधित ठेवण्याबाबत व्यवस्थापन मांडळाला ननिि िेण्याचा अधधकार असेल, आणण तो, िक्य नततक्या लवकर, त्यावरील त्याचा आक्षेप व्यवस्थापन मांडळाला कळवील. त्याला, व्यवस्थापन मांडळाचे अमभप्राय प्राप्त झाल्यानांतर, आिि स्थधित करणारा आिि एकतर मािे घेता येईल ककांवा तो नामांजूर करता येईल आणण त्यावरील त्याचा ननणधय अांनतम असेल.

४९.ववननयम.- (१) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये ववदित केलेल्या तरतुिीांना अधीन रािून, व्यवस्थापन मांडळास, या अधधननयमािी, परररननयमाांिी व आििाांिी सुसांित असतील असे ववननयम, पुढील िोष्टींसाठी करता येतील :-

(क) अधधिात्वृत्ती, प्रवासी अधधिात्वृत्ती, मिष्ट्यवृत्ती, िात्वृत्ती, पिके व बक्षक्षसे सुरू करणे व ती प्रिान करणे ;

(ख) परस्पराांच्या फायद्याच्या िैक्षणणक अध्ययनक्रमाांसाठी अन्य ववद्यापीठे, पररसांस्था व सांघटना याांच्यािी सियोि करणे ;

(ि) ववद्यापीठाचा अमभलेख जतन करणे ;

(घ) ज्याकररता ववननयमाांद्वारे तरतूि करावयाची आिे ककांवा करता येईल अिा सवध ककांवा कोणत्यािी बाबीांसाठी िा अधधननयम, परररननयम ककांवा आििाद्वारे ककांवा त्यान्वये तरतूि करणे ;

(ङ) व्यवस्थापन मांडळाच्या मते, या अधधननयमाच्या, परररननयमाांच्या ककांवा आििाांच्या प्रयोजनाथध, ज्यासाठी तरतुिी करणे आवश्यक आिे, अिा सवध िैक्षणणक बाबी.

(२) या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये ववदित केलेल्या तरतुिीांना अधीन राहून, ववद्यापररषेला, या अधधननयमािी, पररननयमाांिी व आिेिाांिी सुसांगत असलेल्या ववद्याववषयक बाबीांिी सांबांधधत असणारे ववननयम करता येतील.

(३) प्रिलेचा अधधष्ठाता, पोट-कलमे (१) व (२) मध्ये ननदिधष्ट केलेल्या बाबीांची आणण िा अधधननयम, पररननयम ककांवा आिेि याद्वारे ककांवा त्यान्वये ज्या बाबीांसाठी ववननयमाद्वारे तरतूि करावयाची आिे ककांवा तरतूि करता येईल अिा सवध ककांवा कोणत्यािी बाबीांची तरतूि करणा-या ववननयमाांचा मसुिा तयार करील आणण तो, व्यवस्थापन मांडळाच्या ककांवा, यथाजस्थनत, ववद्यापररषेच्या मान्यतेसाठी ठेवील.

प्रकरण सिा

अध्यापक, कमधचारी व ववद्याथी याांच्या तक्रारीांचे ननवारण.

५०.तक्रार ननवारणसशमती.- (१) ववद्यापीठाांचे अध्यापक व इतर कमधचारी याांच्या तसेच, राज्य िासन व त्याांचे अधधकारी याांच्या ववरुद्धच्या तक्रारीांखेरीज, ज्या ववद्यापीठ न्यायाधधकरणाच्या आणण ववद्यापीठाच्या ववद्याथी तक्रार ननवारण कक्षाच्या अधधकारक्षेत्ात येत नािीत अिा, इतर सवध प्रकारच्या तक्रारीांवर कायधवािी करण्यासाठी ववद्यापीठामध्ये, एक तक्रार ननवारण सममती असेल.

(२) ववद्यापीठ, तक्रार ननवारण सममतीला प्रिासकीय सिाय्य करण्यासाठी सिायक कुलसधचवापेक्षा कमी िजाधचा नसेल अिा ववद्यापीठाच्या अधधका-याच्या अध्यक्षतेखाली एक तक्रार ननवारण कक्ष स्थापन करील.

(३) तक्रार ननवारण सममतीमध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल :-

(क) कुलगुरुने नामननिेमित केलेला, जजल्िा न्यायाधीिाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाधचा नसेल असा सेवाननवृत न्यायाधीि, अध्यक्ष ;

(ख) कुलगुरुने नामननिेमित केलेला एक प्रिलेचा अधधष्ठाता ;

(ग) व्यवस्थापन मांडळाच्या अध्यक्षाने नामननिेमित केलेला व्यवस्थापन मांडळाचा एक सिस्य ;

(घ) कुलसधचव, सिस्य-सधचव ;

(ङ) व्यवस्थापन मांडळाने नामननिेमित केलेला, अनुसूधचत जाती ककांवा अनुसूधचत जमाती ककांवा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककांवा भटक्या जमाती ककांवा इतर मागासविाधतील ववद्यापीठाचा एक अध्यापक आणण एक अध्यापकेतर कमधचारी;

(च) व्यवस्थापन मांडळाने नामननिेमित केलेला, एक ववधध सल्लागार, ककांवा समुपिेिी :

परांतु, एक सिस्य मदिला असेल.

(४) तक्रार ननवारण सममतीचा अध्यक्ष म्िणून सेवाननवृत्त झालेल्या न्यायाधीिाचे आणण सिस्य म्िणून प्रिलेच्या अधधष्ठात्याचे नामननिेिन िे, कुलगुरू, प्रत्येक प्रकरणी वेळोवेळी ठरवील अिा, एकूण तीन वषाांपेक्षा अधधक नसेल अिा कालावधीसाठी करण्यात येईल.

(५) तक्रार ननवारण सममतीचा अध्यक्ष, ववद्यापीठाकडून ननधाधररत करण्यात येईल असे पाररश्रममक व वािनभत्ता ममळण्यास िक्किार असेल.

(६) तक्रार ननवारण सममती, व्यविायध असेल तेथवर, तक्रार िाखल केल्याच्या दिनाांकापासून तीन मदिन्याांच्या आत, कायद्यानुसार तक्रारीची सुनावणी, समझोता करील व त्यावर ननणधय िेईल.

(७) िोन्िी पक्षकाराांना आपले म्िणणे माांडण्याची वाजवी सांधी दिल्यानांतर, ववद्यापीठाच्या व मिाववद्यालय न्यायाधधकरणाच्या अधधकारक्षेत्ात नसलेल्या कमधचा-याांच्या सेवेसांबांधीची िा-

िाणी ककांवा तक्रारी ववचाराथध स्वीकारणे व त्यावर ननणधय िेणे िे, तक्रार ननवारण सममतीसाठी कायिेीर असेल.

(८) ववद्यार्थयाांच्या िा-िाण्याांचे ननवारण करण्यासाठी आणण अिा तक्रारी कमी करण्यासाठी आणण त्यास अटकाव करण्यासाठी उच्चतर प्राधधकरणाांना उपाय सुचववण्यासाठी ववद्यापीठामध्ये ववद्याथी तक्रार ननवारण कक्ष असेल. ववद्याथी तक्रार ननवारण कक्षाची कामकाजववषयक कायधकारी यांत्णा िी, ववद्यापीठ अनुिान आयोि (तक्रार ननवारण) ववननयम, २०१२ ककांवा त्या त्या वेळी अांमलात असलेले इतर कोणतेिी ववननयम याांच्या तरतुिीांनुसार तयार केलेल्या पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे असेल.

५१.न्यायाधिकरण.- (१) सांत िाडिबाबा ववद्यापीठ, अमरावती कररता स्थापन केलेले न्यायाधधकरण िे, मिाराष्ट्र सावधजननक ववद्यापीठ अधधननयम, २०१६ (२०१७ चा मि.६) याच्या कलम ८१ च्या पोट-कलम (१) मध्ये ववननदिधष्ट केलेल्या बाबीांच्या सांबधातील ववद्यापीठ व ववद्यापीठाचे कमधचारी याांच्यामधील वववािाांचा अमभननणधय करण्याकररता या अधधननयमाच्या प्रयोजनाथध न्यायाधधकरण असेल.

(२) मिाराष्ट्र सावधजननक ववद्यापीठ अधधननयम, २०१६ (२०१७ चा मि.६) याची कलमे ८०, ८१, ८२, ८३, ८४ व ८५ याांमध्ये तरतूि केलेला अन्य तपशील व कायधपद्धती, योग्य त्या फेरफाराांसि, ववद्यापीठास लािू िोतील.

प्रकरण सात

प्रवेश, परीक्षा, मूल्यमापन व ववद्यार्थयाांशी सांबांधित असणा-या इतर बाबी.

५२.प्रवेश.- िैक्षणणक पररसांस्थाांमधील प्रवेिासाठी असलेल्या राज्य िासनाच्या, सवध आरक्षण धोरणास अधीन रािून, ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाि, केंद्रे व उप-केंद्रे ककांवा प्रािेमिक केंद्रे याांमधील सवध पाठ्यक्रमाांना राज्य िासनाने, वेळोवेळी, काढलेल्या अधधसूचना ककांवा आिेि ककांवा केलेले ननयम याांनुसार स्पधाधत्मक िुणाांच्या आधारावर ववद्यापीठाकडून प्रवेि िेण्यात येतील, आणण िैक्षणणक सत् सुरू िोण्याच्या आधी ववद्यापीठाकडून त्याांस प्रमसद्धी िेण्यात येईल :

परांतु, मिस्तीचे पालन करण्याच्या दृष्टीने, सांबांधधत प्राधधकरणास, कोणत्यािी िैक्षणणक अध्ययनक्रमाच्या प्रवेिाच्या वेळी असेल त्याखेरीज, एखाद्या ववद्यार्थयाधला प्रवेि नाकारण्याचा अधधकार असेल.

५३.प्रवेशाांसांबांिीचे वववाद.- ववद्यापीठ प्रिाला, ववभाि व उप-केंद्रे ककांवा प्रािेमिक केंद्रे याांसि केंद्रे याांमधील प्रवेिाांसांबांधीचे सवध वववाि िे, कलम ५० च्या पोट-कलम (८) नुसार ववद्यापीठ ववद्याथी तक्रार ननवारण कक्षाकडून अमभननणीत करण्यात येतील.

५४परीक्षावमूल्यमापन.- प्रत्येक िैक्षणणक वषध सांपण्यापूवी, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळ, ववद्यापीठाकडून घेण्यात येणा-या पुढील िैक्षणणक वषाधतील परीक्षाांचे वेळापत्क आणण जेथे लािू असेल तेथे, अिा प्रत्येक पाठ्यक्रमाच्या मूल्यमापनाच्या पसांतीवर आधाररत श्रेयाांक पद्धतीचे वेळापत्क तयार करील आणण ते प्रमसद्ध करील आणण त्या वेळापत्काचे काटेकोरपणे पालन करील. त्यात ननष्टफळ ठरल्यास, ववद्यापीठाच्या सांबांधधत प्राधधकरणास ककांवा अधधका-यास, तीस
दिवसाांच्या आत त्याबाबतचा सकारण अिवाल व्यवस्थापन मांडळाला सािर करावा लािेल आणण यासांबांधातील व्यवस्थापन मांडळाचे ननिेि ककांवा ननणधय, अांनतम व बांधनकारक असतील :

परांतु, ववद्यापीठाला, त्याच्या ननयांत्णाबािेरील कारणाांमुळे व पररजस्थतीमुळे उक्त वेळापत्काचे पालन करणे िक्य झाले नािी तर, ते, प्रमसद्ध केलेल्या वेळापत्काचे पालन न करण्याची तपशीलवार कारणे समाववष्ट असणारा अिवाल, व्यविायध असेल नततक्या लवकर, कुलपतीला व राज्य िासनाला सािर करील.

स्पष्टीकरण.- “ परीक्षांचे वेळापत्क " याचा अथध, परीक्षांच्या योजनेचा भाि असलेल्या प्रत्येक प्रश्नपत्रिकेची वेळ, दिवस व दिनांक यांचा तपशील िेणारा तक्ता, असा आिे आणण त्यामध्ये प्रात्यक्षिक परीक्षांच्या तपमिलाचा िेखील समावेि असेल.

५५.ननकाल जाहीर करणे.- ववद्यापीठ, त्याने घेतलेल्या प्रत्येक परीक्षेचा ननकाल, त्या ववमिष्ट पाठ्यक्रमाच्या परीक्षेच्या अखेरच्या दिनांकापासून पांधरा दिवसांच्या आत जाििीर करण्याचा आटोकाट प्रयत्न करील आणण कोणत्यािी पररजस्थतीत त्याच्या अखेरच्या दिनांकापासून उमिरात उमिरा तीस दिवसांच्या आत तो, घोवषत करील :

परांतु, जर कोणत्यािी कारणाने पूवोक्त तीस दिवसांच्या कालावधीच्या आत कोणत्यािी परीक्षेचा व मूल्यमापनाचा ननकाल अांनतमतः घोवषत करणे ववद्यापीठाला िक्य झाले नािी तर, परीक्षा व मूल्यमापन मांडळाचा सांचालक, अिा ववलांबाची कारणे समाववष्ट असणारा एक तपशीलवार अिवाल तयार करील आणण तो कुलिुरुमाफधत कुलपतीला, व्यवस्थापन मांडळाला आणण राज्य िासनाला सािर करील आणण त्या सांबांधातील कुलपतीचा ननिेि अांनतम व बांधनकारक असेल.

५६.वेळापत्रकाचे पालन न केल्यामुळे परीक्षा व मूल्यमापन अववधिग्राह्य न ठरणे.- ववद्यापीठाने वेळापत्काचे पालन केले नािी केवळ या कारणाांवरून कोणतीिी परीक्षा ककांवा मूल्यमापन ककांवा परीक्षेचा ककांवा मूल्यमापनाचा ननकाल अववधधग्राह्य ठरणार नािी.

५७.क्रीडा व अभ्यासक्रमाबाहेरील कायधक्रम.- क्रीडा, साांस्कृनतक कायधक्रम व यथाजस्थनत, इतर अभ्यासक्रमाबाििेरील कायधक्रम यांसाठी आपापल्या विांचे प्रनतननधधत्व करण्यासाठी ननवडलेल्या ववद्यार्थयांची ननवड, खुल्या स्पधेमधून सवधस्वी िुणवत्तेच्या आधारावरच केली जात आिे याची सुननजश्चती करण्यासाठी, ववद्यापीठाची प्राधधकरणे यथोधचत पररननयम, आिेि व ववननयम तयार करतील.

प्रकरण आठ

पररषदा व सशमत्या.

५८.पररषदा व सशमत्या.-या अधधननयमान्वये पुढील सममत्या व पररषा घदटत करण्यात येतील:-

(एक) ववद्याथी पररषि ;

(िोन) ववत्त व लेखा सममती ;

(तीन) इमारत व बाांधकाम सममती;

(चार) खरेिी व ववक्री सममती ;

(पाच) ज्ञान सांसाधन सममती ;

(सिा) िुल्क ननजश्चती सममती ;

(सात) ननवड व ननयुक्ती सममती ;

(आठ) अांतिधत िुणवत्ता िमी सममती.

५९ववद्याथी पररषद.- (१) ववद्यार्थयांच्या कल्याणाकडे लक्ष िेण्यासाठी आणण अधधक चाांिल्या सामुिानयक जीवनासाठी वववव‍ध ववद्याथी सांघाांच्या अभ्यासक्रमाबाििेरील कायधक्रमाांचे प्रचालन करण्यासाठी व त्याबाबतीत समन्वय साधण्यासाठी एक ववद्याथी पररषि असेल. ववद्याथी पररषि, कोणत्यािी राजकीय चळवळीांमध्ये भाि घेणार नािी.

(२) ववद्याथी पररषिेमध्ये, पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ - अध्यक्ष ;

(ख) ववद्याथी पररषिेच्या प्रनतननधीांनी त्याांच्यामधून ननवडून दिलेला सरधचटणीस सिस्य-सधचव ;

(ि) जजमखाना सधचव;

(घ) कुलिुरूने नामननिेमित केलेली, एक मदिला ववद्याथी प्रनतननधी ;

(ङ) ववदित केल्याप्रमाणे, सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ, राष्ट्रीय सेवा योजना व क्रीडा यांच्या मिफारीींवरून कुलिुरूने, अनुसूधचत जाती ककांवा अनुसूधचत जमाती ककांवा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककांवा भटक्या जमाती ककांवा इतर मािािसविध ककांवा ववषे मािािसप्रविध यांच्यामधून आळीपाळीने, नामननिेमित केलेला एक ववद्याथी प्रनतननधी ;

(च) ववदित केल्याप्रमाणे, अनुक्रमे,

(एक) राष्ट्रीय सेवा योजना (एनएसएस) ककांवा राष्ट्रीय िात् सेना, (एनसीसी);

(िोन) क्रीडा; आणण

(तीन) साांस्कृनतक काये,

याांमध्ये सिभािी असलेल्या, ववद्यापीठ ववभािाांच्या ववद्यार्थयाांमधून, सांचालक, ववद्याथी ववकास मांडळ याांनी नामननिेमित केलेला, प्रत्येकी एक ववद्याथी.

(३) ववद्याथी पररषेच्या पदिल्या बैठकीच्या अध्यक्षस्थानी कुलिुरु असेल आणण त्याला योग्य वाटतील असे इतर अधधकारी त्या बैठकीस उपजस्थत असतील.

(४) ववद्याथी, जर त्याची पूणधवेळ ववद्याथी म्िणून नावनोंिणी केली असेल तरच केवळ, ववद्याथी पररषेचा सिस्य िोण्यास ककांवा सिस्य म्िणून राििण्यास पात् असेल.

(५) ववद्याथी पररषेचा अथधसांकल्प, बैठकीची वारांवारता, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

(६) ववद्याथी पररषेच्या ववद्याथी सिस्याांचे नामननिेिन, ककांवा यथाजस्थनत, ननवडणूक िी, प्रत्येक वषी, िैक्षणणक वषध सुरू झाल्यानांतर िक्य नततक्या लवकर, ववदित करण्यात येईल अिा दिनाांकास घेण्यात येईल. ववद्याथी सिस्याांचा पिावधी िा, िरम्यानच्या कालावधीत या अधधननयमाद्वारे ककांवा त्यान्वये ववननदिधष्ट केलेल्या ननरिधतेंपैकी कोणत्यािी ननरिधतेस पात् झाला नसेल तर, नामननिेिनाच्या ककांवा ननवडणुकीच्या दिनाांकापासून सुरू िोऊन िैक्षणणक वषाधच्या िेवटच्या दिवसापयांत असेल, आणण त्यानांतर तो समाप्त िोईल.

(७) ववद्याथी पररषेच्या एक तृतीयाांि सिस्याांनी ममळून िणपूती िोईल. बैठकीचे कामकाज चालवण्याची कायधपद्धती आणण अिा इतर बाबी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील. प्रत्येक तीन मदिन्याांतून ककमान एकिा पररषेची बैठक घेण्यात येईल.

(८) नामननिेिनाची ककांवा ननवडणुकीची प्रकक्रया, अधधकार व कतधव्ये, ननवडणूक घेणारे प्राधधकरण, अिा ननवडणुका घेणारी याांत्णा, उमेिवार व ननवडणूक प्रिासक याांच्यासाठी आचारसांदिता आणण अिा ननवडणुकीच्या सांबांधातील िा-िाण्याांचे ननवारण करणारी याांत्णा िी, व्यवस्थापन मांडळाकडून आिेिाद्वारे ववननदिधष्ट करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

(९) या कलमाच्या तरतुिी, व्यवस्थापन मांडळाने ववननदिधष्ट केल्याप्रमाणे पोट-कलम (८) अन्वये आिेि काढल्यानांतर, अिा आिेिाच्या दिनाांकापासून अांमलात येतील.

६०.ववत्त व लेखा सशमती.-(१) ववद्यापीठाच्या आधथधक व्यविाराांचे ननयोजन, समन्वय व त्यावर िेखरेख ठेवण्यासाठी एक ववत्त व लेखा सममती असेल. उपलब्ध तरतुिी लक्षात घेऊन िी सममती, लेख्याांची, वाढत्या खचाधची व नवीन खचाधचा समावेि असणा-या नवीन प्रस्तावाांची तपासणी करील.

(२) ववत्त व लेखा सममतीमध्ये, पुढील सिस्याांचा समावेि असेल :-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) लेखा व कोषािारे सांचालक ककांवा लेखा व कोषािारे सिसांचालकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेला त्याचा प्रनतननधी ;

(ि) व्यवस्थापन मांडळातील कुलपतीची नामननिेमित व्यक्ती ;

(घ) कुलिुरुने नामननिेमित केलेली ववद्या पररषितेील एक व्यक्ती ;

(ङ) व्यवस्थापन मांडळाने नामननिेमित केलेले िोन तज्ज्ञ, त्यापैकी एक व्यक्ती िी, लेखाांकन व लेखापरीक्षा क्षेत्ातील तज्ज्ञ असणारी सनिी लेखापाल असेल आणण िुसरी व्यक्ती िी ववत्त क्षेत्ातील तज्ज्ञ असेल;

(च) ववद्यापीठाने ननयुक्त केलेला लेखापरीक्षक ;

(ि) कुलसधचव ;

(ज) ववत्त व लेखा अधधकारी, सिस्य-सधचव.

(३) सममतीच्या बैठकीची िणपूती, पाच सिस्याांनी ममळून िोईल.

(४) पिमसद्ध सिस्याांव्यनतररक्त सममतीचे इतर सवध सिस्य, पाच वषाांच्या मुितीकररता पि धारण करतील आणण ते, पुननाधमननिेिनासाठी पात् असणार नािीत.

(५) सममतीची वषाधतून ककमान चार वेळा बैठक घेण्यात येईल.

(६) ववत्त व लेखा सममती, -

(क) ववत्त व लेखा अधधका-याने सािर करावयाचे वावषधक लेखा वववरणपत्, लेखापरीक्षा केलेल्या लेख्याांचे अांनतम वववरणपत् आणण लेखापरीक्षा अिवाल व त्याचा अनुपालन अिवाल, आणण वावषधक ववत्तीय अांिाजपत्क याांची तपासणी करील व त्यावर ववचार करील आणण मान्यतेसाठी त्याची व्यवस्थापन मांडळास मिफारस करील;

(ख) उपलब्ध तरतुिी ववचारात घेऊन, वाढत्या खचाधची व नवीन खचाधचा समावेि असणा-या सवध नवीन प्रस्तावाांची तपासणी करील ;

(ि) उत्पािक कामासाठी कजाधतून ममळणा-या उत्पन्नासि, ववद्यापीठाचे उत्पन्न व साधनसांपत्ती याांवर आधाररत असलेल्या, वषाधच्या एकूण आवती व अनावती खचाधच्या मयाधिाांची व्यवस्थापन मांडळाकडे मिफारस करील;

(घ) ववद्यापीठाची मत्ता व साधनसांपत्तीची उत्पािक िुांतवणूक व व्यवस्थापन याांबाबत व्यवस्थापन मांडळास मिफारस करील;

(ङ) ववद्यापीठाच्या ववकासासाठी साधनसांपत्ती आणखी वाढवण्याच्या सांभाव्यताांचा िोध घेईल ;

(च) व्यवस्थापन मांडळाने ननयुक्त केलेल्या लेखापरीक्षकाांकडून ववद्यापीठाच्या लेख्याांची लेखापरीक्षा करून घेण्यासाठी आवश्यक ती उपाययोजना करील;

(ि) ववद्यापीठाच्या मालमत्तेच्या व ननधीच्या प्रिासनािी सांबांधधत असलेल्या बाबीांवर व्यवस्थापन मांडळाला सल्ला िेईल ;

(ज) राज्य िासनाकडून ममळालेला ननधी, मत्ता आणण इतर साधनसांपत्ती याांच्या बाबतीत, राज्य िासनाने, वेळोवेळी काढलेल्या आिेिाांची योग्य प्रकारे अांमलबजावणी केली जात असल्याबद्िल सुननजश्चती करील;

(झ) व्यवस्थापन मांडळाने, ववद्या पररषिेने ककांवा ववद्यापीठाच्या इतर कोणत्यािी प्राधधकरणाने, मांडळाने ककांवा सममतीने अथवा कोणत्यािी अधधका-याने नतच्याकडून ननदिधष्ट केलेल्या ववत्तीय बाबीसांबांधात सल्ला िेईल ;

(ञ) नतच्या ननिधिनास येईल अिी, ववत्तीय बाबीसांबांधातील कोणतीिी चूक ककांवा अननयममतता कुलिुरुला कळवील, जेणेकरून कुलिुरूला, त्या बाबीच्या िाांभीयधतेचे ननधाधरण केल्यानांतर तत्परतेने सुयोग्य कारवाई करता येईल ककांवा ती बाब, व्यवस्थापन मांडळाकडे ननदिधष्ट करता येईल;

(ट) व्यवस्थापन मांडळाने नेमलेल्या लेखापरीक्षकाांकडून व राज्य िासनाने नेमलेल्या साांववधधक लेखापरीक्षकाांकडून केल्या जाणा-या लेखापरीक्षेसाठी ववद्यापीठाचे वावषधक लेखे खुले केले जात असल्याची सुननजश्चती करील;

(ठ) ववत्तीय स्रोतांचे व्यवस्थापन, लेखे ठेवणे आणण लेखे ठेवण्याची कायधक्षमता आणण लेखापरीक्षेच्या कायधपद्धती उंचावण्यासाठी आधुननक तांत्ज्ञानाचा वापर करण्याकररता ववववध सुधारणांचा अभ्यास करील ;

(ड) ववद्यापीठ प्राधधकरणांकडून नेमून िेण्यात येतील अिी ववत्त व लेख्यांिी सांबांधधत असलेली इतर कोणतीिी काये व कामे पार पाडील.

६१.इमारत व बाांिकाम सशमती.-(१) ववद्यापीठाची लिान व मोठी पायाभूत सुववधांची ववकास कामे कायधक्षमतेने व कालबद्ध रीतीने पार पाडण्यासाठी एक इमारत व बांधकाम सममती असेल.

(२) इमारत व बांधकाम सममतीमध्ये पुढील सिस्यांचा समावेि असेल :-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) व्यवस्थापन मांडळातील कुलपतीने नामननिेमित केलेली व्यक्ती ;

(ि) ववद्यापीठ ज्या प्रिेिात आिे त्या प्रिेिाचा प्रभार असणारा सावधजननक बांधकाम ववभािाचा मुख्य अमभयांता ककांवा कायधकारी अमभयांत्याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली त्या प्रिेिातील त्याची नामननिेमित व्यक्ती ;

(घ) कुलिुरूने, खाजिी क्षेत्ातून नामननिेमित केलेला एक प्रख्यात अमभयांता ; (ङ) कुलिुरूने खाजिी क्षेत्ातून नामननिेमित केलेला एक प्रख्यात वास्तुवविारि ; (च) एक वररष्ठ स्थापत्य अमभयांता, अधधमानतः अमरावती मिानिरपामलकेचा िािर अमभयांता;

(छ) पयाधवरणपूरक (िररत) इमारतींचे व आधुननक बांधकाम तांत्ज्ञान नवीकरण व पुनरधचना यांचे ज्ञान असलेला एक पयाधवरण ववषयक स्थापत्य अमभयांता ;

(ज) ननयोजन व वास्तुवविारि ववभािाचा प्रमुख, कोणतािी असल्यास ;

(झ) ववत्त व लेखा अधधकारी ;

(ञ) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

(३) पिमसद्ध सिस्यांव्यनतररक्त, सममतीचे सवध सिस्य, तीन वषाांच्या मुितीसाठी पि धारण करतील आणण ते पुननाधमननिेिनासाठी पात् असणार नािीत.

(४) जर एखाद्या सिस्याचे पि ररक्त झाले असेल तर, ते पि, कुलपतीकडून ककांवा, यथाजस्थनत, कुलिुरूकडून एक मदिन्याच्या आत भरण्यात येईल.

(५) इमारत व बांधकाम सममती,-

(क) व्यवस्थापन मांडळाचे ननिेिन व सांपूणध अधीक्षण याखाली, खाजिी अमभकरण ककांवा कांत्ाटिार ककांवा सावधजननक बांधकाम ववभाि यांमाफधत करावयाच्या मोठ्या बांधकामांसि, सवध प्रकारची बांधकामे करून घेण्यासाठी जबाबिार असेल ;

(ख) अथधसांकल्पातील ननधीच्या उपलब्धतेच्या अधीन रािून, पररररक्षण कामांना प्रिासकीय मान्यता व ववत्तीय मांजुरी िेईल ;

(ि) सवध लिान आणण मोठ्या बांधकामांच्या बाबतीत, व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करील आणण प्रिासकीय मान्यता आणण खचाधस त्याची मांजुरी ममळवील ;

(घ) पररररक्षण कामे, लिान बांधकामे व मोठी बांधकामे स्वतांत्पणे ववननदिधष्ट करून, आिामी वषाधत करावयाच्या " बांधकामाच्या कायधक्रमाची " ववत्त व लेखा सममतीमाफधत व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करील;

(ङ) ववद्यापीठाच्या कामांसाठी अनुभवमसद्ध व िुणवत्ता असलेल्या अिा तीन वास्तुवविारिांची आणण इतर वविेषीकृत सल्लािारांची एक नाममका तयार करील आणण त्यास व्यवस्थापन मांडळाकडून मान्यता घेईल ;

(च) लिान व मोठ्या बांधकामांना व्यवस्थापन मांडळाची प्रिासकीय मान्यता व खचाधस मांजुरी ममळाल्यावर, ववद्यापीठाच्या स्थापत्य अमभयांत्रकी ववभािाच्या प्रमुखाकडून ककांवा ववद्यापीठाच्या मान्यताप्राप्त वास्तुवविारिांच्या नाममकेमधून प्रकल्पासाठी

ननवडलेल्या वास्तुववविारिकडून अि‍ा बांधकामांचे नकाि‍े व अ‍ां‍ि‍ाजपत्के तयार करून घेईल ;

(ि) कांत्‍ाटिरांची पररररक्षणाची कामे व लिान बांधकामे करण्याचा तांत्रिक अनुभव आणण आधथधक क्षमता या आधारावर मान्यताप्राप्त कत्‍ाटिरांची एक याि‍ी ठेवील ; (ज) नतला आवश्यक वाटेल अिी तांत्रिक ि‍ाननी करण्यासाठी जबाबिार असेल; (झ) काळजीपूवधक ि‍ाननी केल्यानांतर, पररररक्षणाच्या कामांसाठी व मोठ्या बांधकामांसाठी प्राप्त झालेल्या ननववि‍ा स्वीकारण्यासाठी जबाबिार असेल;

(ञ) ववद्यापीठाच्या तांत्रिक कमधचा-यांच्या कामावर सवधसाधारण ि‍ेखरेख ठेवील ; आणण ववषेि करून, अमभलेख व मादिती अद्ययावत ठेवली जात असल्याची आणण नाकारण्यात आलेल्या ननववि‍ा वाजवी कालावधीसाठी ठेवल्या जात असल्याची खातरजमा करील ;

(ट) पररररक्षणाची कामे व लिान बांधकामे या बाबतीत, जर वास्तुववविारि ननयुक्त केला असेल तर, त्याने अ‍ां‍नतमतः मान्यता दिलेल्या सांकल्पधचत्‍ा‍ां‍नुसार, ववद्यापीठाच्या स्थापत्य अमभयांत्रिकी ववभाि‍ाच्या प्रमुखाने ककांवा त्याच्या अनुपजस्थतीत, स्थापत्य अमभयांत्रिकीच्या अध्यापक सिस्याने काम पूणध झाल्याचे प्रमाणणत केले असल्याची खातरजमा करील ;

(ठ) जेव्ि‍ा जेव्ि‍ा आवश्यक असेल तेव्ि‍ा, सल्ला ि‍ेणा-या वास्तुववविारिांि‍ी सियोि करील व त्यांच्याि‍ी ववचारववमिध करील ;

(ड) ननववित समाववष्ट नसलेले िर ठरवील आणण मान्यता ममळालेली मोठी बांधकामे, लिान बांधकामे व पररररक्षणाची कामे यांबाबतीत कांत्‍ाटिराि‍ी असलेले ि‍ावे व ववावाि ममटवील :

परांतु, जर कोणतेि‍ी ि‍ावे ककांवा ववावाि यांच्या सांबांधातील बांधकामाच्या मान्यता दिलेल्या अ‍ां‍ि‍ाजजत खचाधपेक्षा अधधक खचध ि‍ोण्याची ि‍क्यता असेल तर, अि‍ा अधधक खचाधच्या रकमेस व्यवस्थापन मांडळाची पूवध मांजुरी घेण्यात येईल ;

(ढ) परिननयमांद्वारे नतला प्रिान करण्यात येतील अि‍ा इतर अधधकारांचा वापर करील व अिी इतर कतधव्ये पार पाडील.

(६) सममतीच्या अध्यक्षाला, मोठी बांधकामे, लिान बांधकामे व पररररक्षणाची कामे यांच्या बाबतीत, बांधकामाच्या मामसक चालू लेखा ि‍ेयकांच्या प्रिानास, वास्तुववविारिाची ननयुक्ती केली असेल तेव्ि‍ा, अिी ि‍ेयके, वास्तुववविारिाने तपासली अिे‍त, आणण ववद्यापीठाच्या स्थापत्य अमभयांत्रिकी ववभाि‍ाच्या प्रमुखाने ककांवा त्याच्या अनुपजस्थतीत, स्थापत्य अमभयांत्रिकीच्या अध्यापक सिस्याने ते 'प्रिानासाठी योग्य' असे प्रमाणणत केले अिे‍, यांच्या अधीन राि‍ून, मांजुरी ि‍ेण्याचा अधधकार असेल. अि‍ा प्रकारे प्रिान केलेली ि‍ेयके सममतीच्या पुढच्या बैठकीत सममतीच्या मान्यतेसाठी मांडण्यात येतील.

(७) तात्काळ कायधवाि‍ी करणे जीमुळे आवश्यक व्ि‍ावे अिी आकजस्मक ननकड असल्याबद्िल ववश्वास ठेवण्यास सममतीच्या अध्यक्षास वाजवी कारणे असतील तर, त्याला, सममतीच्या अधधकारांचा वापर करता येईल. अध्यक्षाकडून अिी प्रकरणे सममतीच्या पुढच्या बैठकीत कळववण्यात येतील.

(८) ववद्यापीठातील सवध प्रकारची बांधकामे करण्याची कायधपद्धती आणण सममतीच्या बैठकींमध्ये कामकाज चालववण्याची कायधपद्धती, परिननयमांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

६२.खरेदी व ववक्री सशमती.- (१) ज्यामध्ये प्रत्येक बाबीचे स्वतांत् मूल्य, एका वेळी िि‍ा लाखांि‍ून अधधक असेल अि‍ा बाबींच्या सांबांधात, ववद्यापीठाच्या सवध खरेि‍ी व ववक्रीि‍ी सांबांधधत असणा-या सवध बाबी ि‍ाताळण्यासाठी एक खरेि‍ी व ववक्री सममती असेल.

(२) खरेिी व ववक्री सममतीमध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल :-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) कुलिुरूने नामननिेमित केलेला, व्यवस्थापन मांडळाचा एक सिस्य ;

(ि) कुलिुरूने, प्राधान्याने उद्योिसमूिातील सादित्य व्यवस्थापन क्षेत्ातील नामननिेमित केलेला एकतज्ज्ञ ;

(घ) कुलसधचव ;

(ङ) ववत्त व लेखा अधधकारी, सिस्य-सधचव.

(३) ववत्त व लेखा अधधका-याच्या अनुपजस्थतीत, कुलसधचव, खरेिी व ववक्री सममतीचा सधचव म्िणून काम करील.

(४) खरेिी व ववक्री सममती, ज्याांच्यासाठी खरेिी करावयाची आिे त्या ववभािाच्या प्रमुखाला ककांवा केंद्राच्या प्रमुखाला ननमांत्रत्त करील.

(५) पिमसद्ध सिस्याांव्यनतररक्त सममतीचे इतर सवध सिस्य, तीन वषाांच्या मुितीकररता पि धारण करतील आणण ववद्यापीठात ते सलि िुस-या मुितीसाठी पि धारण करण्यास पात् नसतील.

(६) जेथे प्रत्येक बाबीांचा स्वतांत् खचध एका वेळी िोन लाखाांपेक्षा अधधक नसेल तेथे अिा बाबीांच्या बाबतीत, ववद्यापीठाच्या सवध खरेिीिी सांबांधधत असणा-या सवध बाबी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील.

(७) खरेिी व ववक्री सममतीचे अधधकार व कतधव्ये आणण नतच्या बैठकीांची कायधपद्धती, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे असेल.

(८) जर सिस्याचे कोणतेिी पि ररक्त झाले तर, ते पि, कुलपतीकडून, ककांवा यथाजस्थनत, कुलिुरूकडून एक मदिन्याच्या आत भरण्यात येईल.

६३.ज्ञान साांसाधन सशमती.- (१) ज्ञान साांसाधन केंद्र, मुद्रण व इलेक्रॉननक सादित्य आणण ववद्यापीठाच्या सांबांधधत सेवा याांचे प्रिासन, रचना व िेखभाल करण्यासाठी एक ज्ञान साांसाधन सममती असेल.

(२) ज्ञान साांसाधन सममतीमध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल:-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) प्रिालाांचे सवध अधधष्ठाते ;

(ि) कुलिुरूने नामननिेमित केलेले िोन सिस्य, त्याांपैकी एक सिस्य िा उद्योि क्षेत्ातील असेल आणण िुसरा सिस्य िा राष्ट्रीय स्तरावरील सांघटनेतील ग्रांथपाल असेल ;

(घ) कुलसधचव ;

(ङ) ववत्त व लेखा अधधकारी ;

(च) सांचालक, ज्ञान साांसाधन केंद्र, सिस्य-सधचव.

(३) पिमसद्ध सिस्याांव्यनतररक्त, ज्ञान साांसाधन सममतीचे सवध नामननिेमित सिस्य िे, तीन वषाांच्या कालावधीसाठी पि धारण करतील आणण ते पुननाधमननिेिनासाठी पात् असणार नािीत.

(४) ज्ञान साांसाधन सममतीची वषाधतून ककमान तीन वेळा बैठक घेण्यात येईल.

(५) ज्ञान साांसाधन सममती, -

(क) ज्ञान साांसाधन केंद्राच्या कामकाजासाठी, िस्तऐवजीकरण सेवा आणण ॲनॉलॉि व डडजजटल स्वरूपातील अमभलेख ठेवण्यासाठी योग्य रचना व सिाय्य करण्याची तरतूि करील ;

(ख) ज्ञान साांसाधन केंद्राचे आणण िस्तऐवजीकरण सेवाांचे ॲनॉलॉि व डडजजटल अिा िोन्िी स्वरूपातील आधुननकीकरण व सुधारणा करण्यासाठी सुिम व कायाधत्मक योजनेची तरतूि करील;

(ि) ज्ञान साांसाधन केंद्राच्या सेवाांसाठी आणण त्याांच्या वापरासाठी ववद्याथी व इतराांकडून

आकारावयाचे िुल्क व इतर आकार यांची ववद्यापररषिेला मिफारस करील ; (घ) ववत्त व लेखा सममतीमाफधत व्यवस्थापन मंडळाच्या मान्यतेसाठी, ज्ञान सांसाधन केंद्राच्या ववकासाचे वावषधक अािंिाजपत्क आणण प्रस्ताव तयार करील;

(ङ) ज्ञान सांसाधन केंद्राच्या कायाधबाबतचा वावषधक अिवाल कुलिुरूमाफधत व्यवस्थापन मंडळाला सािर करील ;

(च) प्रािेमिक, राष्ट्रीय आणण आंतरराष्ट्रीय ग्रंथालये व मादिती केंद्रे यांच्याबरोबर संपकध जाळे प्रस्थावपत करील;

(छ) ववद्यापीठाची सवध प्रिासकीय, ननयामक, िैक्षणणक व इतर िस्तऐवज यांच्यािी संबंधधत असणारी मादिती आणण ववद्यापीठ प्रिाला, ववद्यापीठाचे ववभाि व प्रिासकीय कायाधलये यांच्या कामकाजािी संबंधधत असणारी आधारसामग्री आणण ववद्यापीठाच्या मूल्यननधाधरणािी व अधधस्वीकृतीिी संबंधधत असलेली मादिती धारण करील;

(ज) ज्ञान सांसाधन केंद्राची उद्दिष्टे पार पाडण्यासाठी कुलिुरू व ववद्यापीठ प्राधधकरणे यांच्याकडून नेमून िेण्यात येईल असे इतर कोणतेिी काम िाती घेईल.

(६) जर सिस्याचे कोणतेिी पि ररक्त झाल्यास, ते पि, कुलिुरूकडून एक मदिन्याच्या आत भरण्यात येईल.

६४.शुल्क ननश्चती सममती.- (१) ववद्यापीठाकडून चालववण्यात येणा-या प्रत्येक पिवीपूवध व पिव्युत्तर पाठ्यक्रम ककंवा अध्ययनक्रम िेण्याचा वास्तव खचध ठरववण्यासाठी एक िुल्क ननजश्चती सममती असेल.

(२) िुल्क ननजश्चती सममती, ववद्यापररषिेने मिफारस केलेले वववववध पाठ्यक्रम ककंवा अध्ययनक्रम यांचे मिकवणी िुल्क, ववकास िुल्क, इतर िुल्क व आकार ठरवील, आणण त्यांची, मान्यतेकररता व्यवस्थापन मंडळाकडे मिफारस करील.

(३) िुल्क ननजश्चती सममतीमध्ये पुढील सिस्यांचा समावेि असेल :-

(क) सेवाननवृत्त कुलिुरु ककंवा ववद्यापीठािी संबंधधत नसेल असा, मिक्षणाच्या क्षेत्ातील व्यापक अनुभव असलेला प्रख्यात मिक्षणतज्ज्ञ, अध्यक्ष ;

(ख) प्रिालांचे सवध अधधष्ठाते ;

(ि) कुलिुरुने नामननिेमित केलेला, ववद्यापीठािी संबंधधत नसलेला एक ववत्तीय तज्ज्ञ, प्राधान्याने, सनिी लेखापाल ;

(घ) ववद्यापीठािी संबंधधत नसलेला आणण व्यवस्थापन मंडळाने ननयुक्त केलेला एक ववधध सल्लािार ;

(ङ) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

(४) सममतीच्या बैठकीची िणपूती, सात सिस्यांनी ममळून िोईल.

(५) पिमसद्ध सिस्यांव्यनतररक्त सममतीचे सवध सिस्य, पाच वषाांच्या मुितीकररता पि धारण करतील आणण ते, पुननाधमननिेिनासाठी पात् असणार नािीत.

(६) सवधसाधारणपणे, वववववध पाठ्यक्रमांसाठी ककंवा अध्ययनक्रमांकररता िुल्क ननजश्चती सममतीने मिफारस केलेले आणण व्यवस्थापन मंडळाने अािंनतमरीत्या मान्यता दिलेले मिकवणी िुल्क, ववकास िुल्क, इतर िुल्क आणण आकार लािू असतील :

परंतु, या िुल्कांमुळे या संबंधातील राज्य िासनाच्या धोरणांचे उल्लंघन िोणार नािी.

(७) अिेिािंमध्ये ववदित केलेल्या मानकांच्या आधारे िुल्क ननजश्चतीच्या प्रस्तावांची तपासणी करण्याकररता व त्यावर ववचार करण्याकररता सममतीची वषाधतून ककमान िोनिा बैठक िोईल आणण सममती, आवश्यक असतील नततक्या बैठकी घेईल. सममती, िैक्षणणक वषध सुरू

िोण्यापूवी ककमान सिा मदिने अिोिर ववववध पाठ्यक्रमाांचे ककांवा अध्ययनक्रमाांचे मिकवणी िुल्क, ववकास िुल्क, इतर िुल्क व आकार ठरवील.

(८) जर सिस्याचे कोणतेिी पि ररक्त झाले तर, ते पि, कुलपतीकडून ककांवा, यथाजस्थनत, कुलिुरूकडून एक मदिन्याच्या आत भरण्यात येईल.

६५.ववद्यापीठ अध्यापकाांची ननवड व ननयुक्ती.- (१) या अधधननयमाच्या, पररननयमाांच्या आणण अिेिाांच्या तरतुिीांना अधीन रािून, कुलिुरू, िुणवत्ताक्रमानुसार आणण ननवड सममतीने केलेल्या मिफारिींनुसार, ववद्यापीठ अध्यापकाची ननयुक्ती करील.

(२) ववद्यापीठ अध्यापकाांच्या आणण ज्ञान सांसाधन केंद्राच्या सांचालकाच्या ननयुक्तीची मिफारस करणा-या ननवड सममतीमध्ये पुढील सिस्याांचा समावेि असेल :-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) कुलपतीने नामननिेमित केलेली, प्राध्यापकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, एक व्यक्ती;

(ि) सिस्य-सधचव म्िणून सांबांधधत प्रिालेचा अधधष्ठाता ;

(घ) कुलिुरूने नामननिेमित केलेला सांबांधधत ववद्यापीठ ववभािाचा, केंद्र प्रमुख ;

(ङ) ज्या ववषयासाठी अध्यापकाची ननवड करावयाची असेल त्या ववषयाचे वविेष ज्ञान असलेल्या, ववद्यापररषिेने मिफारस केलेल्या व ववद्यापीठािी सांबांधधत नसलेल्या, सिापेक्षा कमी नसतील इतक्या तज्ज्ञाांच्या नामममकेमधून व्यवस्थापन मांडळाने नामननिेमित केलेले तीन पेक्षा कमी नसतील इतके तज्ज्ञ ;

(च) कुलिुरूने नामननिेमित केलेली, प्राध्यापकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, अनुसूधचत जाती ककांवा अनुसूधचत जमाती ककांवा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककांवा भटक्या जमाती ककांवा इतर मािासविि याांमधील एक व्यक्ती ;

(छ) प्राध्यापक िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली व्यवस्थापन मांडळाची एक नामननिेमित व्यक्ती ;

(झ) सि सांचालक, उच्च मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, िासनाची एक नामननिेमित व्यक्ती :

परांतु, जो सियोिी प्राध्यापक आिे असा खांड (घ) मध्ये ननदिधष्ट केलेला प्रमुख िा, सियोिी प्राध्यापकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध असलेल्या प्राध्यापकाची ननवड करण्याकररता असलेल्या ननवड सममतीचा सिस्य असेल :

परांतु आणखी असे की, ननवड सममतीची सिस्य म्िणून नामननिेमित करावयाची एक व्यक्ती िी, मदिला असेल.

(३) ववद्यापीठाने ननमाधण केलेल्या व िासनाने मान्यता दिलेल्या, ननवडीद्वारे भरावयाच्या, ववद्यापीठ अध्यापकाच्या प्रत्येक ररक्त पिाची, ननयामक मांडळाच्या मिफारिीवरून कुलिुरूने ननधाधररत करावयाची, पररननयमाांद्वारे ववदित केल्याप्रमाणे, ककमान अिधता व अनतररक्त अिधता, वविेषलब्धी व भरावयाच्या पिाांची सांख्या, अनुसूधचत जाती ककांवा अनुसूधचत जमाती ककांवा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककांवा भटक्या जमाती ककांवा इतर मािासविि याांमधील सिस्याांकररता राखीव असतील अिा पिाांची सांख्या याांच्या तपिीलाांसि कुलिुरूने मान्यता दिलेल्या मसुद्यानुसार यथोधचतरीत्या व व्यापक प्रमाणावर जादिरात िेण्यात येईल आणण जादिरातीला अनुसरून अजधिाराांना ज्या मुितीत आपले अजध सािर करता येतील, ती वाजवी मुित िेण्यात येईल.

(४) प्रत्येक िैक्षणणक वषाधच्या सुरुवातीला, वषधभरात ज्या व्यक्ती सेवाननवृत्त िोणार असतील त्या सवध व्यक्तीांची यािी करण्यात येईल आणण सांभाव्य ररक्त पिाांची यािी, ररक्त पिे भरण्यासाठी राज्य िासनाच्या मान्यतेकररता पाठववण्यासाठी व्यवस्थापन मांडळाला सािर करण्यात

येईल. कुलसधचव, कारवाई सुरू करील आणण पिधारक सेवाननवृत्त िोण्यापूवी, पि भरण्यात येतील आणण त्याच्या ननवृत्तीनांतर तात्काळ नवीन ननयुक्ती करण्यात येत असल्याची सुननजश्चती करील.

(५) प्रत्येक सिस्याला अिा बैठकीच्या पूवी ककमान पांधरा दिवस आधी नोटीस िेता येईल अिा रीतीने प्रत्येक ननवड सममतीच्या बैठकीचा दिनाांक, ननजश्चत करण्यात येईल; आणण प्रत्येक उमेिवाराचा तपील, ननवड सममतीच्या प्रत्येक सिस्याला बैठकीच्या दिनाांकाच्या ककमान सात दिवस आधी ममळू िकेल अिा रीतीने, त्याच्याकडे पाठववण्यात येईल.

(६) प्रत्येक ननवड सममतीच्या बैठकीची सात सिस्याांनी ममळून िणपूती िोईल, त्यापैकी ककमान िोन सिस्य िे, पोट-कलम (२) च्या खांड (ङ) अन्वये नामननिेमित केलेल्या व्यक्ती असतील.

(७) जर, प्रत्यक्षपणे बाधधत झालेल्या कोणत्यािी व्यक्तीच्या ववनांतीअजाधवरून ककांवा स्वाधधकारे, कुलपतीने, आवश्यक असेल ककांवा आवश्यक ठरली असेल अिी, चौकिी करून ककांवा चौकिी केल्यानांतर ककांवा ज्या अध्यापकाांच्या ननयुक्त्याांना बाधा पोचण्याची िक्यता असेल अिा अध्यापकाांकडील खुलािाांसि, असे खुलासे घेऊन ककांवा ते घेतल्यानांतर, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी
प्राधधकरणाने ककांवा अधधका-याने कोणत्यािी वेळी केलेल्या अिा ननयुक्त्या त्यावेळी अांमलात असलेल्या कायद्यानुसार नव्ित्या याची खात्री पटली तर, कुलपती, अिा अध्यापकाांच्या सेवािती साांबांधीच्या सांववित कािीिी अांतभूधत असले तरी, अिा अध्यापकाांना एक मदिन्याची नोटीस दिल्यानांतर, ककांवा अिा नोदटिीऐवजी एक मदिन्याचे वेतन दिल्यानांतर, त्याांची ननयुक्ती समाप्त करण्याचा ननिेि, आिेिाद्वारे, कुलिुरूला िेऊ िकेल, आणण कुलिुरू, त्या ननिेिाचे तात्काळ पालन करील आणण नवीन ननवड करण्यासाठी उपाययोजना करील. अिा रीतीने जजची ननयुक्ती समाप्त करण्यात आली असेल अिी व्यक्ती, त्या पिासाठी पुन्िा अजध करण्यास पात्र असणार नािी.

(८) लितपूवधवती पोट-कलमान्वये, कुलपतीने दिलेला कोणतािी आिेि िा, अांनतम असेल आणण त्या आिेिाची एक प्रत, तो ममळाल्यापासून तीन दिवसाांच्या आत, कुलिुरूकडून साांबांधधत अध्यापकावर बजावण्यात येईल.

(९) कोणत्यािी व्यक्तीच्या सेवासमाप्तीनांतरच्या कोणत्यािी कालावधीसाठी कोणत्यािी व्यक्तीला ववद्यापीठ ननधीमधून वेतनाच्या ककांवा भत्याच्या मािाधने कोणतेिी प्रिान केले जात नसल्याची सुननजश्चती करणे िे कुलिुरूचे कतधव्य असेल, आणण असे कोणतेिी प्रिान करण्यास प्राधधकृत करणारा ककांवा िेणारा कोणतािी प्राधधकारी ककांवा अधधकारी अिा प्रिान केलेल्या रकमेची ववद्यापीठाला प्रनतपूती करण्यास जबाबिार असेल.

६६ अांतिधत िुणवत्ताहमी सशमती.- (१) ववद्यापीठाच्या सवध िैक्षणणक व प्रिासननक उपक्रमाांतील िुणवत्ता िमी व िुणवत्ता वृद्धीची योजना, मािधिधिधन व साांननयांत्रण करण्याकररता ववद्यापीठात एक अांतिधत िुणवत्ता िमी सममती (आयक्यूएसी) असेल.

(२) ववद्यापीठातील अांतिधत िुणवत्ता िमी सममती िी, परररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल त्याप्रमाणे आणण ववद्यापीठ अनुिान आयोिाने, अधधस्वीकृती अमभकरणाांनी, राज्य िासनाने व कोणत्यािी ववननयामक प्राधधकरणाने वेळोवेळी काढलेल्या मािधिधिधक तत्त्वाांनुसार, घदटत करण्यात येईल आणण कायध करील.

(३) अांतिधत िुणवत्ता िमी सममतीकडून (आयक्यूएसी) वावषधक िुणवत्ता िमी अिवाल तयार करण्यात येईल आणण तो, व्यवस्थापन मांडळापुढे त्याच्या मान्यतेसाठी आणण पाठपुराव्याची कारवाई करण्यासाठी आणण आवश्यक असलेल्या िुणवत्तावृद्धी उपाययोजना करण्यासाठी ठेवण्यात येईल. ववद्यापीठ, राष्ट्रीय मूल्याांकन व अधधस्वीकृती पररषिेकडे ककांवा इतर अधधस्वीकृती मांडळाांकडे, वावषधक िुणवत्ता िमी अिवाल ननयममतपणे सािर करील.

(४) अािंतिधत िुणवत्ता िमी सममती, राज्यस्तरीय िुणवत्ता िमी मांडळे, कोणतीिी असल्यास, यांच्याबरोबर ननकटपणे कायध करील.

६७.ववद्यापीठ अध्यापकांची तात्पुरती ररक्त पदे भरणे.- राजीनामा, रजा ककांवा कोणतेिी कारण यांपैकी ज्या कोणत्यािी कारणाने तात्पुरत्या ररक्त िोणा-या ववद्यापीठ अध्यापकाच्या पिावर ननयुक्ती करावयाची असेल त्याबाबतीत, जर ररक्त पि एक वषाधपेक्षा अधधक कालावधीसाठी असेल तर, कलम ६५ च्या तरतुिीांनुसार ननवड सममतीच्या मिफारीवरून, त्यावर ननयुक्ती करण्यात येईल. ननवड सममतीची िणपूती सात सिस्यांनी ममळून िोईल.

६८.ववद्यापीठाचे अधिकारी व कमधचारी यांच्यासाठी ननवड सशमती :- (१) कुलसधचव आणण ववत्त व लेखा अधधकारी पिांच्या ननयुक्तीसाठी सुयोग्य उमेिवाराच्या मिफारिी करण्यासाठी पुढील सिस्यांचा समावेि असलेली एक ननवड सममती असेल :-

(क) कुलिुरू, अध्यक्ष ;

(ख) व्यवस्थापन मांडळातील कुलपतीची नामननिेमित व्यक्ती ;

(ि) ववद्यापीठािी सांबांधधत नसलेले व भरावयाच्या पिािी सांबांधधत असलेल्या क्षेत्ातील वविेष ज्ञान असणारे कुलिुरूने नामननिेमित केलेले िोन तज्ज्ञ ;

(घ) अनुसूधचत जाती ककांवा अनुसूधचत जमाती ककांवा ननरधधसूधचत जमाती (ववमुक्त जाती) ककांवा भटक्या जमाती ककांवा इतर मािासविध यांमधील, प्राचायध ककांवा प्राध्यापक यांच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, कुलिुरूने नामननिेमित केलेली एक व्यक्ती ;

(ङ) प्राध्यापकाच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, कुलिुरूने नामननिेमित केलेली एक मदिला प्रनतननधी;

(च) सांचालक, तांत् मिक्षण ककांवा सि सांचालक, तांत् मिक्षण याच्या िजाधपेक्षा कमी िजाध नसलेली, सांचालकाची नामननिेमित व्यक्ती ;

(ि) कुलसधचव, सिस्य-सधचव.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये नमूि केलेल्या पिांची यथोधचतरीत्या व व्यापक प्रमाणावर जदिरात िेण्यात येईल.

(३) प्रत्येक सिस्यास त्यासांबांधी ककमान पांधरा दिवसांची पूवध नोटीस िेता येईल अिा रीतीने, प्रत्येक ननवड सममतीच्या बैठकीचा दिनांक, ननजश्चत करण्यात येईल ; आणण प्रत्येक सिस्याला बैठकीच्या दिनाकापूवी ककमान सात दिवस आधी ममळू िकेल अिा रीतीने प्रत्येक उमेिवाराचा तपिील, त्याच्याकडे पाठववण्यात येईल.

(४) पोट-कलम (१) मध्ये ननदिधष्ट केलेल्या पिावरील ननयुक्तीच्या बाबतीत, जर, प्रत्यक्षपणे बाधधत झालेल्या कोणत्यािी व्यक्तीच्या ववनांती अजावरून ककांवा स्वाधधकारे, कुलपतीने, आवश्यक असेल ककांवा आवश्यक ठरली असेल अिी चौकिी करून ककांवा चौकिी केल्यानांतर ककांवा ज्या व्यक्तीच्या ननयक्तीस बाधा पोिोचण्याची िक्यता असेल अिा व्यक्तीकडील खुलािाांसि असे खुलासे घेऊन ककांवा ते घेतल्यानांतर, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी प्राधधकरणाने ककांवा अधधका-याने कोणत्यािी वेळी केलेली अिी ननयुक्ती, त्यावेळी अांमलात असलेल्या कायद्यानुसार नव्िती याची खात्ी पटली तर, कुलपती, अिा व्यक्तीच्या सेवा ितीसांबांधीच्या सांवविेत कािीिी अांतभूधत असले तरी, अिा व्यक्तीला एक मदिन्याची पूवध नोटीस दिल्यानांतर ककांवा अिा नोदटिीऐवजी एक मदिन्याचे वेतन दिल्यानांतर, नतची ननयुक्ती समाप्त करण्याचा ननिेि, आिेिाद्वरे, कुलिुरूला िेऊ िकेल आणण कुलिुरू, त्या ननिेिाचे तात्काळ अनुपालन करील आणण नवीन ननवड करण्यासाठी उपाययोजना करील. अिा रीतीने जजची ननयुक्ती समाप्त करण्यात आली असेल अिी व्यक्ती, त्या पिासाठी पुन्िा अजध करण्यास पात् असणार नािी.

(५) लितपूवधवती पोट-कलमान्वये कुलपतीने दिलेला कोणताि◌ी आि◌े ि◌ि◌ा, अ◌ां◌ंनतम असेल आणण त्या आि◌े ि◌ि◌ाची एक प्रत, तो ममळाल्यापासून तीन दिवसाांच्या आत, कुलिुरूकडून सांबांधधत व्यक्तीवर बजावण्यात येईल.

(६) कोणत्याि◌ी व्यक्तीला, नतच्या सेवा समाप्तीनांतरच्या कोणत्याि◌ी कालावधीसाठी, ववद्यापीठाच्या ननधीतून वेतनाच्या ककांवा भत्त्याच्या माि◌ि◌ाधने कोणतेि◌ी प्रिान केले जात नसल्याची सुननजश्चती करणे ि◌े, कुलिुरूचे कतधव्य असेल आणण असे कोणतेि◌ी प्रिान करण्यास प्राधधकृत करणारा ककांवा ि◌े◌णारा कोणताि◌ी प्राधधकारी ककांवा अधधकारी, अि◌ा प्रिान केलेल्या रकमेची ववद्यापीठाला प्रनतपूती करण्यास जबाबिार असेल.

(७) ववद्यापीठाची ननवड सममती आणण अन्य अधधका-याांच्या ननयुक्तीची ककांवा नामननिे◌ि◌नाची पद्धत, प्रमाण सांदितेमध्ये ववदित केल्याप्रमाणे असेल.

६९.इतर सशमत्या.- या अधधननयमान्वये घदटत केलेल्या सममत्याांमिवाय, ववद्यापीठाच्या प्राधधकरणाांना, कोणत्याि◌ी ववमिष्ट्ट कामाकररता योग्य अटी व ननिे◌ि यााांसि सममती ननयुक्त करता येईल आणण अि◌ा सममतीमध्ये, अिी सममती घदटत करणा-या त्या प्राधधकरणाचे सिस्य आणण तसेच ते प्राधधकरण नामननिेमित करील अि◌ा अन्य व्यक्ती याांचा समावेि◌ असेल.

प्रकरण नऊ
नावनोंदणी, पदव्या व दीक्षाांत समारांभ.

७०.अध्यापनवसांशोि◌न.- सवध मिक्षण, अध्यापन, प्रमिक्षण, सांि◌ि◌ोधन, सांि◌ि◌ोधन सियोि◌ व भाि◌ि◌ीिि◌ारी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल अि◌ा रीतीने सवधसाधारणपणे ववद्यापीठामध्ये, करण्यात येईल.

७१.ववद्यार्थयाांची नाव-नोंदणी.- ववद्यापीठाचा ववद्याथी म्ि◌ूणून नाव नोंि◌णी करावयाची व्यक्ती, आि◌े ि◌ि◌ा◌ां◌ंद्वारे ववदित करण्यात येतील अि◌ा अिधता धारण करील आणण आि◌े ि◌ि◌ा◌ां◌ंद्वारे ववदित करण्यात येतील अि◌ा ि◌तीांची पूतधता करील.

७२.शशस्तभांि◌ववषयक अधिकार व ववद्यार्थयाांमील शशस्त.- (१) ववद्यापीठ प्रािला व ववभाि◌ याांच्या ववद्यार्थयाांच्या सांबांधातील मिस्त व मिस्तभांि◌ि◌ाची कारवाई याांच्याि◌ी सांबधधत असणारे सवध अधधकार, कुलिुरूकडे ननदित असतील.

(२) कुलिुरूस, आि◌े ि◌ि◌ाद्वारे, पोट-कलम (१) खालील त्याला योग्य वाटतील असे, त्याचे सवध ककांवा त्यापैकी कोणतेि◌ी अधधकार, याबाबतीत तो नामननिेमित करील अि◌ा, इतर अधधका-यास सोपववता येतील.

(३) कुलिुरूस, आपल्या अधधकाराांचा वापर करताना, आि◌े ि◌ि◌ाद्वारे, कोणत्याि◌ी ववद्यार्थयाधची ककांवा ववद्यार्थयाांची ववननदिधष्ट्ट कालावधीसाठी ि◌कालट्टी करण्यात यावी ककांवा त्याांना काढून टाकण्यात यावे अथवा ववद्यापीठातील अभ्यास पाठ्यक्रमासाठी ककांवा पाठ्यक्रमाांसाठी ववननदिधष्ट्ट कालावधीकररता त्याांना प्रवेि◌ ि◌े◌ऊ नये अथवा ववद्यापीठाकडून पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येईल इतकी द्रव्यिांडाची मिक्षा करण्यात यावी ककांवा ववद्यापीठाकडून घेण्यात येणा-या परीक्षेस ककांवा मूल्यमापनास बसण्यास पाच वषााांि◌ून अधधक नसेल एवढ्या ववननदिधष्ट्ट कालावधीसाठी मनाई करण्यात यावी, अथवा तो ककांवा ते ववद्याथी ज्या परीक्षेला ककांवा परीक्षाांना बसला असेल ककांवा बसले असतील, त्या परीक्षेचा ककांवा परीक्षाांचा सांबांधधत ववद्यार्थयाधचा ककांवा ववद्यार्थयाांचा ननकाल रद्ि◌ करण्यात यावा, असा ननिे◌ि ि◌े◌ता येईल :

परांतु, कुलिुरू, जर ि◌कालट्टी एक वषाधपेक्षा अधधक कालावधीसाठी केलेली असेल तर, सांबांधधत ववद्यार्थयाधला त्याची बाजू माांडण्याची वाजवी सांधी ि◌े◌ईल.

(४) कुलिुरूच्या आणण ववभाि प्रमुखाांच्या व ववद्यापीठाच्या केंद्राांच्या अधधकाराांना बाध येऊ न िेता, त्याांच्या सांबांधधत प्रभाराखालील ववद्यार्थयाांवर योग्य ती मिस्त राखण्यासाठी आवश्यक असतील अिा सवध अधधकाराांचा वापर करण्याचा प्राधधकार असेल.

(५) ववद्यापीठाच्या ववद्यार्थयाांची मिस्त व योग्य वतधणूक आणण मिस्त भांि केल्याबद्िल ककां वा िैरवतधणुकीबद्िल त्याांच्याववरुद्ध करावयाची कायधवािी यासांबांधातील तरतुिी, पररननयमाांद्वारे ववदित करण्यात येतील त्याप्रमाणे असतील आणण त्या, ववद्यापीठाच्या सवध ववद्यार्थयाांना लािू िोतील.

(६) ववद्यार्थयाांची मिस्त व योग्य वतधणूक याांसांबांधातील पररननयम, आणण मिस्तीचा भांि ककां वा िैरवतधणूक केल्याबद्िल त्याांच्याववरुद्ध करावयाची कारवाई, मादिती पुजस्तकेमध्ये आणण ववद्यापीठाच्या सांकेतस्थळावर प्रमसद्ध करण्यात येईल आणण त्यानुसार ती प्रत्येक ववद्यार्थयाधला अवित करण्यात येईल.

(७) प्रवेिाच्या वेळी, प्रत्येक ववद्याथी, तो स्वतः ववद्यापीठाच्या कुलिुरूच्या आणण ववद्यापीठाचे इतर अधधकारी आणण प्राधधकरणे अथवा मांडळे याांच्या मिस्तववषयक अधधकाररतेच्या अधीन असेल आणण त्याबाबतीत केलेल्या पररननयमाांचे पालन करील व ते त्याला बांधनकारक राितील अिा आियाच्या घोषणापत्ावर स्वाक्षरी करील.

७३.पदव्या, पदववका, प्रमाणपत्रे व ववद्याववषयक इतर ववशेषोपाध्या :- (१) व्यवस्थापन मांडळास, ववद्यापररषिेकडून मिफारस करण्यात येतील अिा पिव्या, पिववका, प्रमाणपत्े व ववद्याववषयक इतर वविेषोपाध्या सुरू करता येतील आणण प्रिान करता येतील.

(२) व्यवस्थापन मांडळास, ववद्यापररषिेकडून मिफारस करण्यात येईल अिी ववज्ञान वाचस्पती (डी.एससी.) व सादित्य वाचस्पती (डी. मलट.) याांसारख्या सांिोधनावर आधाररत ववद्यावाचस्पती पिव्युत्तर (पोस्ट-डॉक्टोरल) पिव्या सुरू करता येतील आणण त्या प्रिान करता येतील.

(३) कुलपतीस, जर नैनतक अधःपतनाचा अांतभाधव असणा-या कोणत्यािी अपराधाबद्िल न्यायालयाने एखाद्या व्यक्तीला िोषमसद्ध ठरववले असेल ककां वा नतने कोणत्यािी पिवी ककां वा पिववका ककां वा प्रमाणपत् पाठ्यक्रमाला कपटपूणध मािाधने प्रवेि ममळववला असल्याचे आढळून आले असेल, ककां वा नतने अिी पिवी ककां वा पिववका ककां वा प्रमाणपत् ककां वा अन्य कोणतीिी ववद्याववषयक वविेषोपाधी कपटपूणध मािाधने ममळवली असल्याचे आढळून आले असेल तर, अिा प्रत्येक प्राधधकरणाच्या बैठकीत िजर असणा-या सिस्याांच्या िोन-तृतीयाांिापेक्षा कमी नसेल इतक्या सिस्याांच्या, आणण अिा बिुमतास अिा प्रत्येक प्राधधकरणाच्या सिस्याांच्या ननम्म्यापेक्षा कमी नसतील इतक्या सिस्याांचा अांतभाधव असणा-या बिुमताने पुष्टी दिल्यावर, व्यवस्थापन मांडळाच्या व ववद्यापररषिेच्या मिफारिीवरून, ती पिवी ककां वा पिववका ककां वा प्रमाणपत् अथवा इतर कोणतीिी ववद्याववषयक वविेषोपाधी कायमस्वरूपी ककां वा कुलपतीला योग्य वाटेल अिा मुितीसाठी काढून घेता येईल. सांबांधधत व्यक्तीस, स्वतःचे म्िणणे माांडण्याची सांधी दिल्यामिवाय या कलमान्वये अिी कोणतीिी कारवाई करण्यात येणार नािी.

७४.मानद पदवी :- ववद्यापररषिेस, कोणत्यािी व्यक्तीला, कोणतीिी चाचणी ककां वा परीक्षा ककां वा मूल्यमापन परीक्षा िेण्यास भाि न पाडता, नतचे श्रेष्ठ स्थान ककां वा कोणत्यािी क्षेत्ािी सांबांधधत नैपुण्य यामुळे मानि पिवी ककां वा ववद्याववषयक इतर वविेषोपाधी ममळण्यास ती पात् व योग्य व्यक्ती आिे केवळ याच कारणाांवरून त्या व्यक्तीला अिी मानि पिवी ककां वा ववद्याववषयक इतर वविेषोपाधी प्रिान करण्याबाबत नतचा ववचार करता येईल आणण त्याबाबत व्यवस्थापन मांडळाला मिफारस करता येईल, आणण व्यवस्थापन मांडळाच्या बैठकीला िजर असणा-या सिस्याांच्या िोन-तृतीयाांिापेक्षा कमी नसेल इतक्या, त्याच्या एकूण सिस्यसांख्येच्या ननम्म्यापेक्षा कमी नसतील इतक्या सिस्याांच्या बिुमताने पुष्टी ममळाली तर, अिी मिफारस यथोधचतरीत्या सांमत करण्यात आली असल्याचे मानण्यात येईल :

परांतु, कुलिुरूने कुलपतीची पूवधमान्यता ममळवलेली असल्याखेरीज, िाी पिवी ककांवा ववद्याववषयक इतर ववविषोपाधी प्रिान करण्यात येणार नािी :

परांतु, आणखी असे की, ववद्यापीठाच्या स्थापनेच्या पदिल्या पाच वषाांच्या आत, िाी कोणतीिी मानि पिवी ककांवा ववद्याववषयक ववविषोपाधी प्रिान करण्यात येणार नािी.

७५.दीक्षाांत समारांभ.- ववद्यापीठाचा िीक्षाांत समारांभ िा, पिव्या, पिववकोत्तर पिववका, पिव्युत्तर पिववका प्रिान करण्याकररता ककांवा इतर कोणत्यािी प्रयोजनाांकररता पररननयमाांद्वारे ववदित केलेल्या रीतीने, िैक्षणणक वषाधतून ककमान एकिा आयोजजत करण्यात येईल.

प्रकरण ििा

ववद्यापीठ ननिी, लेखे व लेखापरीक्षा.

७६.वावषधक ववत्तीय अांदाजपत्रक:- (१) िाामी ववत्तीय वषाधकररता ववद्यापीठाचे वावषधक ववत्तीय अांििाजपत्रक (अथधसांकल्प) ववत्तीय वषध सुरू िोण्यापूवी ककमान िोन मदिने आधी ववत्त व लेखा सममतीच्या ननिेिाअन्वये ववत्त व लेखा अधधका-याांकडून तयार करण्यात येईल.

(२) त्यानांतर, ववत्त व लेखा अधधकारी, वावषधक ववत्तीय अांििाजपत्रकाच्या (अथधसांकल्पाच्या) प्रती, व्यवस्थापन मांडळाकडे, त्याच्या मान्यतेसाठी पाठवील आणण त्यानांतर, त्या प्रती, कुलपती व राज्य िासनाकडे पाठवील.

(३) राज्य िासनाचे जे ववत्तीय वषध असेल तेच ववद्यापीठाचे ववत्तीय वषध असेल.

७७.ववद्यापीठ ननिी :- (१) ववद्यापीठ पुढील ननधी स्थापन करील :-

(क) सवधसाधारण ननधी ;

(ख) (एक) राज्य िासनाने ननमाधण केलेल्या व मान्यता दिलेल्या सवध अध्यापक व अध्यापकेतर पिाांकररता ;

(िोन) ववद्यापीठाने स्वतांत्पणे ननमाधण केलेल्या सवध अध्यापक व अध्यापकेतर पिाांकररता वेतन ननधी ;

(ि) ववश्वस्त ननधी;

(घ) ववकास व कायधक्रम ननधी ;

(ङ) आकजस्मकता ननधी ;

(च) ववद्यापीठाच्या मते, जो स्थापन करणे आवश्यक असल्याचे मानण्यात आले िाे असा इतर कोणतािी ननधी.

(२) पुढील रकमा सवधसाधारण ननधीचा भाि असतील, ककांवा त्यामध्ये त्याांचा भरणा करण्यात येईल:-

(क) राज्य िासनाकडून ककांवा केंद्र सरकारकडून ककांवा ववद्यापीठ अनुिान आयोिाकडून ककांवा इतर कोणत्यािी केंद्र ककांवा राज्य प्राधधकरणाकडून ककांवा केंद्र ककांवा राज्य मांडळाकडून प्राप्त झालेले वेतनेतर अांिििान ककांवा अनुिान ;

(ख) िुल्क, इतर िुल्क व आकार याांमधून ममळणा-या उत्पन्नासि, अन्य कोणत्यािी मािाधने ववद्यापीठाला ममळणारे सवध उत्पन्न ;

(ि) व्यवस्थापन मांडळाच्या परवानिीने बँकाांकडून ककांवा अन्य कोणत्यािी अमभकरणाकडून कजाधऊ घेतलेल्या कोणत्यािी रकमा ;

(घ) अन्य कोणत्यािी स्रोतातून ककांवा अमभकरणाकडून ममळालेल्या रकमा ; (३) पोट-कलम (१) च्या खांड (ख) च्या उपखांड (एक) मध्ये नमूि केलेल्या वेतन ननधीमध्ये, अध्यापक व अध्यापकेतर कमधचारी या िोन्िीिांच्या, केंद्र सरकार ककांवा ववद्यापीठ अनुिान आयोि (यूजीसी), ककांवा इतर कोणतेिी केंद्र ककांवा राज्य प्राधधकरण ककांवा केंद्र ककांवा

राज्य मांडळ यांच्या सवध मांजूर पिांकररता, वेतन व भत्ते यांच्या पूणधतः ककांवा अांितः प्रिनापोटी राज्य िासनाकडून ममळालेल्या सवध रकमाांचा समावेि िोईल. पोट-कलम (१) च्या खांड (ख) च्या उपखांड (एक) मध्ये नमूि केलेल्या प्रयोजनासाठीच केवळ या ननधीमधील रकमेचा वापर करण्यात येईल.

(४) पोट-कलम (१) च्या खांड (ख) च्या उपखांड (िोन) मध्ये नमूि केलेल्या वेतन ननधीमध्ये, ववद्यापीठाने स्वतांत्पणे ननमाधण केलेल्या सवध अध्यापक व अध्यापकेतर पिाांकररता वेतन व भत्ते यांच्या पूणधतः ककांवा अांितः प्रिनापोटी, ववद्यापीठाने त्याच्या स्वतःच्या स्रोताांमधून ववननयोजजत केलेल्या सवध रकमाांचा समावेि िोईल. पोट-कलम (१) च्या खांड (ख) च्या उपखांड (िोन) मध्ये नमूि केलेल्या प्रयोजनासाठीच केवळ या ननधीमधील रकमेचा वापर करण्यात येईल.

(५) ववश्वस्त व्यवस्था, सांस्था, मृत्युपत्रत्त िान, िेणग्या, ननिम सामाजजक उत्तरिानयत्व ननधी (सीएसआर), िान ननधी, रोख अथधसाय्ये व तत्सम अनुिाने याांपासून ममळणारी सवध अांििाने, उत्पन्न ककांवा पैसा याांचा ममळून ववश्वस्त ननधी बनेल.

(६) (क) ववद्यापीठाच्या ववकास व कायधक्रम ननधीमध्ये, राज्य िासनाकडून ममळालेली सवध पायाभूत ववकास अनुिाने, ववकास व सांिोधन यासाठी ववद्यापीठ अनुिान आयोिाकडून ममळालेली सवध अांििाने आणण केंद्र सरकारची इतर ननधी पुरवठा करणारी अमभकरणे, सांयुक्त राष्ट्रे व त्याांच्या सांलग्न सांस्था, इतर आांतरराष्ट्रीय अमभकरणे, उद्योि, बँका व ववत्त सांस्था ककांवा इतर कोणतीिी व्यक्ती ककांवा सांस्था याांच्याकडून ममळालेली सांिोधन अनुिाने याांचा समावेि िोईल ;

(ख) या ननधीमधील कोणत्यािी रकमेचे, ववद्यापीठाच्या इतर कोणत्यािी ननधीसाठी ववननयोजन करण्यात येणार नािी ककांवा इतर कोणत्यािी प्रयोजनासाठी ती खचध करण्यात येणार नािी ;

(ि) ववकास व कायधक्रम ननधीचा, कायधक्रमाांच्या उद्दिष्टाांिी सुसांित असेल अिा रीतीने आणण व्यवस्थापन मांडळाने मांजूर करावयाचा व मान्यता द्यावयाचा खचध व लेखापरीक्षा याांबाबतच्या मािधिधिक तत्त्वानुसार वापर करण्यात येईल.

(७) ववद्यापीठाचा, ववद्यापीठ लेख्याच्या स्वतांत् िीषाधखाली एक आकजस्मकता ननधी असेल आणण ते, तो ठेवील, अकजल्पत खचध भािववण्याच्या प्रयोजनासाठीच केवळ त्याचा वापर करण्यात येईल.

(८) उपरोक्त प्रयोजनाांसाठी जजचा तात्काळ ककांवा नजीकच्या दिनाांकाला वापर करता येणार नसेल अिी, या ननधीच्या जमाखाती असलेली अनतररक्त रक्कम, त्यातून उपाजजधत िोणा-या रकमाांसि वेळोवेळी राष्ट्रीयीकृत बँकाांमध्ये जमा करण्यात येईल.

७८.वावषधक लेखे व लेखापरीक्षा :- (१) ववद्यापीठाचे लेखे, िुबार नोंि लेखाांकन पद्धतीच्या व तत्त्वाांच्या आधारे ठेवण्यात येतील आणण अनुसरावयाची लेखाांकन पद्धती, राज्य िासनाने ववदित केलेल्या लेखा सांदितेचे अनुपालन करणारी व्यापारी लेखाांकन पद्धती असेल.

(२) ववद्यापीठाांच्या लेख्याांची िरवषी, ककमान एकिा आणण कोणत्यािी पररजस्थतीत ववत्तीय वषध सांपल्यानांतर चार मदिन्याांच्या आत, व्यवस्थापन मांडळाने, ववद्यापीठाची कोणतीिी प्राधधकरणे ककांवा त्याांचे व्यविार याांमध्ये ज्याांच्या भािीिाराांचा कोणतािी दितसांबांध असणार नािी अिा सनिी लेखापालाांच्या भािीिारी सांस्थाांमधून ननयुक्त केलेल्या लेखापरीक्षकाांकडून लेखापरीक्षा करण्यात येईल. ववद्यापीठ, असा लेखापरीक्षा अिवाल, ममळाल्याच्या दिनाांकापासून एक मदिन्याच्या आत कोणत्यािी पररजस्थतीत, लेखापरीक्षा अिवालात नमूि केलेल्या अमभप्रायाांचे अनुपालन करील.

(३) लेखापरीक्षा झालेले लेखे ववद्यापीठाद्वारे प्रमसद्ध केले जातील व त्याांची एक प्रत लेखापरीक्षकाांच्या अिवालासि व अनुपालन अिवालासि, कुलपतीस व राज्य िासनास सािर करण्यात

येईल आणण ववत्तीय वषध सांपल्यानांतर सिा मदिन्याांच्या आत, कोणत्यािी पररजस्थतीत, ती, व्यवस्थापन मांडळासमोर मान्यतेसाठी िेखील सािर करण्यात येईल.

(४) राज्य िासन, त्यास प्राप्त झालेले ववद्यापीठाचे लेखापरीक्षक्षत वावषधक लेखे, राज्य ववधानमांडळाच्या प्रत्येक सभािृिाांपुढे माांडण्याची व्यवस्था करील.

(५) राज्य िासन, राज्य िासनाने ननयुक्त केलेल्या लेखापरीक्षकाांकडून ननयममत कालाांतराांने, ववद्यापीठाच्या लेख्याांची, चाचणी िाखल लेखापरीक्षा ककांवा पूणध लेखापरीक्षा करण्याकररता तरतूि करील, िी लेखापरीक्षा, मिाराष्ट्र स्थाननक ननधी अधधननयमाच्या (१९३० चा २५) तरतुिीांनुसार करण्यात येईल. आणण ववद्यापीठ प्राधधकरणे त्याकररता सुववधा पुरववण्यास बाांधील असतील, त्यात कसूर केल्यास, त्या अधधननयमाच्या कलम ७ च्या तरतुिी लािू िोतील.

७९.वावषधक अहवाल:- (१) ववद्याववषयक पररषि, अधधष्ठाता याांच्या मितीने, प्रत्येक िैक्षणणक वषाधसाठी ववद्यापीठाचा प्रिासननक, ववद्याववषयक, साांिोधन व ववकासववषयक व अन्य कायधक्रम समाववष्ट्ट असलेला वावषधक अिवाल तयार करील आणण तो मान्यतेसाठी व्यवस्थापन मांडळाला सािर करील. व्यवस्थापन मांडळाने मान्य केलेला असा अिवाल, कुलपती व राज्य िासन याांना िैक्षणणक वषध सांपल्यानांतर एका वषाधच्या आत सािर करण्यात येईल.

(२) राज्य िासन, वावषधक अिवाल, प्राप्त झाल्याबरोबर, तो लवकरात लवकर, राज्य ववधानमांडळाच्या प्रत्येक सभािृिापुढे माांडण्याची व्यवस्था करील.

प्रकरण अकरा

सांकीणध.

८०.नुकसानीबद्दल प्राधिकरणे आणण अधिकारी जबाबदार असणे.- (१) ववद्यापीठाच्या दिताचे यथोधचत रक्षण करण्यात येत आिे याची खात्री करणे िे, ववद्यापीठाच्या कमधचा-याांसदित त्याच्या प्रत्येक प्राधधकरणाचे ककांवा मांडळाचे आणण अधधका-याचे कतधव्य असेल.

(२) ववद्यापीठाच्या कमधचाऱ्याांसि त्याच्या कोणत्यािी प्राधधकरणाने ककांवा मांडळाने ककांवा अधधकाऱ्याने, सद्भावनेने केलेली असेल त्या खेरीज इतर कोणतीिी कारवाई िी, िा अधधननयम, पररननयम, आिेि ककांवा ववननयम याांच्या तरतुिीिी सुसांित नसेल अिा कोणत्यािी कृतीमुळे, अथवा त्याने िेतुपुरस्सर ियिय ककांवा कसूर करून त्या तरतुिीांिी सुसांित अिी कृती न केल्यामुळे ववद्यापीठाचे कोणतेिी नुकसान ककांवा िानी झाल्याचे आढळून आले तर, पररननयमाांद्वारे वविित करण्यात आलेल्या कायधपद्धतीनुसार, असे नुकसान ककांवा िानी त्या प्राधधकरणाकडून ककांवा मांडळाकडून अथवा त्याच्या साांबांधधत सिस्याांकडून सांयुक्तपणे ककांवा पृथकपणे ककांवा, यथाजस्थनत, साांबांधधत अधधका-याकडून वसूल केली जाण्यास पात्र असेल.

८१.ववद्यापीठाचा अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचारी ननरिध न ठरणे.-(१) ववद्यापीठाचा अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचारी, त्यास राज्य ववधानसभेचा ककांवा ववधानपररषिेचा अथवा सांसिेचा सिस्य म्िणून ननवडून िेण्यात ककांवा नामननिेमित करण्यात आलेला आिे केवळ याच कारणावरून असा अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचारी असण्याचे चालू रािण्यासाठी ननरिध ठरणार नािी.

(२) राज्य ववधानसभेचा ककांवा ववधानपररषिेचा अथवा सांसिेचा सिस्य म्िणून ननवडून िेण्यात ककांवा नामननिेमित करण्यात आलेला ववद्यापीठाचा अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचारी िा, त्याचा ववधानसभेच्या ककांवा ववधानपररषिेच्या अथवा सांसिेच्या सिस्यत्वाचा कालावधी त्रबनपगारी आणण त्रबनभत्ता रजा म्िणून मानला जाण्यास िक्किार असेल.

(३) पोट-कलम (२) मध्ये ननदिधष्ट्ट केलेला अध्यापक ककांवा अध्यापकेतर कमधचारी, त्याच्या ववधानसभेच्या ककांवा ववधानपररषिेच्या अथवा सांसिेच्या सिस्यत्वाचा कालावधी, ननवृवत्तवेतन, सेवाज्येष्ट्ठता व वेतनवाढी याांच्या प्रयोजनाांसाठी दििेबात घेतला जाण्यास िेखील िक्किार असेल.

८२.अन्वयाथध लावण्यासांबांिातील प्रचन व ववद्यापीठ प्राधिकरण ककांवा मांडळ, इत्यादीांच्या रचनेसांबांिातील वववाद.- िा अधधननयम ककांवा कोणतािी पररननयम, आिे, ककांवा ववननयम ककांवा ननयम याांच्या कोणत्यािी तरतुिीचा अन्वयाथध लावण्याच्या साांबांधात ककांवा ववद्यापीठाचे कोणतेिी प्राधधकरण ककांवा मांडळ याचा सिस्य म्िणून एखािी व्यक्ती यथोधचतरीत्या ननवडून आली आिे ककांवा नतची नेमणूक करण्यात आली आिे ककांवा नतला नामननिेमित ककांवा स्वीकृत करण्यात आले आिे अथवा सिस्य असण्यास ती िक्किार आिे ककांवा कसे यासांबांधात कोणतािी प्रश्न उपजस्थत झाल्यास, कुलिुरू, प्रत्यक्ष बाधधत झालेल्या कोणत्यािी व्यक्तीने ककांवा मांडळाने ववनांती अजध केल्यावरून, ककांवा स्वाधधकारे, व्यवस्थापन मांडळामाफधत ती बाब कुलपतीकडे ववचाराथध पाठवील आणण कुलपती, त्याला आवश्यक वाटेल असा सल्ला त्यावर घेतल्यानांतर, त्या प्रश्नाांचा ननणधय करील आणण त्याचा ननणधय अांनतम असेल:

परांतु, व्यवस्थापन मांडळाच्या एक-चतुथाांिपेक्षा कमी नसतील एवढ्या सिस्याांनी सीननिी मािणी केल्यानांतर, कुलिुरुकडून असा ननिेि िेण्यात येईल.

८३.कृती व आदेश यांचे सारंक्षण.-ववद्यापीठाने ककांवा त्याच्या कोणत्यािी अधधका-याांनी, प्राधधकरणाांनी ककांवा मांडळाांनी सद्भावनापूवधक केलेल्या सवध कृती व काढलेले सवध आिेि, या अधधननयमाच्या इतर तरतुिीांस अधीन रािून, अांनतम असतील ;आणण त्यानुसार सद्भावनापूवधक केलेल्या आणण िा अधधननयम व पररननयम, आिेि व ववननयम याांच्या तरतुिीांस अनुसरून केलेल्या ककांवा सांमत केलेल्या अथवा करण्यात आले असल्याचे ककांवा सांमत करण्यात आले असल्याचे अमभप्रेत असलेल्या कोणत्यािी िोष्टीबद्िल, ववद्यापीठाववरूद्ध ककांवा त्याच्या अधधकाऱ्याांववरूद्ध, प्राधधकरणाांववरूद्ध ककांवा मांडळाांववरूद्ध कोणतािी िावा ककांवा इतर कायिेिीर कायधवािी िाखल करण्यात येणार नािी ककांवा चालववण्यात येणार नािी ककांवा त्याच्याकडून कोणत्यािी नुकसानभरपाईची मािणी करण्यात येणार नािी.

८४. अधिकार सोपवणे.- या अधधननयमाच्या आणण पररननयमाांच्या तरतुिीांस अधीन रािून, ववद्यापीठाच्या कोणत्यािी अधधकाऱ्यास ककांवा प्राधधकरणास, पररननयम, आिेि व ववननयम करण्याच्या अधधकाराखेरीज, त्याांचे ककांवा त्याचे अन्य अधधकार, त्याांच्या ककांवा त्याच्या ननयांत्णाखालील इतर कोणत्यािी अधधका-यास ककांवा प्राधधकरणास आिेिाद्वारे प्रिान करता येतील, आणण अिा रीतीने प्रिान केलेल्या अधधकाराांचा वापर करण्याची अांनतम जबाबिारी िी, उक्त अधधकार प्रिान करणाऱ्या अधधकाऱ्याकडे ककांवा प्राधधकरणाकडे ननयममतपणे ननदित असेल या ितीस अधीन रािून, प्रिान करण्यात येतील.

८५.कृती व कायधवाही ही, रचनेतील दोष, ररक्त पदे, कायधपद्ितीतील ननयमबाह्यता, इत्यादी कारणाांवरूनच केवळ ववीअग्राह्य नसणे.- व्यवस्थापन मांडळाची ककांवा ववद्याववषयक पररषिेची ककांवा ववद्यापीठाच्या इतर कोणत्यािी प्राधधकरणाची ककांवा मांडळाची ककांवा सममतीची, कोणतीिी कृती ककांवा कायधवािी िी, -

(क) अिा कोणत्यािी प्राधधकरणाच्या, मांडळाच्या ककांवा सममतीच्या सिस्याांपैकी कोणतेिी सिस्य िे, ननवड, ननयुक्त ककांवा नामननिेमित केलेले नािीत अथवा इतर कोणत्यािी कारणास्तव रचनेच्या वेळी पि धारण करण्यास ककांवा त्याांच्या कोणत्यािी सभेस उपजस्थत राििण्यास उपलब्ध नािीत ककांवा कोणतीिी व्यक्ती एकापेक्षा अधधक क्षमतेत सिस्य आिे अथवा त्याांच्या रचनेमध्ये इतर कािी िोष आिे, ककांवा त्याांच्या सिस्य पिाच्या एक ककांवा अधधक जािा ररक्त आिेत केवळ या कारणाांवरून ववधधअग्राह्य असल्याचे मानण्यात येणार नािी.

(ख) अिा कोणत्यािी प्राधधकरणाच्या, मांडळाच्या ककांवा सममतीच्या कायधपद्धतीमध्ये, ववचाराथध कोणत्यािी बाबीच्या िुणाविुणाांना बाधक न ठरणारी अिी कोणतीिी अननयममतता आिे केवळ या कारणाांवरून ववधधअग्राह्य असल्याचे मानण्यात येणार नािी, आणण केवळ अिाच कोणत्यािी कारणावरून कोणत्यािी न्यायालयात अथवा कोणत्यािी प्राधधकरणापुढे ककांवा

अधधकाऱ्यापुढे त्या कृतीच्या ककांवा कायधवाििीच्या ववधधग्राह्यतेवर िरकत घेण्यात येणार नाििी.
८६.ववद्यापीठाशी सांबांधित असलेल्या ववववक्षक्षत बाबींच्या सांबांििातील चौकशी करण्यासाठी आयोि नेमण्याचे राज्य शासनाचे अधिकार.- (१) िासनास, कोणत्याििी वेळी, या अधधननयमाच्या प्राराांभाच्या दिनाांकानांतर, िासन ननयुक्त करील असा अध्यक्ष व पाचपेक्षा अधधक असणार नाििीत असे अन्य सिस्य याांचा समावेि असलेला आयोि, **शासकीय राजपत्रात** प्रमसद्ध केलेल्या आिेिाद्वारे, घदटत करता येईल, आणण िासन, अिा आिेिात, आयोिाने अनुसरण करावयाची कायधपद्धती िेखील ववननदिधष्ट करील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये घदटत केलेला आयोि, -

(क) अध्ययन व मिक्षण पाठ्यक्रमाांच्या िजाधच्या व सांबद्धतेच्या ववषेि सांिभाधतील ववद्यापीठाचे कामकाज ;

(ख) ववद्यापीठाची आधथधक जस्थती ;

(ि) ववद्यापीठाच्या कारभारात सुधारणा घडवून आणण्याच्या दृष्टीने या अधधननयमाच्या ककांवा पररननयमाांच्या, ववननयमाांच्या, आिेिाांच्या व ननयमाांच्या तरतुिीांची सुयोग्यता; आणण

(घ) िासनाद्वारे त्याच्याकडे ननदिधष्ट करण्यात येतील अिा इतर बाबी,

याांबाबत चौकिी करील आणण अिवाल तयार करील आणण त्याला योग्य वाटतील अिा मिफारिी िासनास करील.

(३) राज्य िासन, अिा प्रत्येक बाबतीत, चौकिी करवून घेण्याचा आपला इरािा असल्याबद्िल ववद्यापीठाला नोटीस िेईल आणण अिा चौकीत अमभवेिन करण्याचा ववद्यापीठाला िक्क असेल.

(४) राज्य िासन, अिा चौकीच्या ननष्कषाधच्या सांिभाधतील आपली मते, ववद्यापीठाला कळवील आणण त्यावरील ववद्यापीठाचे मत जाणून घेतल्यानांतर त्यासांबांधात िाती घ्यावयाच्या कारवाईच्या सांबांधात ववद्यापीठाला सल्ला िेईल व अिी कारवाई करण्याची कालमयाधिा ननजश्चत करील.

(५) ववद्यापीठ, अिा प्रकारे ननजश्चत केलेल्या कालमयाधित, राज्य िासनाने त्यास दिलेल्या आिेिाच्या बाबतीत त्याने िाती घेतलेल्या ककांवा िाती घेण्याचे योजजलेल्या कारवाईच्या सांबांधात राज्य िासनाला कळवील.

(६) जर ववद्यापीठाने, पोट-कलम (२) मध्ये ववननदिधष्ट केलेल्या कालमयाधित कोणतीििी कारवाई केली नाििी तर ककांवा जर ववद्यापीठाने केलेली कारवाई राज्य िासनाच्या मते, समाधानकारक नसेल तर, राज्य िासनास, ववद्यापीठाने दिलेले कोणतेििी स्पष्टीकरण ककांवा केलेले अमभवेिन ववचारात घेतल्यानांतर, त्यास योग्य वाटतील असे ननिेि िेता येतील व ववद्यापीठ अिा ननिेिाांचे पालन करील.

प्रकरण बारा

सांक्रमणकालीन तरतुदी.

८७ववद्यापीठाच्या प्रथम अधिकाऱयाांची ननयुक्ती.- पदिला कुलिुरू, कुलसधचव, ववत्त व लेखा अधधकारी, सांचालक, मूल्यननधाधरण व मूल्यमापन व ववद्यापीठाची उद्दिष्टे साध्य केल्याचे सुननजश्चत करण्यासाठी आवश्यक असलेले इतर कोणतेििी अधधकारी याांची, िासनाकडून एक वषाांच्या कालावधीकररता ककांवा अधधननयमानुसार ववद्यापीठाच्या अधधका-याांची नवीन ननयुक्ती करण्यात येईपयांत, याांपैकी जे अिोिर घडेल तोपयांत, ननयुक्ती करण्यात येईल.

८८.प्रथम कुलिुरूांचे सांक्रमणकालीन अधिकार.- (१) या अधधननयमाच्या प्राराांभाच्या दिनाांकापासून सिा मदिन्याांच्या आत, व्यवस्थापन माांडळ व इतर प्राधधकरणे घदटत करण्यासाठी व्यवस्था करणे िे, प्रथम कुलिुरूचे कतधव्य असेल.

(२) या अधधननयमात का◌ि◌ी◌ि◌ी अ◌ा◌ंतभूधत असले तरी, कुलिुरुस, कुलपतीांच्या पूवधमान्यतेने आणण ननधीच्या उपलब्धतेच्या अधीनतेने, या अधधननयमाच्या तरतुि◌ी अ◌ा◌ंमलात आणण्याच्या प्रयोजनाथध, ववद्यापीठाची सवध ककांवा त्यापैकी कोणतीि◌ी काये पार पाडता येतील आणण त्या प्रयोजनाथध, या अधधननयमाद्वारे तरतूि◌ केल्याप्रमाणे, ववद्यापीठाची अिी प्राधधकरणे अजस्तत्वात येईपयांत, या अधधननयमाद्वारे ववद्यापीठाच्या कोणत्याि◌ी प्राधधकरणाने वापर करावयाच्या कोणत्याि◌ी अधधकाराांचा वापर करता येईल ककांवा पार पाडावयाची कोणतीि◌ी कतधव्ये पार पाडता येतील.

८९.अडचणी दूर करणे.- (१) या अधधननयमाच्या तरतुि◌ी अ◌ा◌ंमलात आणताना कोणतीि◌ी अडचण उद्भवल्यास, राज्य ि◌ासनास, प्रसांि◌ानुसार उद्भवेल त्याप्रमाणे, ती अडचण ि◌ूर करण्याच्या प्रयोजनाथध, त्यास आवश्यक ककांवा इष्ट असल्याचे दिसून येईल अिी, या अधधननयमाच्या तरतुि◌ी◌ा◌ंि◌ी ववसांि◌त नसलेली कोणतीि◌ी ि◌ोष्ट, **शासकीय राजपत्रातील** आि◌ेि◌ाद्वारे, करता येईल : परांतु, असा कोणताि◌ी आि◌ेि◌, या अधधननयमाच्या प्रारांभाच्या दिनाांकापासून ि◌ोन वषाांचा कालावधी समाप्त झाल्यानांतर काढण्यात येणार नाि◌ी.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढलेला प्रत्येक आि◌ेि◌, तो काढण्यात आल्यानांतर, ि◌क्य ि◌ोईल नततक्या लवकर, राज्य ववधानमांडळाच्या प्रत्येक सभाि◌ृि◌ासमोर माांडण्यात येईल.